

ЗМІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

Олена АРЕФ'ЄВА

“ _____ ” _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема: «Фінансова стійкість транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення»

Виконавець: Лобур Юрій Олегович

Керівник: д.е.н., професор Пілецька Саміра Тимофіївна

Нормоконтролер: к.е.н., старший викладач Сафонік Н.П.

КИЇВ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач випускової кафедри
_____ Олена АРЕФ'ЄВА
« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи
Лобура Юрія Олеговича
(П.І.Б. здобувача)

1. Тема роботи «Фінансова стійкість транспортного підприємства та визначення шлях її зміцнення» затверджена наказом ректора від 10.07.2023 р. № 1104/ст.
2. Термін виконання роботи: з 02.10.2023 р. по 31.12.2023 р.
3. Вихідні дані роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.
4. Зміст пояснювальної записки: Вступ. Теоретичні аспекти фінансової стійкості підприємства. Аналіз фінансової стійкості транспортного підприємства. Вдосконалення системи управління фінансовою стійкістю транспортного підприємств. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: об'єкт, предмет, мета, завдання дипломної роботи; класифікація фінансової стійкості; класифікація зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість; фінансові результати діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.; динаміка чисельності працівників, структура придатності майнового стану ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.; динаміка структури активів і пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.; динаміка коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.; формування стратегія забезпечення фінансової стійкості підприємства.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Видача завдання	02.10.2023	
2.	Дослідити теоретичні аспекти фінансового потенціалу підприємства	03.10.2023-08.10.2023	
3.	Провести аналіз фінансового потенціалу підприємства за період 2020–2022 рр.	09.10.2023-12.10.2023	
4.	Вдосконалити систему управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства	10.11.2023-21.11.2023	
5.	Написання вступу та висновків	22.11.2023-26.11.2023	
6.	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, підготовка доповіді, передзахист	27.11.2023-03.12.2023	
7.	Проходження нормоконтролю, перевірка на плагіат, оформлення документів до захисту, рецензування роботи, подання роботи на кафедру	04.12.2023-08.12.2023	

7. Дата видачі завдання: 02.10.2023 р.

Керівник випускної роботи _____ Саміра ПЛЕЦЬКА
(підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання _____ Юрій ЛОБУР
(підпис здобувача) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Фінансова стійкість транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення»: 141 сторінка, 20 рисунків, 51 таблиця, 154 літературних джерела, 4 додатки.

ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ЧИННИКИ, ПРОГНОЗУВАННЯ, КОВЗУЮЧА СЕРЕДНЯ

Об'єктом дослідження є процес розробка заходів щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах функціонування.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти та практичні засади підвищення фінансової стійкості підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження фінансової стійкості транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення в сучасних умовах функціонування.

Методи дослідження: порівняння, формалізація, зіставлення, гіпотетико-дедуктивний метод, узагальнення, моделювання, аналогія, аналіз і синтез, ковзаючи середня, метод експертних оцінок.

Методологічну основу дослідження склали наукові праці та публікації вітчизняних і зарубіжних вчених щодо управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства. Інформаційну основу кваліфікаційної роботи становлять нормативно-правові акти України, статистичні дані Міністерства інфраструктури України, Державного комітету статистики України, дані авіаційних підприємств України.

Отримані наукові результати полягають у розробці інструментарію управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства, алгоритму процесу управління фінансовою стійкістю підприємства на основі диференціації стадій функціонування.

Значущість виконаної роботи та висновки дослідження полягають у тому, що отримані автором результати мають сприяти підвищенню фінансової стійкості транспортного підприємства.

Матеріали кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, в навчальному процесі і в практичній діяльності фахівців підприємства як напрями підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства.

Галузь застосування отриманих наукових результатів, що розкрили методичне забезпечення інструментами ефективного управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства.

Прогнозні припущення про розвиток об'єкту і предмету дослідження. Отримані результати дозволяють в подальших дослідженнях вдосконалювати організаційно-економічний механізм забезпечення фінансової стійкості транспортного підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства	10
1.2. Фінансова стійкість підприємства як індикатор ефективності фінансового планування	18
1.3. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства	26
Висновки до першого розділу	35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»	38
2.1. Характеристика діяльності підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» та його фінансових результатів	38
2.2. Аналіз складу, структури майна підприємства, ліквідності та платоспроможності	54
2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства	69
Висновки до другого розділу	77
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	79
3.1. Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства	79
3.2. Розробка методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємств транспортної галузі в умовах цифровізації	91
3.3. Прогнозування банкрутства підприємства з використанням ковзаючої середньої	114
Висновки до третього розділу	119
ВИСНОВКИ	122
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	125
ДОДАТКИ	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність. Ефективне функціонування транспортної системи України відіграє важливу роль у створенні умов для реструктуризації, перехід на інноваційний шлях розвитку національної економіки, сприяє створенню умов для забезпечення лідируючих позицій України у мінливому світовій економічній системі.

Стан та якість транспортної системи залежать не тільки перспективи подальшого соціально-економічного розвитку, а також здатність держави ефективно виконувати такі найважливіші функції, як захист національного суверенітету та безпеки країни, зміцнення єдності простір, забезпечення потреб громадян у перевезеннях, створення умов вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення незалежності ресурсів та глобальної конкурентоспроможності.

Транспорт – важлива складова частина світової економіки, оскільки є матеріальним носієм між державами. Спеціалізація держав, їх комплексний розвиток неможливий без системи транспорту. Транспортний фактор впливає розміщення виробництва, без його обліку не можна досягти раціонального розміщення продуктивних сил.

При розміщенні виробництва враховується потреба у перевезеннях, маса вихідних матеріалів готової продукції, їх транспортабельність, забезпеченість транспортними шляхами, їхня пропускна спроможність та інше. Важливе значення транспорт має й у вирішенні соціально-економічних проблем. Забезпеченість території добре розвиненою транспортною системою служить одним з важливих факторів залучення населення та виробництва, є важливим перевагою для розміщення продуктивних сил і дає інтеграційний ефект.

Специфіка транспорту як галузі економіки полягає в тому, що він сам не виробляє продукцію, а лише бере участь у її створення, забезпечуючи

виробництво сировиною, матеріалами, обладнанням та доставляючи готову продукцію споживачеві.

Автомобільний транспорт широко використовується у всіх областях економіки, застосовується у всіх галузях народного господарства, в тому числі і в машинобудування. Питома вага матеріальних витрат у загальному обсязі продукції машинобудування становить понад 50 %.

В умовах нестабільності економічного середовища, підвищеної невизначеності та ризиків, посилення загроз фінансовій безпеці підприємницької діяльності в Україні проблема управління фінансовою стійкістю транспортних підприємств набуває особливої актуальності. Вирішення цієї проблеми настійно вимагає вдосконалення концепції управління фінансовою стійкістю на мікрорівні, оскільки безпосередньо впливає на результативність такого управління. Ефективне управління фінансовою стійкістю є однією з найбільш важливих економічних проблем у сучасних умовах, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства та відсутності в нього коштів для розвитку підприємницької діяльності, а надмірна перешкоджатиме розвитку, обтяжуючи витрати зайвими запасами та резервами.

Питання, пов'язані із забезпеченням фінансової стійкості підприємств висвітлюються у наукових працях, до яких можна віднести нароби таких вітчизняних науковців: Ареф'єва О.В., Островська Г. Й., Партин Г.О., Патута О.С., Пришко К.Є., Піддубна Л.І., Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Сабадирьова А. Л. та ін.

Однак, незважаючи на значну кількість досліджень в даній області, процеси управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства вимагають додаткового дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження фінансової стійкості транспортного підприємства та визначення шляхів її зміцнення в сучасних умовах функціонування.

Для досягнення даної мети в необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити сутність і значення фінансової стійкості підприємства;
- розглянути фінансова стійкість підприємства як індикатор ефективності фінансового планування;
- визначити фактори впливу на фінансову стійкість підприємства;
- представити характеристика діяльності підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» та його фінансових результатів;
- провести аналіз складу, структури майна підприємства, ліквідності та платоспроможності;
- здійснити аналіз фінансової стійкості підприємства;
- вдосконалити стратегію забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- розробити методичний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств транспортної галузі в умовах цифровізації;
- спрогнозувати вірогідність настання банкрутства підприємства з використанням ковзаючої середньої.

Об'єктом дослідження є процес розробка заходів щодо зміцнення фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах функціонування.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти та практичні засади підвищення фінансової стійкості підприємства.

Методи дослідження: порівняння, формалізація, зіставлення, гіпотетико-дедуктивний метод, узагальнення, моделювання, аналогія, аналіз і синтез, ковзаючі середня, метод експертних оцінок.

Наукова новизна отриманих результатів. Отримані наукові результати полягають у розробці методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємств транспортної галузі в умовах цифровізації.

Практичне значення отриманих результатів. Значущість виконаної роботи та висновки дослідження полягають у тому, що отримані автором результати мають сприяти підвищенню фінансової стійкості транспортного підприємства. Матеріали кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, в навчальному процесі і в практичній

діяльності фахівців підрозділів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» як напрями підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю транспортного підприємства.

Апробація отриманих результатів. Тези: Piletska Samira, Lobur Yurii. Innovation potential as the basis for the formation of a long-term business strategy. ROZWÓJ SPOŁECZNY WOBEC WARTOŚCIETYKA – TECHNIKA – SPOŁECZEŃSTWO IX Międzynarodowa interdyscyplinarna konferencja naukowa, 26-28 września 2023. r. Polska: 2023. p. 101.

Публікації. Стаття: Арєф'єва, О.В., Пілецька С.Т., Лобур Ю. О. Транспарентність реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства в умовах діджиталізації. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 111-120.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складаєть зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства

Невизначеність та складність економічного середовища функціонування та розвитку підприємств, мінливість ключових факторів успіху підприємства та необхідність адекватної реакції на них. Підприємства актуалізують проблему забезпечення фінансової стійкості підприємства. Необхідність забезпечення фінансової стійкості підприємства та наявність неоднорідних підходів під час розкриття сутності цього поняття визначають актуальність обраної теми дослідження.

Оцінка фінансового стану підприємства формується на основі показників, які характеризують майновий стан та стан їх джерел: ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, фінансові результати, ділова активність є комплексну оцінку фінансового становища підприємства.

Необхідно відмінити, що є своєчасним аналіз фінансової стійкості підприємства, а також вжиття заходів щодо її зміцненню створить передумови здорового імунітету організації до банкрутству, допоможе виявити слабкі сторони фінансового планування організації та їх усунути.

Ефективне вирішення проблеми забезпечення фінансової стійкості вимагає використання спеціальної системи показників, що відповідають основним ознакам фінансової стійкості підприємства, заснованих на використанні ключових факторів. склад показників для оцінки фінансової стійкості був обґрунтовано на основі системного підходу, методу коефіцієнтів.

Проведемо дослідження основних визначень поняття «стійкість». Узагальнюючи виділені ознаки поняття «стійкість», було встановлено відмінність підходів до визначення сутності даного поняття. Проводячи синтез

виділених ознак поняття стійкість, з урахуванням особливостей підприємства було уточнено зміст поняття стійкості підприємства. Під стійкістю підприємства можна розуміти його здатність повертатися у стан оптимальних параметрів рівноваги в умовах зовнішнього і внутрішнього впливу, що обурює. Далі, для розкриття сутності поняття «фінансова стійкість підприємства», звернемося до дослідження сутності поняття основі аналізу визначень поняття, представлених у різних джерелах.

Деякі визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «фінансова стійкість»

Автор	Зміст
1	2
Ю.А. Сімах [128]	«фінансова стійкість – потенційні можливості підприємства повернутися у стан рівноваги, в якому підприємство має позитивну динаміку функціонування або не виходить за межі встановлених границь»
В.З. Бугай [25]	«фінансовою стійкістю є здатність підприємства поглинати зовнішні й внутрішні дестабілізуючі фактори через ефективне застосування своїх ресурсів за рахунок використання й удосконалення економічного потенціалу»
В.Л. Іванов [52]	«фінансова стійкість – здатність економічної системи не відхилитися від свого стану (статистичного або динамічного) за різних внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих впливів за рахунок ефективного формування і використання фінансових, виробничих і організаційних механізмів»
О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська [15]	«фінансова стійкість – сукупність взаємозумовлених та взаємопов'язаних складників, які за будь-яких умов забезпечують здатність до ведення діяльності підприємств, запас ресурсів (ресурсного потенціалу) та збалансований процес функціонування»
А.І. Бурда [26]	«фінансова стійкість – системне явище, яке виступає індикатором відхилень від потенційно можливого конкурентного стану на певному етапі життєдіяльності підприємства»
А.М. Поддєрьогін [118]	«фінансова стійкість підприємства – такий його стан, що дає змогу за рахунок власних і позикових коштів забезпечити поточну виробничу діяльність та інвестиційно-інноваційний розвиток підприємства, зберігаючи темпи приросту власного капіталу, платоспроможність та кредитоспроможність»

1	2
Л.А. Костирко [68]	«фінансова стійкість – інтегральна характеристика здатності підприємства як системи трансформувати фінансові ресурси з максимальною економічною вигодою і мінімальним ризиком»
О.Є. Журавльова [47]	«фінансова стійкість проявляється у оптимальній структурі капіталу, що забезпечується домінуючою часткою власного капіталу в загальному обсязі авансованого в підприємство капіталу, що дає змогу підтримувати фінансову незалежність від зовнішніх кредиторів та забезпечити безперервний виробничо-господарський процес»
В.Й. Плиса та І.І. Приймак [116]	«фінансова стійкість суб'єкта господарювання розуміти його спроможність функціонувати впродовж тривалого періоду, одержуючи достатній для відтворення потенціалу, виплати дивідендів і стабільного розвитку прибутку, забезпечуючи при цьому економічно обґрунтоване співвідношення джерел фінансування та активів і збалансоване надходження й виплату грошових коштів попри вплив внутрішніх та зовнішніх чинників»
І.Г. Ловінська [72]	«фінансова стійкість являє собою певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність»
О.А. Островська [92]	«фінансову стійкість підприємства – здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику»
Г.О. Крамаренко [70]	«фінансова стійкість – це такий економічний стан підприємства, за якого платоспроможність зберігає тенденцію до стійкості, а співвідношення власного та позикового капіталу перебуває у межах, що забезпечують платоспроможність»
Н.А. Мамонтова [74]	«фінансову стійкість – такий стан підприємства, за якого забезпечуються стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції»

Аналіз визначень, поданих у табл. 1.1, дозволяє виділити найбільш суттєві ознаки фінансової стійкості підприємства:

– гнучкість та адаптивність, тобто здатність підприємства протидіяти негативному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансово-економічні процеси функціонування;

- стабільність, тобто здатність зберігати безперервність процесів виробництва, збуту та фінансування;

- платоспроможність та інвестиційний потенціал, тобто здатність підприємства виконувати зовнішні та внутрішні фінансові зобов'язання, створювати фінансові передумови для реалізації проектів розвитку.

Проводячи синтез ознак поняття «стійкість», ознак поняття «фінансова стійкість» уточнимо зміст визначення поняття «фінансова стійкість підприємства».

Під фінансовою стійкістю підприємства пропонується розглядати здатність підприємства відновлювати (зберігати) стан збалансованості, пропорційності та ефективності фінансово-економічних процесів функціонування, зберігаючи фінансові передумови для розвитку в умовах змінного впливу внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування.

Автор [36] відмічає, що «найважливішими сутнісними ознаками фінансової стійкості підприємства є:

- гнучкість та адаптивність функціонування;
- стабільність функціонування;
- платоспроможність, інвестиційний потенціал, як фінансові передумови розвитку».

Підприємство вважається економічно стійким, якщо воно здатне здійснювати всі господарські та грошові операції, спрямовані на розширене відтворення. Економічна стійкість підприємства виступає збираючим показником у діяльності, що виробляється в наслідок роботи виробництва та продажу продукції (робіт, послуг) та залежить від його виробничої та фінансової стійкості.

Виробнича стійкість обумовлюється стабільністю виробництва, що завжди є замовленнями, високою ефективністю використання основних та оборотних фондів, високим науково-технічним рівнем виробництва, правильною системою організації як виробництва, і праці, найкращою

системою управління. На виробничу стійкість впливають внутрішні резерви підприємства та результати його виробничої діяльності.

Для відповіді на питання, наскільки незалежно підприємство з точки зору забезпечення фінансами, зростає або зменшується розмір цієї незалежності та чи відповідає стан активів та пасивів задуманим планів її фінансово-господарської роботи, необхідно провести оцінку, наскільки організація може впоратися самотужки, без позик і кредитів (ступінь незалежності).

Це причина для проведення аналізу фінансової стійкості. Фінансова стійкість показує, наскільки фінансові ресурси, при якому підприємство легко користуючись грошовими коштами дозволяє шляхом правильного їх використання створити все необхідне для безперервної роботи виробництва та подальшої реалізації продукції (робіт, послуг), а також витрати на його збільшення та оновлення.

При необхідних умовах переходу до ринку виділення меж фінансової стійкості підприємства вважається одним із найбільш серйозної економічною проблемою, оскільки непомітна фінансова стійкість веде до неплатоспроможності підприємства та в результаті у підприємства відсутні кошти збільшення виробництва, а надлишкова – буде шкодити розвитку, збільшуючи витрати підприємства зайвими запасами та резервами.

Звідси випливає, що стан фінансів підприємства необхідно проявити себе так, щоб її фінансові ресурси відповідали вимогам ринку та задовольняти потреби розвитку підприємства [11]. Узагальнені підходи до класифікації фінансової стійкості представлені на рис. 1.1.

За часом фінансова стійкість поділяють на короткострокову, середньострокову та довгострокову.

Короткострокова фінансова стійкість визначає себе щодо короткочас.

Середньострокова – це фінансова стійкість, що триває певний проміжок часу, під впливом даних умов та факторів.

Довгострокова фінансова стійкість визначається протягом досить тривалого періоду і вона не має залежності від зміни економічного циклу та менеджменту.

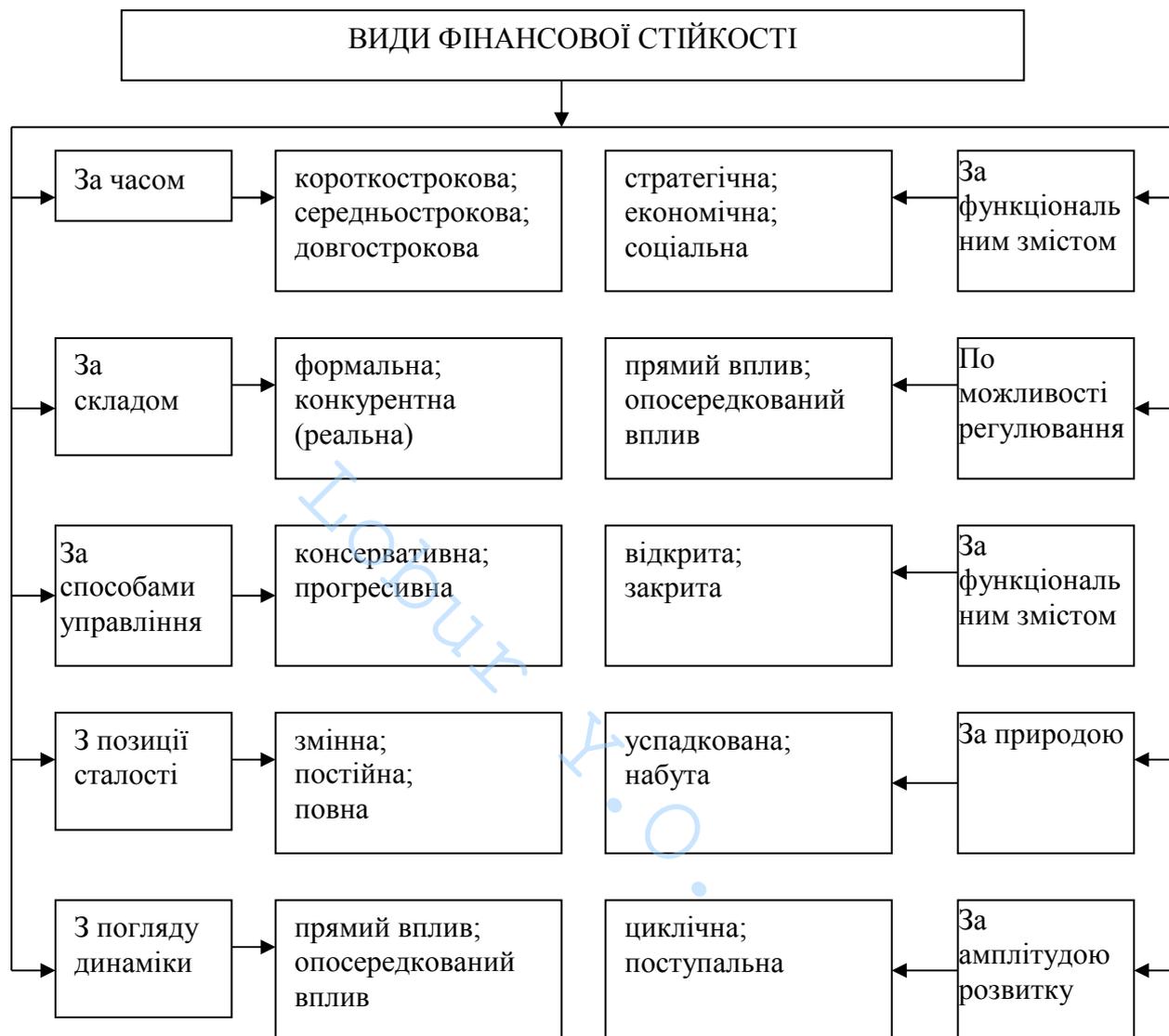

Рис. 1.1. Класифікація фінансової стійкості

Автор [56] класифікую фінансову стійкість за складом на формальну та реальну та відмічає, що «формальна фінансова стійкість утворюється і зацікавлюється штучно, державою. В той час як конкурентна (реальна) фінансова стійкість, навпаки, має на увазі економічну ефективність за наявності суперників від імені конкурентів та враховуючи перспективи щодо збільшення виробництва».

В джерелі [34] автор пропонує класифікувати фінансову стійкість за характером появи фінансова стійкість буває абсолютна та нормативне. Він відмічає, що «абсолютна фінансова стійкість – це фактично набута в сьогоденні періоді та в планах на майбутнє у якої відсутні відхилення від заданого шляху розвитку підприємства Це такий стан балансу, який утримується, незалежно від впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Нормативна фінансова стійкість – це поточна фінансова стійкість початку періоду чи запланована поточного року».

В джерелі [84] автор пропонує класифікувати фінансову стійкість за способами управління на консервативну та прогресивну, при цьому автор відзначає, що «консервативна фінансова стійкість проявляється в результаті проведення підприємствами консервативної політики (обережнішої, менш ризикованої), у той час як прогресивна і є результатом проведення більш сучасної політики, яка показує себе у прагненні до конкуренції та завоювання нових ринків».

Автор [44] в науковій статті відзначає необхідність класифікувати фінансову стійкість з позиції сталості та поділяти її на змінну, постійну та повну. За її точкою зору пропонується наступна класифікація:

- «змінна фінансова стійкість – це постійна відсутність стабільності результатів протягом довгого періоду часу;
- постійна фінансова стійкість - це стан, яке не змінюється на тривалому проміжку часу;
- повна фінансова стійкість – це постійне зростання всіх показників фінансової стійкість».

Якщо дивитися на фінансову стійкість з погляду динаміки, то можна виділити зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на неї і поділяється на дві основні групи.

Перша з груп надає прямий вплив: постачальники, споживачі, трудові, грошові та інші ресурси, влада та управління держави, місцева адміністрація, конкуренти, засоби інформації.

Друга група надає опосередкований вплив: фактори економічного, соціально-політичного, демографічного, культурно-історичного, нормативно-правового, природного характеру. Фактори середовища позначені умовами, за яких виконує роботу підприємства.

Головне, що заважає стійкості – це те, що укладено в сфері її діяльності містить внутрішні невідповідності та протиріччя цілей.

За функціональним змістом фінансова стійкість буває стратегічна, економічна та соціальна:

- стратегічна стійкість – це вміння створювати, розвивати та зберігати довгий час конкурентні перевага на ринку за умов зростаючого науково-технічного розвитку;

- економічна стійкість пов'язана з роллю економічних факторів у підвищенні та досягненні стабільності роботи організації, при цьому вона насамперед пов'язана не з розширенням, а зі збільшенням ефективності через активність та більш широке використання інтелектуального потенціалу (інформаційні, наукові розробки та ін.);

- соціальна стійкість дає стабільний розвиток колективу, який працює у цій організації.

По можливості регулювання фінансова ділиться на відкриту та закриту. Відкрита та закриті види фінансової стійкості – це мається на увазі присутність або відсутність передбачуваної можливості регулювання та зміни показників ефективності діяльності даного підприємства, при обліку мінливих зовнішніх умов.

За природою фінансова стійкість ділиться на успадковану та набуту:

- успадкована фінансова стійкість утворюється в у разі наявного необхідного запасу фінансової міцності, який накопичується протягом кількох років і є захистом організації від сильних змін зовнішніх, несприятливих та нестійких факторів;

- набута стійкість досягається відповідною внутрішньою системою управління та показує результативність організації роботи виробництва, в

якому найголовніше постійне перевищення над витратами, що сприяє безперервній роботі виробництва та розширенню, та оновленню.

Автор в джерелі [38] пропонує класифікувати фінансову стійкість за амплітудою розвитку на циклічну та поступальну. Він відмічає, що «поступальна фінансова стійкість описується можливістю триматися в рівноважному (стійкому) стані та приймати впливу, без істотних змін своєї роботи, тобто фактично, не виходячи за межі стану. Циклічна стійкість – це стійкість, яка повторюється час від часу, під впливом і внутрішніх впливів».

1.2. Фінансова стійкість підприємства як індикатор ефективності фінансового планування

У сучасних умовах проблеми в функціонування вітчизняних підприємств зумовлюють необхідність визначення основної мети фінансового планування – забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання та гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища і внутрішнього середовища. Беручи до уваги, що фінансова стабільність включає як зовнішній аспект (здатність підприємства проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями) та внутрішній аспект (наявність активів за джерелами фінансування), фінансове планування, прогнозування, аналіз і розробка заходів щодо збереження та оздоровлення фінансової стійкості є важливими та актуальними завданнями управління фінансами сучасного підприємства.

Будуть потрібні подальші дослідження останніх тенденцій планування щодо формування, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємств, а також оцінка його ефективності в контекст забезпечення фінансової стійкості розвитку суб'єктів господарювання.

Посилення ролі фінансового планування в забезпеченні фінансової стійкості підприємства також вимагає розробки методики аналізу фінансової стійкості для оцінки перспектив розвитку функціонування та розвиток суб'єкта господарювання та його економічного потенціалу.

Щоб ефективно досягати цілей фінансового управління та планування, існуючих необхідна значна кількість відносних показників аналізу фінансової стійкості систематизовано й уточнено.

Обґрунтованість та ефективність фінансового планування багато в чому визначається результатами оцінки поточних і бажаних фінансових стан підприємства, його найважливіша характеристика на довгострокову перспективу фінансова стабільність.

Значимість категорії фінансової стійкості визначається через фінансове планування. Справа в тому, що вона виступає фундаментальним чинником ефективної динаміки фінансового і економічного розвитку підприємства, і є одним із загальноприйнятих показників стабільності фінансового становища суб'єкта господарювання.

При фінансовому плануванні перш за все слід звернути увагу на фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Фінансова стійкість підприємства:

- фінансова незалежність від зовнішніх джерел фінансування;
- стійке перевищення доходів над витратами; фінансове забезпечення безперервності основні види діяльності;
- маневрування вільними грошима та їх ефективне використання в поточному процес;
- своєчасність розрахунків за своїми зобов'язаннями та відсутність довгострокової простроченої заборгованості перед контрагентів;
- наявність оборотних коштів і належне матеріально-технічне забезпечення активи за власними джерелами;
- зростання виробничого потенціалу.

Фінансова стійкість формується під впливом ряду факторів (табл. 1.2) і характеризує здатність підприємства виконувати свої боргові зобов'язання та нарощувати економічну потенціал у майбутньому, функціонують і розвиваються в динамічному зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Фінансова стійкість	
Фактори, що впливають на фінансову стійкість	
Зовнішні	Внутрішні
<ul style="list-style-type: none"> - рівень техніки і розвиток технологій; - конкурентний попит і рівень доходу в населення; - рівень інфляції; - рівень змагань; - платіжно-грошовий політика держави; - соціальна політика держави; - правова база тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - положення підприємства у фінансово-товарному секторі ринки; - виробництво та реалізація конкурентоспроможної продукції, наявність попит на нього; - ділова репутація підприємства; - залежність від зовнішніх кредиторів та інвесторів; - наявність платоспроможних дебіторів; - розмір і структура витрат та їх зв'язок з доходом; - ефективність управління оборотними активами, профілактика надмірні залишки; - розмір сплаченого статутного капіталу, розмір резервного капіталу; - ефективність комерційних і фінансових операцій; - стан майнового потенціалу, оптимальний склад і структура активи; - рівень професійної підготовки спеціалістів підприємства тощо.

На основі [5; 6; 9] можна сказати, що фінансова стійкість – це багатогранне та складне поняття, який характеризується таким станом фінансових ресурсів підприємства, їх формуванням, розподілу та використання, в якому суб'єкт, залишаючись платоспроможним і кредитоспроможним, здатний, за умови збалансованого залучення власних і позикових коштів, здійснювати активне інвестування та зростання оборотних активів, створення фінансових резервів, що забезпечують його розвиток і отримання прибутку.

У сучасній економічній літературі [4; 10], поняття фінансової стійкості розглядається в ст такі області:

– як здатність підприємства повністю погасити свої фінансові зобов'язання у встановлений термін;

- як здатність підприємства забезпечувати постійне перевищення доходу над витрат, що сприятиме доступності та стабільності джерел фінансування бізнесу та розвитку підприємства;

- як стан підприємства, що характеризується фінансовою рівновагою між власними і позиковий капітал з мінімальним рівнем фінансового ризику та рівновагою між активами та пасиви;

- як стан фінансових ресурсів, при якому підприємство може вільно маневрувати фінансами ресурсів для забезпечення безперервного процесу фінансово-господарської діяльності, що відповідає потребам розвитку підприємства та відповідає вимогам навколишнього середовища.

Так, на основі [4; 6; 10], «фінансова стійкість – це стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, які забезпечують незалежність від зовнішніх джерел фінансування та його розвиток на основі зростання прибутку і капіталу, с збереження платоспроможності та кредитоспроможності за умови допустимого рівня ризику» [3].

Фінансова стійкість визначається структурою фінансових ресурсів, забезпеченістю оборотні активи за власними джерелами формування, а також відображає залишок грошових і товарних коштів потоки, доходи та витрати, активи та джерела фінансування.

Від ефективного управління фінансами залежить фінансова стійкість підприємства ресурсів і визначається:

- оптимальність структури джерел фінансування (оцінюється за відносними показниками та характеризується рівнем фінансового важеля);

- оптимальність співвідношення між статтями активу та складовими їх формування (оцінка фінансової стійкості за абсолютними та відносними показниками);

- оптимальність співвідношення між прибутком, обсягом реалізації, собівартістю, ціною (аналіз критич обсяг продажів);

- оптимальність структури активів (характеризується операційним левериджом).

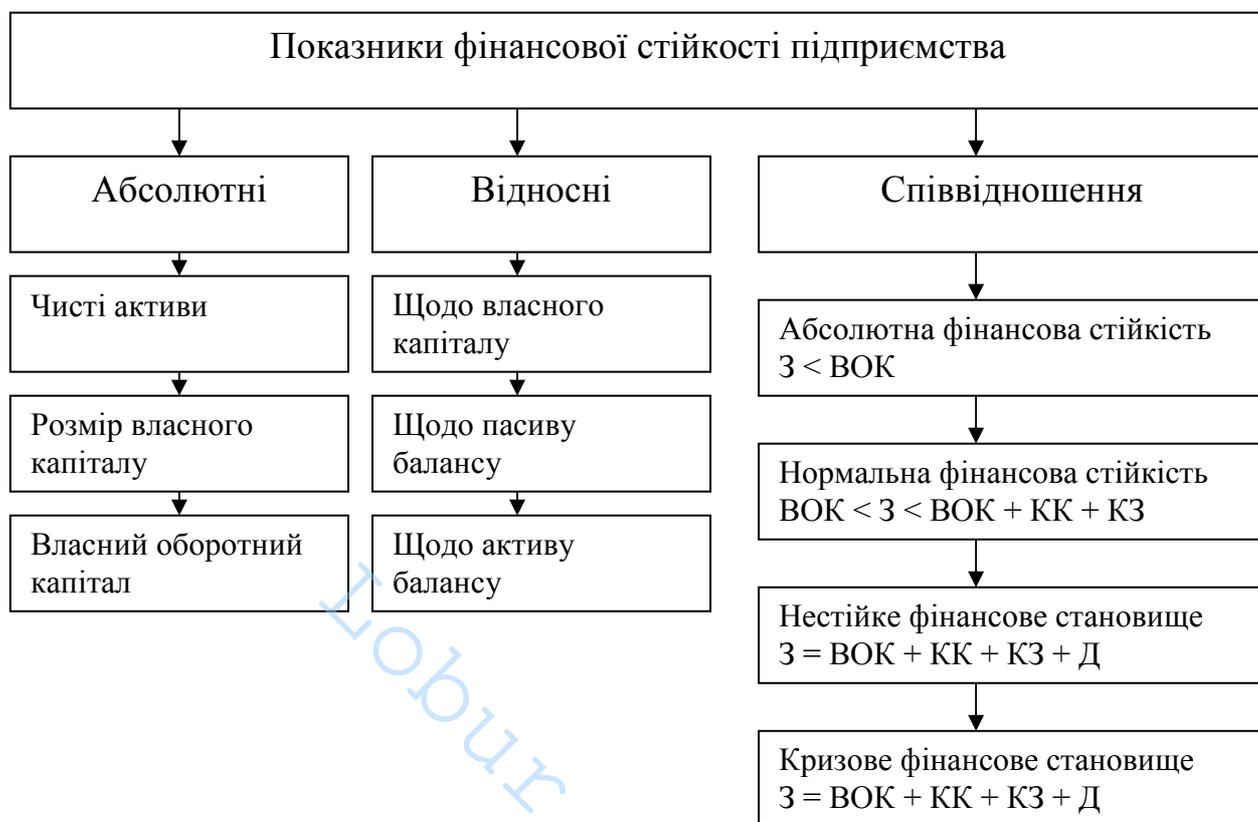
Стабільне фінансове становище досягається «за наявності достатнього капіталу, хорошої якості активів, достатній рівень прибутковості з урахуванням операційного та фінансового ризику, достатність ліквідності, стабільний дохід і широкі можливості для залучення позикових коштів. Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинно мати гнучку структуру капіталу, бути спроможний організувати свій рух таким чином, щоб забезпечити стійкий надлишок доходу над витрати з метою підтримки платоспроможності та створення умов для самовідтворення» [7].

Важливим етапом реалізації та оцінки ефективності фінансового планування полягає в аналізі фінансової стійкості підприємства шляхом постійного моніторингу основні фінансові показники. У світовій і вітчизняній практиці існує ряд методичних підходи, показники, фінансові коефіцієнти, що дозволяють охарактеризувати стабільність функціонування підприємства та динаміки його розвитку з достатнім ступенем надійності, є розроблений. Одним із найпоширеніших підходів є розрахунок фінансових коефіцієнтів.

На сьогоднішній день в сучасній теорії відома велика кількість відносних аналітичних показників практика оцінки фінансової стійкості підприємств, інформаційна база для розрахунку з яких складають дані фінансової та бухгалтерської звітності. Слід зазначити, що система Індикатори оцінки фінансової стійкості повинні давати чітке уявлення про поточну або прогнозований фінансовий стан підприємства, що потребує мінімум публічної інформації, комплексно висвітлювати фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання та бути основою для фінансове планування та вироблення рекомендацій щодо подальшого зміцнення його фінансового стану стійкість і стабільність. Корисність та інформативність кожного окремого коефіцієнта визначається мета фінансового планування та фінансового аналізу, регламентована або рекомендована кількісні значення показників.

На рис. 1.2 наведені основні фінансові показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства і які слід враховувати при розробці та

впровадженні систематизовано короткострокові та довгострокові фінансові плани.

де З – запаси;

ВОК - власний оборотний капітал;

КК - короткострокові кредити та позики;

КЗ - кредиторська заборгованість;

Д – додаткові джерела, які послаблюють фінансову стійкість (тимчасово вільні власні кошти, залучені кошти, кредити банку на тимчасове поповнення оборотних коштів та інші позикові кошти)

Рис. 1.2. Основні показники фінансової стійкості підприємства з погляду на пряму використання коштів

Показники структури капіталу характеризують фінансову стійкість підприємства з точки зору структура джерел фінансових ресурсів і ризик суб'єкта господарської діяльності.

Адже значні обсяги позикового капіталу викликають більшу потребу в готівці для розрахунків зобов'язань. За несприятливих умов таке підприємство

підвищує ризик неплатоспроможність. Коефіцієнти покриття характеризують фінансову стійкість з позиції витрат, пов'язаних з обслуговування зовнішніх джерел фінансування.

Характеристика структури джерел коштів підприємства, поряд з коефіцієнтами незалежності, фінансової стійкості, фінансового ризику та ін., необхідно визначити та дати оцінку часткових показників, що відображають різні тенденції зміни структури окремих груп джерел коштів.

При проведенні аналізу фінансової стійкості в напрямку оцінки особливу увагу слід звернути на структуру джерел фінансування майна підприємства як вони розміщені в активах. Це група відносних показників фінансової стійкості характеризує співвідношення двох основних складових активу балансу (необоротного і оборотного активи) і дві основні складові пасиву (власний капітал і позиковий капітал). Це дозволяє оцінити як структуру активу, так і пасиву балансу, а також забезпечення відповідними активами відповідними джерелами фінансування.

Загалом на значення відносних показників фінансової стійкості впливають такі фактори, як галузева приналежність підприємства, умови позики, актив і пасив структура, ділова репутація підприємства та інше. Тому для аналізу і характеризуючи значення цих коефіцієнтів, необхідно порівнювати їх у часі з групами споріднених підприємств.

Підсумовуючи, слід зазначити, що для забезпечення фінансової стійкості підприємств, необхідно більше уваги приділяти фінансовому плануванню в щоб забезпечити реалізацію запланованого бізнес-плану в операційній та інвестиційній діяльності на основі фінансової стійкості, створюють передумови для отримання чистого прибутку при а норма, достатня для самокупності та самофінансування [8].

Система відносних показників оцінки фінансової стійкості може бути використана за фінансовим менеджментом як індикатор оцінки фінансового планування для прийняття ефективні управлінські рішення.

Фінансова стійкість необхідна для успішної діяльності підприємства, яке прагне бути самостійним та незалежним.

Етапи управління фінансовою стійкістю підприємства представлено на рис. 1.3.

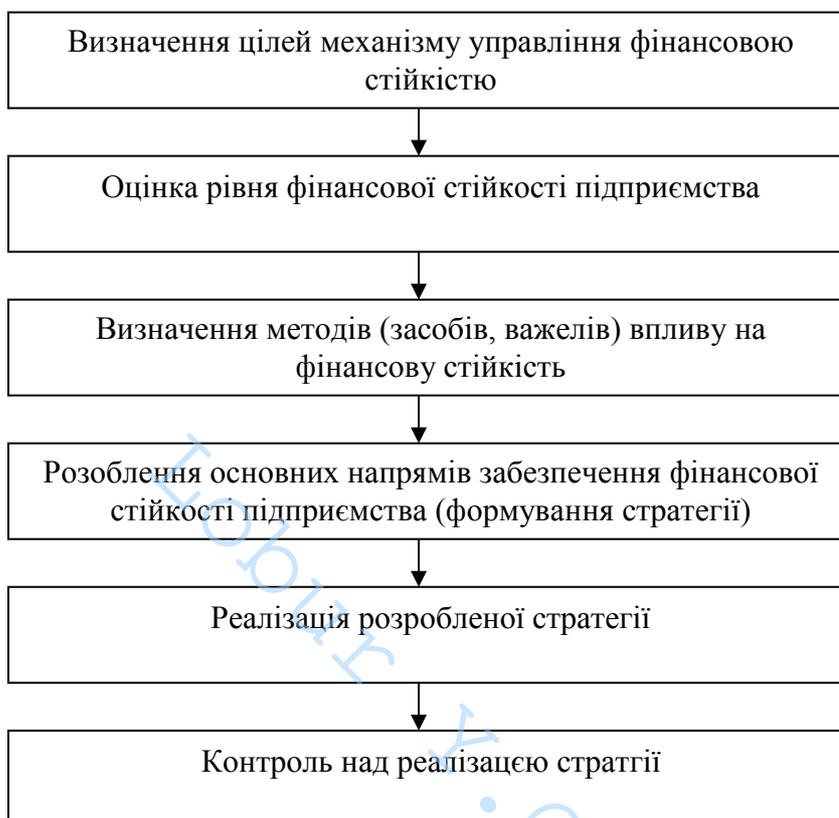

Рис. 1.3. Етапи управління фінансової стійкості підприємства

Таким чином, «фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Її необхідно визначити як такий стан фінансових ресурсів, ефективності їх розміщення та використання, при якому забезпечується розвиток всіх сфер діяльності на основі зростання прибутку та активів за збереження платоспроможності та кредитоспроможності» [59].

Фінансова стійкість служить запорукою виживання та основою стабільного становища підприємства у ринкових умовах.

Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами при отриманні кредитів, залученні інвестицій, виборі постачальників та у підборі кваліфікованих кадрів.

Слід зазначити, що, чим вище стійкість підприємства, тим більше воно незалежно від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менший ризик опинитися на межі банкрутства.

1.3. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства

У економічних умовах існування, на поточному етапі розвитку економіки лише стійке, конкурентоспроможне і надійне функціонування підприємств може забезпечити як власну фінансову стабільність, і країни загалом.

Аналіз фінансової стійкості підприємств, за думкою автора, «є процес вивчення її статичного фінансового стану, динаміки змін у часі, виявлення факторів (причин), що зумовили ці зміни та визначення перспективного рівня фінансової стійкості в умовах можливих комбінацій зміни факторів зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища» [36]. У зв'язку з цим, актуальним є розгляд впливу як зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємства, так і внутрішніх.

Для аналізу впливу зовнішніх чинників на фінансову стійкість організації, насамперед, необхідно визначити, що саме до них належить. Важливо, що у наукову літературу немає певної класифікації чинників довкілля підприємства.

Проте, з аналізу публікацій різних учених-економістів [9; 10; 11] можна назвати найпоширенішу класифікацію зовнішніх чинників, які впливають на фінансову стійкість (рис. 1.4).

Кожен із представлених зовнішніх факторів на рис. 1.4 робить свій специфічний вплив (прямий і непрямий) на фінансову стійкість підприємства, тому слід провести детальну характеристику впливу кожного з них. Під факторами непрямого впливу розуміються такі чинники, які можуть

безпосереднього і негайного впливу на фінансову стійкість підприємства, проте, у перспективі можуть позначатися його діяльність [11].

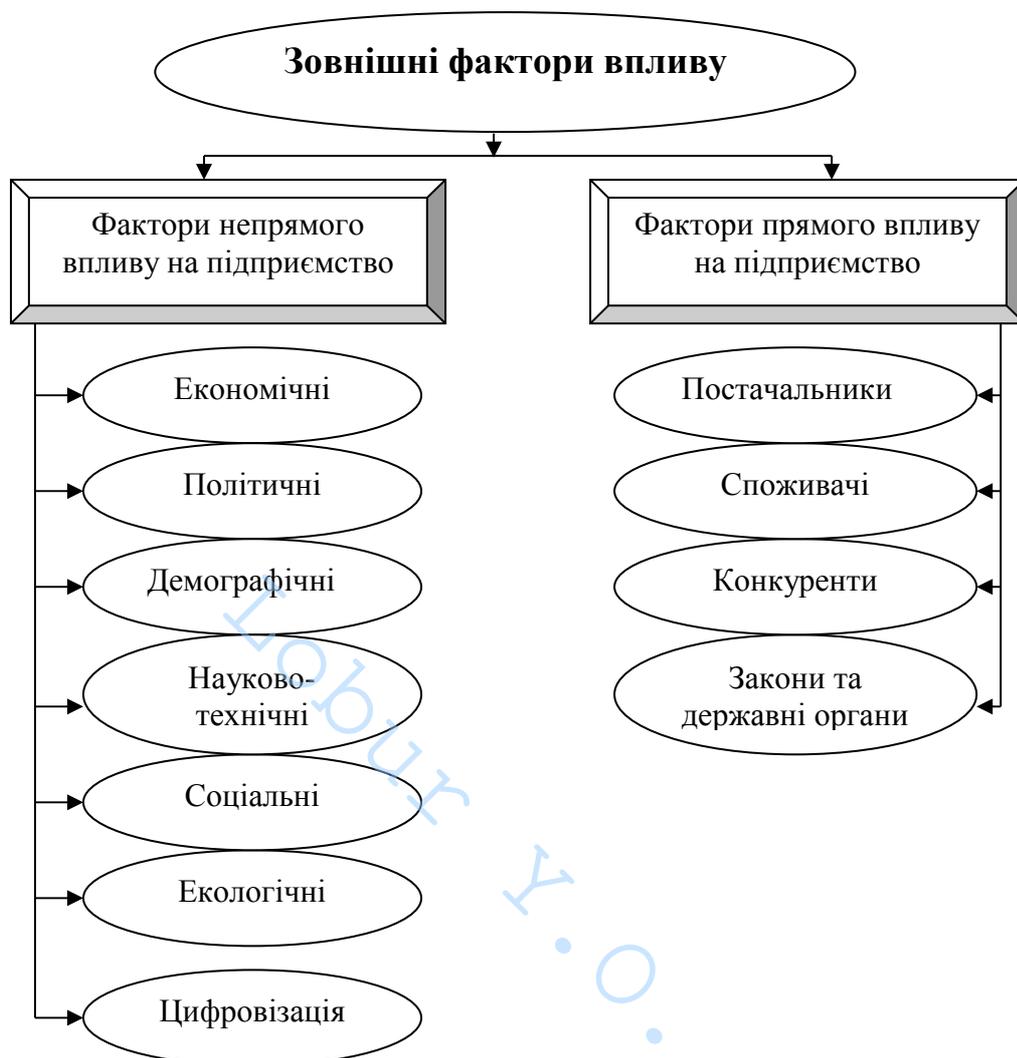

Рис. 1.4. Класифікація зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість

Розглянемо кожен із поданих чинників непрямого впливу на фінансову стійкість підприємства.

Економічні. Значний вплив на здатність підприємства залишатися прибутковим має благополуччя світової економіки в цілому та економіки країни зокрема.

Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Лістрова М.С. відмічають, що «при аналізі економічних факторів можуть враховуватися: стан фінансових ринків; кризовий стан економіки нашої країни; загальний спад виробництва; рівень інфляції; ринкові коливання валютних курсів, ціни товари; підприємницька активність та купівельна спроможність населення; погіршення умов експорту/імпорту; економічна блокада тощо» [12].

Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Лістрова М.С. також вказують, що «також слід зазначити, що суттєвий вплив на фінансову стійкість підприємство має кризовий стан економіки. У період кризи відбувається відставання темпи реалізації продукції від темпів її виробництва. Знижуються загалом доходи суб'єктів економічної діяльності, скорочуються щодо та масштаби прибутку. У період кризи посилюється серія банкрутств підприємств» [12].

За дкмкою Ареф'євої О.В., Пілецької С.Т., Лістрової М.С. «також має велике значення оцінка впливу інфляції на фінансову стійкість. Інфляція знецінює певні активи організації, майбутні надходження коштів за відвантаженою продукцією, що призводить до втрати частини прибутку, а отже, фінансової стійкості» [12].

«Наступним важливим фактором, що впливає на фінансову стійкість є зміна валютних курсів. Ослаблення курсу національної валюти може призвести до збільшення витрат на покупку сировини у закордонних постачальників. Безпосередній вплив надають податкові витрати на фінансову стійкість. Наприклад, постійна зміна податкового законодавства вимагає перерахунку платежів організації, причому, як правило, збільшується сума податкових витрат» [12].

Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т. виділяють політичні фактори. Вони відмічають, що «різноманітні фактори законодавчого та державного характеру можуть впливати на рівень існуючих ймовірностей та загроз у процесі діяльності підприємства. Наприклад, політична стабільність суспільства, регіональна та національна політика, антимонопольна, податкова та грошово-кредитна політика держави, наявність воєнних дій» [12].

За думкою [13], «демографічні фактори – цей тип чинників впливає всі підприємства. Вони включають: народжуваність; смертність; чисельність та темпи зростання населення; міграцію та щільність населення; статеву структуру та етнічний склад населення; підвищення освітнього рівня та зростання кількості службовців»

«Науково-технічні фактори виділені авторами Ареф'євою О.В., Пілецькою С.Т. Вони відмічають «сьогодні величезними темпами відбувається зростання новацій комп'ютерних технологій. Безперечно, вони впливають на діяльність підприємств. Адже нововведення спрощують роботу та прискорюють сам процес діяльності. До цих факторів відносять: рівень розвитку науки та вдосконалення технологій; темпи технологічних змін; рівень інвестицій підприємства у інновації; участь держави у науково-технологічних дослідженнях» [13].

Соціальні. Дані чинники позначаються характері виробленої продукції підприємством, способом виробництва, умов праці, поведінці організації над ринком, попит товари та послуги тощо. Від них залежать умови та можливості господарської діяльності підприємства, їх розміщення, а отже, і витрати.

Під соціальними факторами розуміють:

- рівень зайнятості (безробіття) населення;
- кваліфікаційний рівень кадрів, їх підготовка та перепідготовка;
- соціальний захист населення [13].

Екологічні. Екологічна середовище характеризує наявність природних ресурсів та стан навколишнього природного середовища, які як саме підприємство, так і суб'єкти внутрішнього середовища повинні враховувати у своїй господарській діяльності, оскільки вони безпосередньо впливають на умови та можливості ведення цієї діяльності.

Діяльність підприємства залежить від умов, які висуває екологічне середовище, а саме:

- стан екології;
- дефіцит деяких видів ресурсів та сировини;

- оснащення виробництв очисними спорудами та згорання шкідливих виробництв;
- втручання держави у процес раціонального використання та відтворення природних ресурсів;
- інвестицій у створення нешкідливих технологій та рівень їх впровадження [13].

До факторів прямого впливу, що впливають на фінансову стійкість підприємства, відносять ту частину зовнішнього середовища, яка безпосередньо впливає на нього, а саме постачальники, споживачі, конкуренти, закони та державні органи. Середовище впливу зовнішніх факторів прямого впливу ще називають робочим оточенням підприємства [12].

Цифровізація. На фінансову стійкість підприємств впливає цифровізації економіки України.

Для оцінки стану цифровізації економіки існують мультифункціональні показники та індекси, створені за підтримки провідних організацій світу, які вираховують «стан певної країни на шляху до інформатизації та цифровізації, зважаючи на всі можливі фактори, які пов'язані з переходом» [158].

Одним з таких індексів є «Індекс цифрової економіки та суспільства (Digital Economics and Society Index – DESI), який нині є найдетальнішим показником у сфері цифрової трансформації» [158]. Україна наприкінці 2021 року «оголосила про плани запровадити дану індексацію задля визначення динаміки та прогресу цифрового розвитку та порівнювати дані з економіками країн Європейського Союзу» [44].

«Індекс цифрової економіки та суспільства становить собою суму показників таких як «зв'язок» (вимірює якість прокладення і доступу до мережі Інтернет), «людський капітал» (вимірює можливість освоїти цифрові навички), «використання інтернет-послуг» (вимірює рівень використання онлайн-сервісів, послуг та споживання онлайн-контенту), «інтеграція цифрових технологій» (вимірює використання цифрових інновацій в бізнесі та користувачів онлайн), «цифрові державні послуги» (вимірює цифровізацію

уряду та сфери охорони здоров'я), які експерти вважають ключовими у визначенні динаміки цифровізації» [158].

Розглянемо докладніше представлені чинники прямого впливу: постачальники, споживачі, конкуренти, закони та державні органи.

Постачальники. Усі види ресурсів підприємство отримує через постачальників, тому виконання ними своїх зобов'язань чинить прямий вплив на ритмічність торгово-технологічного процесу, обсяг товарообігу, прибуток, що надалі впливає і на фінансову стійкість підприємства [14].

Споживачі. Вживання підприємства залежить від його здатності знаходити споживачів своєї продукції та послуг, та задовольняти купівельні запити. Споживачами є ті особи, які зацікавлені або можуть бути зацікавлені товарами або послугами, що виробляється підприємством. Отже, можливість підприємства задовольняти потреби покупця впливає з його внутрішні процеси, оскільки саме цього чинника залежить, чи зможе підприємство відшкодувати свої витрати й одержати прибуток [14].

Конкуренти. Конкуренти є одним із найбільш динамічних зовнішніх факторів. Під конкурентами розуміють не лише ті підприємства, які пропонують такі ж товари, але з іншою маркою, а й підприємства, які випускають замітники. В умовах ринку керівники підприємств усвідомлюють, що якщо не задовольняти потреби споживачів так само ефективно, як це роблять конкуренти, то й результати діяльності можуть бути дуже плачевними. Недооцінка конкурентів та переоцінка ринків призводять навіть найбільші підприємства до значних втрат та кризи [14].

Закони та державні органи. Державні органи впливають на підприємство через податкову систему, державну власність та бюджет, а також через законодавчі акти.

Керівництво підприємства має дотримуватись законодавства (податкової, трудової та ін.) держави, інакше йому доведеться виплачувати штрафи або навіть повністю припинити своє існування [14].

При управлінні фінансовою стійкістю підприємства особливу увагу слід приділяти внутрішнім чинникам, оскільки вони залежать від діяльності підприємства міста і заходів, застосовуваних для підприємства з метою управління ними.

Також найважливішими, на думку, є внутрішні чинники, які впливають на фінансову стійкість підприємства, оскільки вони безпосередньо впливають на даний об'єкт дослідження. Окрім цього, можна сказати, що саме внутрішні чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємства, формують діяльність суб'єктів господарювання.

Розглянемо докладніше групи чинників, які впливають на фінансову стійкість підприємства, представлені на рис. 1.5.

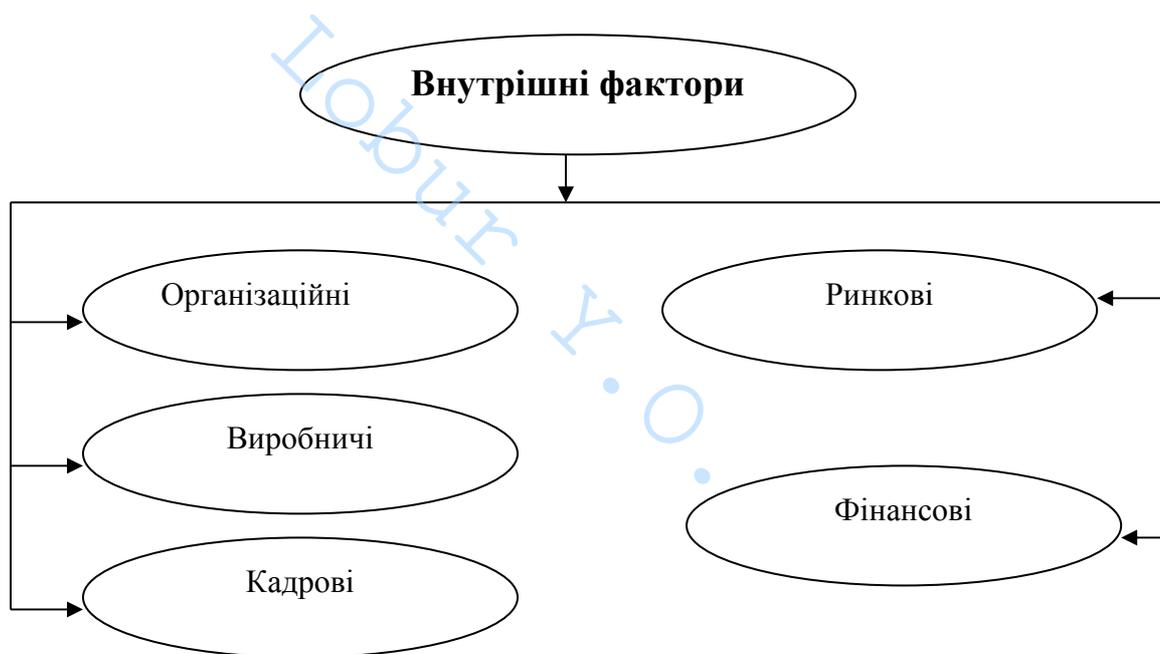

Рис. 1.5. Внутрішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства

На рис. 1.5 виділено внутрішні чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємств. Дані фактори допомагають також визначити якісну характеристику об'єкта, що аналізується, це, наприклад, структура

підприємства, рівень кваліфікації працівників, конкурентоспроможність, імідж підприємства та ін.

Отже, до факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, слід зарахувати організаційні, виробничі, кадрові, ринкові та фінансові.

Наявність у підприємства достатньої кількості власних коштів, а саме прибутку, дає можливість впевнено почуватися в конкурентному середовищі. При цьому варто врахувати, щоб більший відсоток прибутку прямував на розширення виробничої діяльності. Величезне значення фінансову стійкість підприємства надає позиковий капітал. Це свідчить, що завдяки позиковим фінансовим ресурсам підприємство підвищує свої фінансові можливості, але не варто забувати про ризик фінансових втрат, що паралельно виникає [16].

Щодо кадрових факторів, до них належать: кваліфікація та мотивація працівників, а також плінність кадрів. Слід зазначити, що нижча плінність і вище кваліфікація працівників, тим стійкіше і стабільніше підприємство. З досвіду видно, що значна частина неспіху підприємства може бути пов'язана саме з некомпетентністю, недосвідченістю або кваліфікацією керуючого персоналу, з їх невмінням враховувати зміну внутрішнього середовища.

До не повністю керованих варто віднести ринкові чинники, саме конкурентоспроможність підприємства над ринком, оскільки щодня з'являються нові підприємства, які згодом можуть знизити рівень конкурентоспроможності даного суб'єкта господарювання.

Успіх чи невдача підприємницької діяльності багато в чому залежить від вибору структури і складу своєї продукції і надання послуг, тобто. виробничих факторів У цьому важливим є рішення у тому, яку продукцію виробляти, і навіть визначити, як виробляти, тобто. за якою технологією та моделлю організації та управління діяти.

Отже, з досліджень, можна сказати, що внутрішні чинники, мають прямий вплив на фінансову стійкість підприємств, дають можливість регулювати діяльність підприємства.

Слід зазначити, що фінансової стійкості підприємства досягти нелегко, оскільки це відбувається завдяки цілеспрямованим управлінням всієї сукупності чинників, які є керівними прийняття рішень щодо управлінських завдань підприємств. Слід зазначити, що внутрішні чинники тісно взаємопов'язані як з одним, і із зовнішніми чинниками. Вплив даних чинників рівень фінансової стійкості підприємства може бути різним, як негативним, і позитивним.

Однак позитивний вплив певного фактора може бути повністю ліквідований або частково знижений негативним впливом іншого, більш вагомого фактора. Важливо, що з визначення ступеня впливу як зовнішніх, і внутрішніх чинників фінансову стійкість підприємства, необхідно провести їх оцінку.

У ході проведення аналізу було виявлено поетапні дії та заходи, спрямовані на стабілізацію та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

Тому своєчасне виявлення та проведення аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, є актуальним для підприємства, сприяє його конкурентоспроможності на ринку, платоспроможності та його незалежності.

На рис. 1.6 представлені етапи аналізу чинників, які впливають на фінансову стійкість підприємства.

Отже, на 1 етапі, доцільно виділили аналіз факторів, що впливають на фінансову стійкість та означає ступінь впливу кожного з вищенаведених факторів;

2 етап – це діагностика впливу чинників, спрямовану на виявлення ознак, які свідчать про погіршення стійкості для підприємства;

4 етап – контроль внутрішніх та зовнішніх факторів, що сприяють підвищенню фінансової стійкості підприємства.

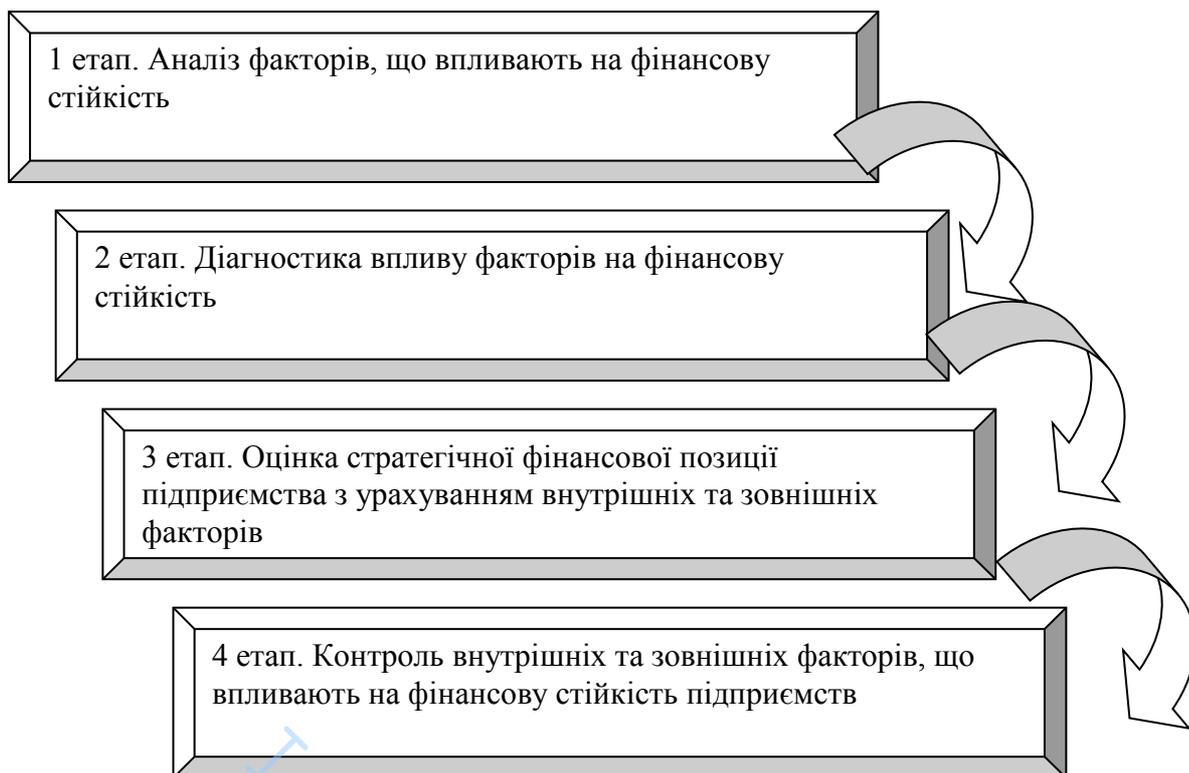

Рис. 1.6. Етапи аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Підсумовуючи, можемо визначити, що фінансова стійкість підприємства – це його стан, у якому підприємство повною мірою фінансово незалежно від кредитних джерел фінансування, забезпечується його платоспроможність, конкурентоспроможність і довгострокова прогнозна перспектива розвитку. В результаті проведеного дослідження було виявлені основні зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Розкрито етапи проведення аналізу зовнішніх та внутрішніх факторів, що є необхідним для оцінки їхнього впливу на фінансову стійкість.

Висновки до першого розділу

Невизначеність та складність економічного середовища функціонування та розвитку підприємств, мінливість ключових факторів успіху підприємства та необхідність адекватної реакції на них. Підприємства актуалізують проблему

забезпечення фінансової стійкості підприємства. Необхідність забезпечення фінансової стійкості підприємства та наявність неоднорідних підходів під час розкриття сутності цього поняття визначають актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз визначень дозволяє виділити найбільш суттєві ознаки фінансової стійкості підприємства: гнучкість та адаптивність, тобто здатність підприємства протидіяти негативному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансово-економічні процеси функціонування; стабільність, тобто здатність зберігати безперервність процесів виробництва, збуту та фінансування; платоспроможність та інвестиційний потенціал, тобто здатність підприємства виконувати зовнішні та внутрішні фінансові зобов'язання, створювати фінансові передумови для реалізації проектів розвитку.

Фінансова стійкість - це комплексне поняття, яке знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Її необхідно визначити як такий стан фінансових ресурсів, ефективності їх розміщення та використання, при якому забезпечується розвиток всіх сфер діяльності на основі зростання прибутку та активів за збереження платоспроможності та кредитоспроможності. Фінансова стійкість служить запорукою виживання та основою стабільного становища підприємства у ринкових умовах.

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміється здатність підприємства відновлювати (зберігати) стан збалансованості, пропорційності та ефективності фінансово-економічних процесів функціонування, зберігаючи фінансові передумови для розвитку в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Найважливішими сутнісними ознаками фінансової стійкості підприємства є: гнучкість та адаптивність функціонування; стабільність функціонування; платоспроможність, інвестиційний потенціал, як фінансові передумови розвитку.

Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами при отриманні кредитів, залученні

інвестицій, виборі постачальників та у підборі кваліфікованих кадрів. Що стійкість підприємства, то більше воно незалежно від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менший ризик опинитися на межі банкрутства.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства – це його стан, у якому підприємство повною мірою фінансово незалежно від кредитних джерел фінансування, забезпечується його платоспроможність, конкурентоспроможність і довгострокова прогнозна перспектива розвитку. В результаті проведеного дослідження було виявлені основні зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Розкрито етапи проведення аналізу зовнішніх та внутрішніх факторів, що є необхідним для оцінки їхнього впливу на фінансову стійкість.

Горик Ю.О.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТЬ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»

2.1. Характеристика діяльності підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» та його фінансових результатів

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» – фінансово стабільне підприємство з 14-ти річним досвідом в області транспортних послуг, яка має сучасний автопарк більше 200 одиниць різноманітних модифікацій. Автомобілі оснащені системами GPS моніторингу, сучасними засобами зв'язку та додатковими системами безпеки автомобіля.

Підприємство має власну сучасно обладнану станцію технічного обслуговування з повним спектром послуг.

Питання аналізу фінансового стану підприємства, його фінансової стійкості завжди є актуальними у умовах ринкових реаліях, а й у системі світового господарювання.

Фінансовий аналіз надає можливість отримання відповіді на питання: якою мірою ефективно підприємство керувало фінансовими ресурсами протягом досліджуваного періоду.

Безперервний моніторинг стан фінансових ресурсів продиктований жорсткими вимогами ринку та конкуренції.

Зазначений моніторинг застосовується і для контролю рівня фінансової стійкості, оскільки низька фінансова стійкість може стати причиною неплатоспроможності підприємства та відсутності в нього засобів для розвитку виробництва, високий рівень перешкодою для подальшого розвитку, обтяжуючи витрати підприємства.

Проведемо аналіз фінансових результатів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр. (табл. 2.1).

Фінансові результати діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»

у 2020 – 2021 рр., тис. грн

Показник	2020	2021	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн	темп росту (зменшення), %
1	2	3	4	5
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1508893	2783106	1274213	184,45
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2173329	2294881	121552	105,59
Валовий: прибуток (збиток)	-664436	488225	1152661	173,48
Інші операційні доходи	319195	200545	-118650	62,83
Адміністративні витрати	171329	172202	873	100,51
Інші операційні витрати	982898	506104	-476794	51,49
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-1499468	10464	1509932	100,70
Інші фінансові доходи	149086	64038	-85048	42,95
Інші доходи	54094	88713	34619	164,00
Фінансові витрати	58752	150170	91418	255,60
Інші витрати	170895	3678	-167217	2,15
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-1525935	14358	1540293	-0,94
Витрати (дохід) з податку на прибуток	99182	61152	-38030	61,66
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-1426753	75510	1502263	105,29

Дані, щодо фінансових результатів діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр., які представлені в табл. 2.1, дозволяють зробити наступні висновки.

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 році збиткове. Так, валовий збиток підприємства становив 664436 тис. грн, збиток від операційної діяльності

становив 1499468 тис. грн, що негативно вплинуло на фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат, а саме, підприємство має збиток у сумі 1426753 тис. грн. На отримання підприємством збитку негативно вплинули високі адміністративні витрати (171329 тис. грн), інші операційні витрати (982898 тис. грн), фінансові витрати (58752 тис. грн) та високі інші витрати (170895 тис. грн).

У 2021 році підприємство прибуткове. Так, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 1274213 тис. грн або на 84,45%. В той же час, збільшилася собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 121552 тис. грн або на 5,59% що є позитивним фактором, оскільки темп росту чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) вище темпу росту собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Це сприяло отриманню валового прибутку у розмірі 488225 тис. грн або на 1152661 тис. грн або на 73,48%.

Підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» отримало позитивний фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток становив 10464 тис. грн, збільшення на 1509932 тис. грн. В цей же період підприємство отримало прибуток, а саме, чистий фінансовий результату становив 75510 тис. грн. На отримання прибутку вплинуло збільшення інших доходів на 34619 тис. грн. або на 64,0%, зменшення інших витрат на 167217 тис. грн. В той же час до негативних факторів, які не сприяли збільшенню прибутку, слід віднести зменшення інших операційних доходів на 118650 тис. грн та збільшення інших фінансових витрат на 91418 тис. грн, збільшення адміністративних витрат з 171329 тис. грн у 2020 році до 172202 тис. грн у 2021 році, на 873 тис. грн.

Проведемо аналіз фінансових результатів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр. (табл. 2.2).

Дані, щодо фінансових результатів діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр., які представлені в табл. 2.2, дозволяють зробити наступні висновки.

У 2022 році в порівнянні з 2021 році на підприємстві ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» спостерігаються негативні тенденції. Якщо у 2021 році підприємство отримало чистий прибуток у сумі 75510 тис. грн, то у 2022 році збиток становив 1096370 тис. грн., зменшення більш ніж в 15 разів.

Таблиця 2.2

Фінансові результати діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»

у 2021 – 2022 рр., тис. грн

Показник	2021	2022	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн	темп росту (зменшення), %
1	2	3	4	5
І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2783106	428425	-2354681	15,39
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2294881	1278282	-1016599	55,70
Валовий: прибуток	488225	-849857	-1338082	-174,07
Інші операційні доходи	200545	548608	348063	273,56
Адміністративні витрати	172202	136164	-36038	79,07
Інші операційні витрати	506104	410795	-95309	81,17
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	10464	-848208	-858672	-8105,96
Інші фінансові доходи	64038	75895	11857	118,52
Інші доходи	88713	960	-87753	1,08
Фінансові витрати	150170	84681	-65489	56,39
Інші витрати	3678	310008	306330	8428,71
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	14358	-1166042	-1180400	-8121,20
Витрати (дохід) з податку на прибуток	61152	69672	8520	113,93
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	75510	-1096370	-1171880	зменшення більш ніж 15 р.

Чистий дохід від реалізації продукції підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» теж значно зменшився у 2022 році порівняно з 2021 роком, зменшення на 2354681 тис. грн або на 85%. Це може свідчити про зниження обсягів продажу або зниження цін на продукцію.

Собівартість реалізованої продукції такаж знизилась, але в порівнянні з чистим доходом не значо. Це може бути результатом зміни вартості вхідних матеріалів або зміни у виробничому процесі.

У 2022 році підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» мало валовий збиток у розмірі 849857 тис. грн, що свідчить про збільшення проблем з ефективністю виробництва та збутом.

Спостерігається збільшення інших витрат з 3678 тис. грн у 2021 році до 310008 тис. грн у 2022 році, на 306330 тис. грн або більш ніж у 84 р. Зменшилися інші доходи з 88713 тис. грн. до 969 тис. грн або на 65489 тис. грн (на 99%). Незначно збільшилися інші фінансові доходи підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» з 64038 тис. грн у 2021 році до 75895 тис. грн у 2022 році, на 11857 тис. грн або на 18,52%.

В 2021 році підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» мало прибуток до оподаткування у сумі 14358 тис. грн, в 2022 році – підприємство збиткове, збиток до оподаткування становив 1166042 тис. грн.

Інші операційні доходи підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» збільшилися у 2022 році (на 348063 тис. грн, на 174%). Це може бути наслідком зміни в структурі доходів.

Фінансовий результат від операційної діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» показує значне зменшення у 2022 році (збиток 848208 тис. грн). Це може бути наслідком змін у витратній політиці або фінансових операцій.

Чистий фінансовий збиток ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2022 році становив 1096370 тис. грн, підприємство збиткове. Це може свідчити про значні коливання у фінансових показниках підприємства.

Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. представлено на рис. 2.1.

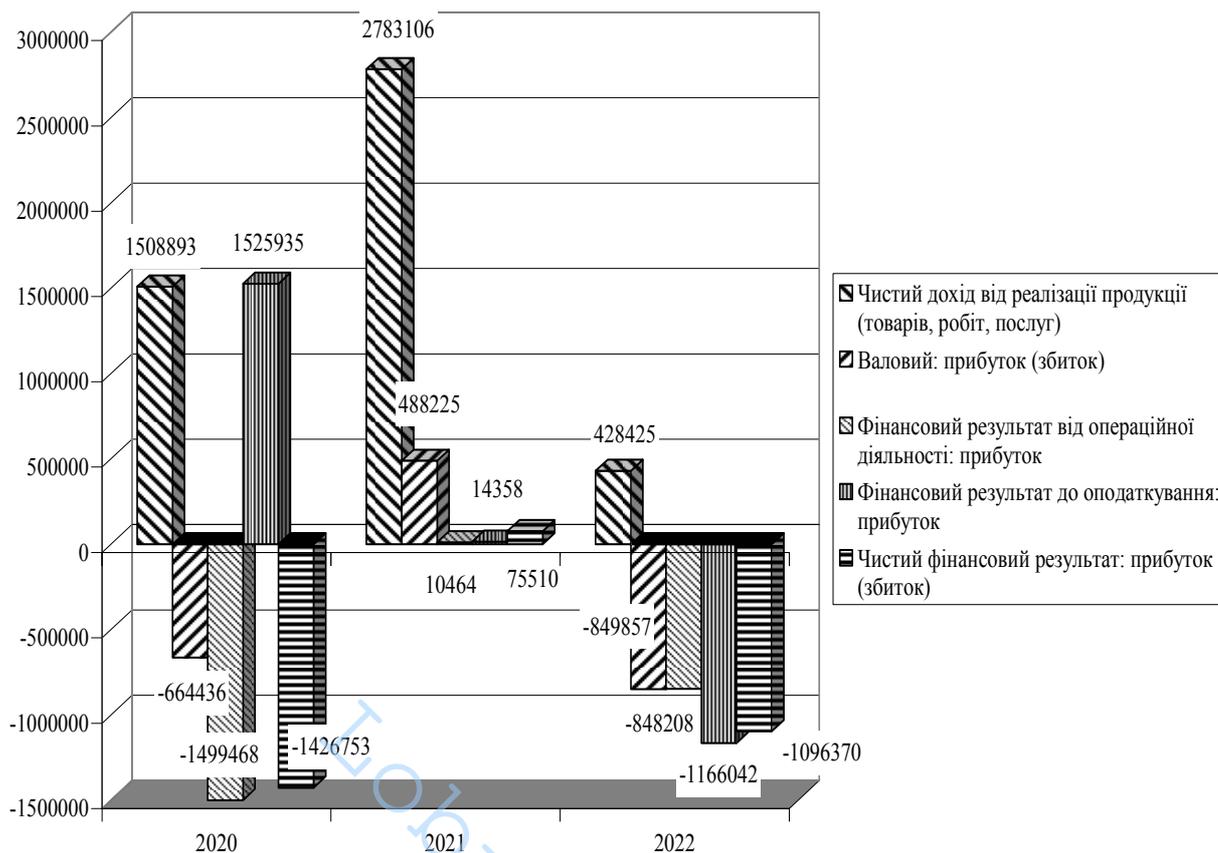

Рис. 2.1. Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020–2022 рр., тис. грн

Загалом, ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. стикається зі складнощами у своїй діяльності, такими як зменшення доходів, зростання витрат та негативна зміна фінансових результатів. Співвідношення зміни чистого доходу та зміни собівартості наданих послуг не є оптимальними. Підприємство має чистий фінансовий збиток у 2020 році та у 2022 році.

Необхідно провести подальший аналіз факторів, що впливають на таку динаміку елементів операційних витрат і прийняти відповідні заходи для поліпшення фінансового стану підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у майбутньому.

Елементи операційних витрат ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр. надано в табл. 2.3.

Елементи операційних витрат ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»
у 2020 – 2021 рр., тис. грн

Показник	2020	2021	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн	темп росту (зменшення), %
1	2	3	4	5
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ				
Матеріальні затрати	97715	124738	27023	127,65
Витрати на оплату праці	1275271	1232827	-42444	96,67
Відрахування на соціальні заходи	294317	285294	-9023	96,93
Амортизація	402341	360594	-41747	89,62
Інші операційні витрати	1255881	967777	-288104	77,06
Разом	3325525	2971185	-354340	89,34

Аналіз динаміки елементів операційних витрат дозволяє зробити наступні висновки. Загальна сума витрат у 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшилися на 354340 тис. грн або на 10%.

Матеріальні затрати незначно зросли у 2021 році, з 97715 тис. грн у 2020 році до 124738 тис. грн, на 27,65%. Це є наслідком зміни в обсягах виробництва ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК». Витрати на оплату праці зменшилися у 2021 році на 5% (на 42444 тис. грн), що є результатом зменшення штату працівників. Відрахування на соціальні заходи також зменшилися у 2021 році на 9023 тис. грн або на 5%. Це є наслідком зміни політики підприємства. Амортизаційні витрати зменшилися у 2021 році на 11% (з 2020 році у 402341 тис. грн до 360594 тис. грн, на 41747 тис. грн). Це є результатом зміни структури активів підприємства. Інші операційні витрати значно зменшилися у 2021 році на 13% або на 288104 тис. грн, що свідчить про ефективнішу управлінську діяльність політики підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Елементи операційних витрат ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр. надано в табл. 2.4.

Елементи операційних витрат ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»

у 2021 – 2022 рр., тис. грн

Показник	2021	2022	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн	темп росту (зменшення), %
1	2	3	4	5
ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ				
Матеріальні затрати	124738	124275	-463	99,63
Витрати на оплату праці	1232827	657305	-575522	53,32
Відрахування на соціальні заходи	285294	161243	-124051	56,52
Амортизація	360594	304223	-56371	84,37
Інші операційні витрати	967777	577365	-390412	59,66
Разом	2971185	1824411	-1146774	61,40

За результатами аналізу елементів операційних витрат ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» за період 2021-2022 роки можна зробити наступні висновки.

Матеріальні затрати незначно зросли у 2022 році, а саме, на 463 тис. грн. або на 0,37%. Це може бути наслідком зміни цін на матеріали або зміни в обсягах виробництва. Витрати на оплату праці зменшилися у 2022 році на 47% (на 575522 тис. грн). Це може бути результатом зміни штату працівників або зміни у винагороді. Відрахування на соціальні заходи також зменшилися у 2022 році на 124051 тис. грн або на 43,48%. Це може бути наслідком зміни законодавства щодо соціальних виплат або зміни політики підприємства. Амортизаційні витрати зменшилися у 2022 році на 26% (з 2021 році у 360594 тис. грн др. 304223 тис. грн, на 56371 тис. грн). Це може бути результатом зміни структури активів або переоцінки основних засобів. Інші операційні витрати значно зменшилися у 2022 році на 40% або на 390412 тис. грн. Це може свідчити про ефективнішу управлінську діяльність або зміну витратної політики.

Загалом, підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» стикнулося зі скороченням чистого доходу від реалізації продукції, а також зі збільшенням

деяких видів витрат. Це може свідчити про проблеми у фінансовій стабільності підприємства та необхідність удосконалення стратегії доходів та витрат для забезпечення ефективності та прибутковості.

Аналіз витрат і собівартості продукції, робіт і послуг є невід'ємною та критичною частиною управління підприємством і має важливу значущість з економічної та стратегічної точок зору.

Структура витрат та собівартості підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр представлено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Структура витрат та собівартості підприємства
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр., тис. грн

Показник	2020 рік		2021 рік		Відхилення		
	сума	у % до чистого прибутку	сума	у % до чистого прибутку	тис. грн	темп росту, %	п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати та відрахування							
Собівартість реалізованої продукції (ф.2. стр. 2050)	2173329	59,44	2294881	71,98	121552	105,59	12,54
Адміністративні витрати	171329	4,69	172202	5,4	873	100,51	0,71
Інші операційні витрати	982898	26,88	506104	15,87	-476794	51,49	-11,01
Фінансові витрати	58752	1,61	150170	4,71	91418	255,60	3,10
Інші витрати	170895	4,67	3678	0,12	-167217	2,15	-4,55
Витрати (дохід) з податку на прибуток	99182	2,71	61152	1,92	-38030	61,66	-0,79
Разом	3656385		3188187	100	-468198	87,20	100,00
Чистий прибуток або збиток	-1426753	х	75510	х	1502263	-5,29	х

Собівартість реалізованої продукції зросла з 2 173 329 тис. грн у 2020 році до 2294881 тис. грн у 2021 році. Це абсолютне збільшення на 121552 тис. грн або на 5,6% від 2020 року. Адміністративні витрати збільшилися з 171 329 тис. грн у 2020 році до 172202 тис. грн у 2021 році. Це абсолютне збільшення на 873 тис. грн або -0,51% від 2020 року. Інші операційні витрати зменшилися з 982 898 тис. грн у 2020 році до 506104 тис. грн у 2021 році. Це абсолютне зменшення на 476794 тис. грн або на 48,5% від 2020 року. Фінансові витрати зросли з 58 752 тис. грн у 2020 році до 150170 тис. грн у 2021 році. Це абсолютне збільшення на 91418 тис. грн або на 155,6% від 2020 року. Інші витрати значно зменшилися з 170 895 тис. грн у 2020 році до 3678 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне зменшення на 167217 тис. грн або 98% від 2020 року. Витрати з податку на прибуток зменшилися з 99 182 тис. грн у 2020 році до 61152 тис. грн. у 2021 році. Це абсолютне зменшення на 468198 тис. грн або 13% від 2020 року.

Загалом, підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» стикнулося зі збільшенням чистого доходу від реалізації продукції, а також зі зменшенням деяких видів витрат. Це може свідчити про незначне покращення фінансової стабільності підприємства.

Структура витрат та собівартості підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр. представлено в табл. 2.6.

Собівартість реалізованої продукції зменшена з 2294881 тис. грн у 2021 році до 1 278 282 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне зменшення на 1016599 тис. грн або на 45,3%. Адміністративні витрати зменшилися з 172202 тис. грн у 2021 році до 136 164 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне зменшення на 36038 тис. грн або на 21% від 2021 року. Інші операційні витрати зменшилися з 506104 тис. грн у 2021 році до 410 795 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне зменшення на 95309 тис. грн або на 19% від 2021 року. Фінансові витрати зменшилися з 150170 тис. грн у 2021 році до 84 681 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне зменшилися на 65489 тис. грн або на 44,61% від 2021 року.

Структура витрат та собівартості підприємства
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр., тис. грн

Показник	2021 рік		2022 рік		Відхилення		
	сума	у % до чистого прибутку	сума	у % до чистого прибутку	тис. грн	темп росту, %	п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати та відрахування							
Собівартість реалізованої продукції (ф.2. стр. 2050)	2294881	71,98	1278282	55,83	-1016599	55,70	-16,15
Адміністративні витрати	172202	5,4	136164	5,95	-36038	79,07	0,55
Інші операційні витрати	506104	15,87	410795	17,94	-95309	81,17	2,07
Фінансові витрати	150170	4,71	84681	3,7	-65489	56,39	-1,01
Інші витрати	3678	0,12	310008	13,54	306330	8428,71	13,42
Витрати (дохід) з податку на прибуток	61152	1,92	69672	3,04	8520	113,93	1,12
Разом	3188187	100	2289602	100	-898585	71,82	0,00
Чистий прибуток або збиток	75510	x	-1096370	x	-1171880	-1451,95	x

Інші витрати значно зросли з 3678 тис. грн. у 2021 році до 310 008 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне збільшення на 306330 тис. грн у 842 разів. Витрати з податку на прибуток зросли з 61152 тис. грн у 2021 році до 69 672 тис. грн у 2022 році. Це абсолютне збільшення на 8520 тис. грн або на 13,93% від 2021 року.

Загалом, підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» стикнулося зі скороченням чистого доходу від реалізації продукції, а також зі збільшенням деяких видів витрат. Це може свідчити про проблеми у фінансовій стабільності підприємства та необхідність удосконалення стратегії доходів та витрат для забезпечення ефективності та прибутковості.

Аналіз рентабельності є одним із найважливіших інструментів фінансового аналізу, оскільки він дозволяє оцінити ефективність та прибутковість діяльності підприємства. Відобразимо в табл. 2.7 результати аналізу рентабельності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр.

Таблиця 2.7

Рентабельність ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр., %

Назва показника	Роки		Абсолютне відхилення, п.п.
	2020	2021	
1	2	3	4
Рентабельність (збитковість) продаж, %	-99,38	0,38	99,76
Рентабельність (збитковість) операційної діяльності, %	-45,06	0,35	45,41
Рентабельність (збитковість) діяльності до оподаткування, %	-45,86	0,48	46,34
Рентабельність (збитковість) капіталу, %	-30,79	0,27	31,06

Підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 р. збиткове, а саме, підприємство неефективно використовує свій капітал, операційна діяльність теж збиткова, надані послуги для підприємства збиткові.

У 2021 році фінансовий стан покращується, підприємство прибуткове. Підприємство отримало прибуток від свого бізнесу (рентабельність продаж становила 0,38% у 2021 році). Рентабельність операційної діяльності свідчить, що на 1 грн. понесених витрат припадає 0,35 грн прибутку. Збільшилась ефективність використання капіталу, а саме, на 1 грн капіталу приходиться 0,27 грн чистого прибутку.

В табл. 2.8 представлені результати аналізу рентабельності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр.

Показники рентабельності підприємства у 2022 році свідчить про дуже суттєве погіршення фінансового стану ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Підприємство отримало збиток від свого бізнесу (збитковість продаж становила 197,98% у 2022 році). Збитковість операційної діяльності свідчить, що на 1 грн понесених витрат припадає 46,47 грн збитку. Зменшилась

ефективність використання капіталу, а саме, на 1 грн капіталу приходитьсья 25,95 грн збитку.

Таблиця 2.8

Рентабельність ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр., %

Назва показника	Роки		Абсолютне відхилення, п.п.
	2021	2022	
1	2	3	4
Рентабельність (збитковість) продаж, %	0,38	-197,98	-198,36
Рентабельність (збитковість) операційної діяльності, %	0,35	-46,47	-46,82
Рентабельність (збитковість) діяльності до оподаткування, %	0,48	-63,88	-64,36
Рентабельність (збитковість) капіталу, %	0,27	-25,95	-26,22

Динаміка показників рентабельності підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. представлено на рис. 2.2.

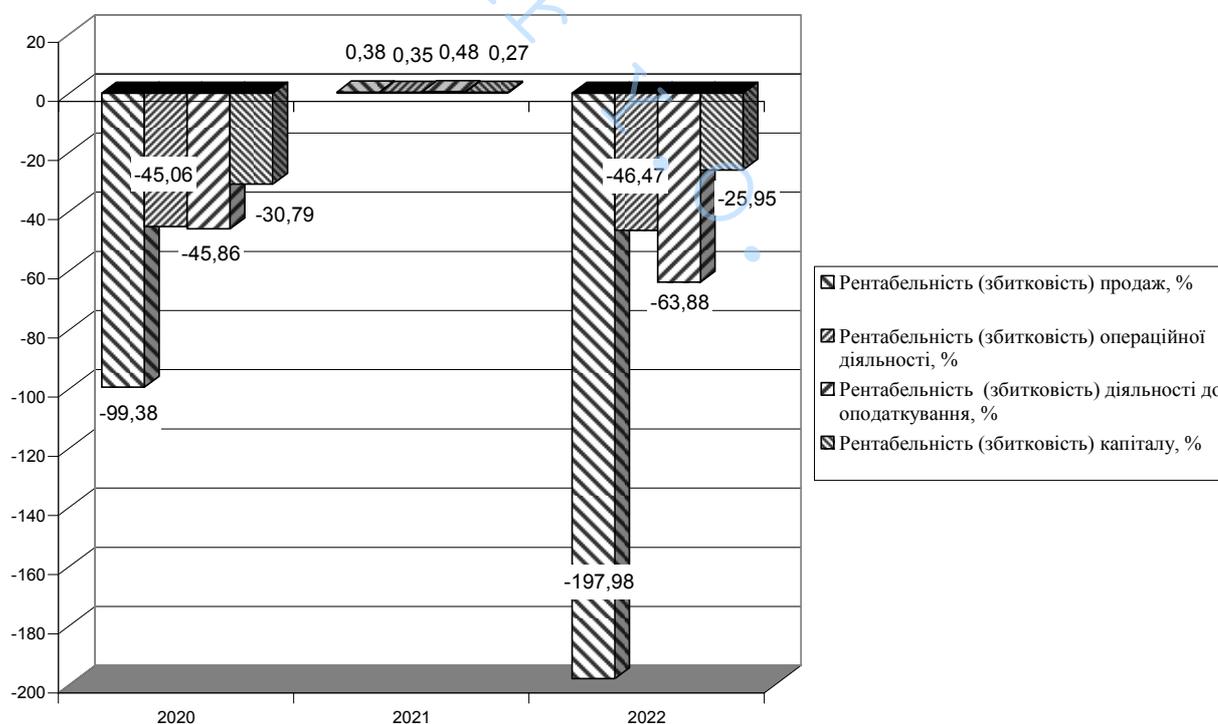

Рис. 2.2. Динаміка показників рентабельності підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр., %

Загалом, дані, що наведені в табл. 2.5, 2.6 свідчать про серйозні фінансові труднощі та коливання у фінансових показниках ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Підприємству, ймовірно, потрібно зосередити увагу на оптимізації своєї діяльності та ефективному управлінні ресурсами, щоб покращити свою фінансову продуктивність та досягти стабільності. Також важливо ретельно аналізувати причини різких змін у рентабельності та розробляти стратегії відповідно до спостережуваних тенденцій.

Система управління персоналом в ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» є важливим елементом організаційної структури підприємства, спрямованим на ефективне управління людськими ресурсами та досягнення стратегічних цілей підприємства. Вона охоплює широкий спектр функцій та процесів, що забезпечують взаємодію між підприємством та його співробітниками, розвиток талантів, планування робочих сил, адаптацію нових працівників, оцінку праці, навчання та розвиток, стимулювання та утримання персоналу, а також врегулювання трудових відносин.

Аналіз трудових ресурсів є одним з основних розділів аналізу роботи підприємства. Велике значення для зростання виробництва мають достатнє забезпечення підприємств трудовими ресурсами та високий рівень продуктивності праці.

Динаміку чисельності працівників на підприємстві ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» за 2020-2022 рр. представлено на рис. 2.3.

Згідно рис. 2.3, спостерігається тенденція скорочення кількості працівників протягом 2020-2022 рр. з 4156 осіб у 2020 році до 3431 осіб у 2022 році. Це свідчить про те, що підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК», можливо, здійснювала реструктуризацію, оптимізацію або інші заходи, спрямовані на зменшення чисельності працівників.

Існують різні причини, які можуть вплинути на таке рішення, включаючи зміни в ринкових умовах, впровадження автоматизації та технологічних інновацій, зміну бізнес-стратегії або економічні обставини.

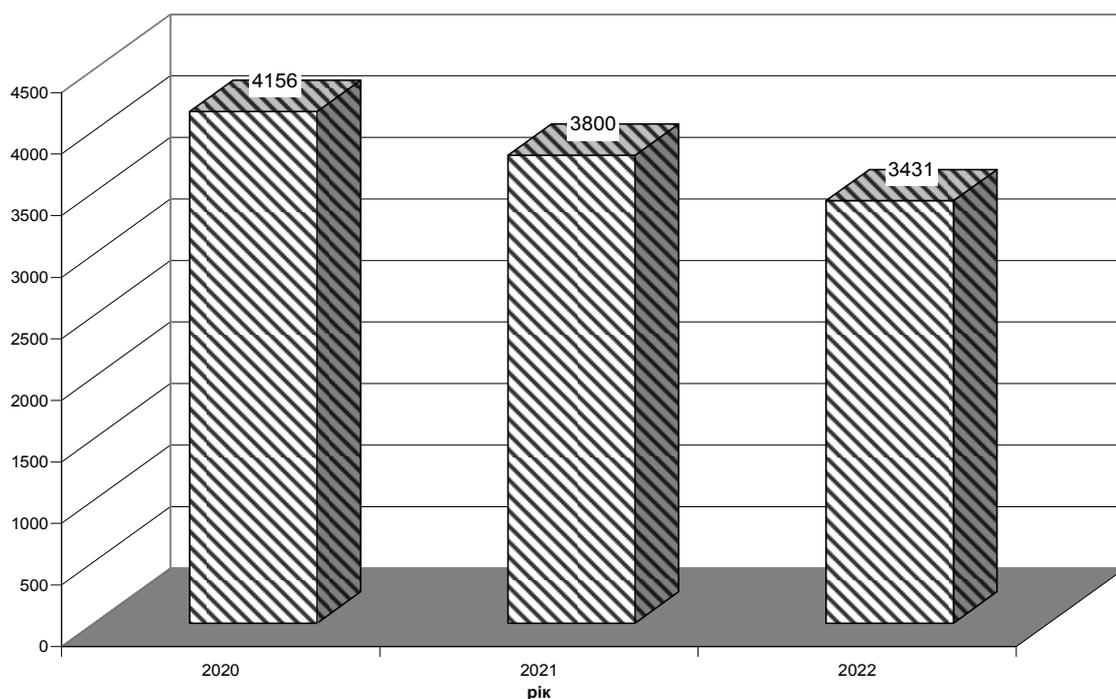

Рис. 2.3. Динаміка чисельності працівників ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр., осіб

Проаналізуємо рівень мотивації працівників ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК», виражений через оплату праці (табл. 2.9., 2.10).

Таблиця 2.9

Показники оплати праці персоналу ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр.

Показник	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			абсолютне	темп росту, %
Чисельності працівників, осіб	4156	3800	-356	91,43
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн	294317	285294	-9023	96,93
Витрати на оплату праці всього персоналу, річні, тис. грн	1275271	1232827	-42444	96,67
Витрати на оплату праці всього персоналу, місячні, тис. грн	106272,58	102735,58	-3537	96,67
Витрати на оплату праці однієї людини, місячні, тис. грн	25,57	27,04	1,47	105,75
Продуктивність праці, тис. грн/особу	363,06	732,40	369,34	201,73

Показники оплати праці персоналу ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»
у 2021 – 2022 рр.

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	темп росту, %
Чисельності працівників, осіб	3800	3431	-369	90,29
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн	285294	161243	-124051	56,52
Витрати на оплату праці всього персоналу, річні, тис. грн	1232827	657305	-575522	53,32
Витрати на оплату праці всього персоналу, місячні, тис. грн	102735,58	54775,42	-47960	53,32
Витрати на оплату праці однієї людини, місячні, тис. грн	27,04	15,96	-11,08	59,02
Продуктивність праці, тис. грн/особу	732,40	124,83	-607,57	17,04

Аналізуючи надані показники оплати праці персоналу ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» за 2020-2022 роки, можна зробити висновок про рівень мотивації на підприємстві.

У період з 2020 по 2022 рік спостерігається значне зниження витрат на оплату праці всього персоналу. Загальні річні витрати скоротилися з 1275271 тис. грн в 2020 році до 657 305 тис. грн в 2022 році, в абсолютному виразі зменшення на 617 966 тис. грн або на 48,46%. Місячні витрати на оплату праці всього персоналу також зменшилися на 48,46% у порівнянні з 2020 роком.

Це зниження витрат на оплату праці також відображається в витратах на оплату праці однієї людини, що зменшилися на 9,61% у порівнянні з 2020 роком. Це може вказувати на скорочення персоналу та/або зниження рівня оплати праці на підприємстві.

У той же час, продуктивність праці (виражена у тисячах гривень на одну людину) також зменшилася на 65,62% від 2020 року. Це може бути наслідком скорочення кількості працівників та зменшення витрат на оплату праці.

На підставі цих даних можна зробити припущення, що рівень мотивації на підприємстві ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» може бути низьким. Зниження витрат на оплату праці, зниження витрат на одну людину та зменшення продуктивності праці можуть впливати на мотивацію працівників.

Загалом, система управління персоналом в ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» прагне досягти високої ефективності використання людських ресурсів та забезпечити оптимальну роботу персоналу відповідно до стратегічних цілей підприємства. Вона покликана стимулювати розвиток талантів, забезпечувати адекватну компенсацію, навчання та мотивацію працівників, а також сприяти взаєморозумінню та співпраці всередині підприємства.

2.2. Аналіз складу, структури майна підприємства, ліквідності та платоспроможності

Одним з найважливіших факторів будь-якого виробництва є структура майна підприємства, а ефективність його використання безпосередньо впливає на кінцевий результат господарської діяльності підприємства.

Майно підприємства є одним із найважливіших об'єктів економічного аналізу.

Оцінка майнового стану підприємства за концептуальним підґрунтям та інструментальним наповненням є складовою системи фінансового аналізу.

Використовуючи фінансову звітність ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» відобразимо майновий стан в табл. 2.11, 2.12.

Згідно табл. 2.11, спостерігається тенденція збільшення майна ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 419439 тис. грн або на 8,46%. Це є позитивним явищем та свідчить про збільшення виробничої діяльності. Сбільшення майна підприємства відбулось в основному за рахунок сбільшення власних коштів. Так, вартість власних коштів підприємства в 2021 році збільшилась на 74500 тис. грн або на 1,93%. Вартість власних

оборотних коштів зменшилось на 104082 тис. грн або на 51,67 %. У 2021 р. коефіцієнт зносу збільшився на 6,06%.

Таблиця 2.11

Динаміка майнового стану підприємства
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020-2021 рр.

Показник	Роки		Відхилення	
	2020	2021	Абсолютне, тис.грн., п.	Темп росту, %
Вартість всього майна	4955375	5374814	419439	108,46
Вартість власних коштів підприємства	3868668	3943168	74500	101,93
Вартість власних оборотних коштів	201434	97352	-104082	48,33
Коефіцієнт зносу	0,66	0,70	0,04	106,06
Коефіцієнт придатності	0,34	0,30	-0,04	88,24

Динаміка майнового стану підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021-2022 рр. представлено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Динаміка майнового стану підприємства
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021-2022 рр.

Показник	Роки		Відхилення	
	2021	2022	Абсолютне, тис.грн., п.	Темп росту, %
Вартість всього майна	5374814	4494032	-880782	83,61
Вартість власних коштів підприємства	3943168	2814935	-1128233	71,39
Вартість власних оборотних коштів	97352	-738010	-835362	-758,08
Коефіцієнт зносу	0,70	0,73	0,03	104,29
Коефіцієнт придатності	0,30	0,27	-0,03	90,00

Згідно табл. 2.12, спостерігається тенденція скорочення майна ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2022 р. порівняно з 2021 р. на 880782 тис. грн або на 16,39%. Це є негативним явищем та свідчить про скорочення виробничої діяльності. Скорочення майна підприємства відбулось в основному за рахунок скорочення власних коштів. Так, вартість власних коштів підприємства в 2022 році скорочилась на 1128233 тис. грн. Вартість власних оборотних коштів зменшилось на 835362 тис. грн. У 2022 р. коефіцієнт зносу збільшився на 4,29%.

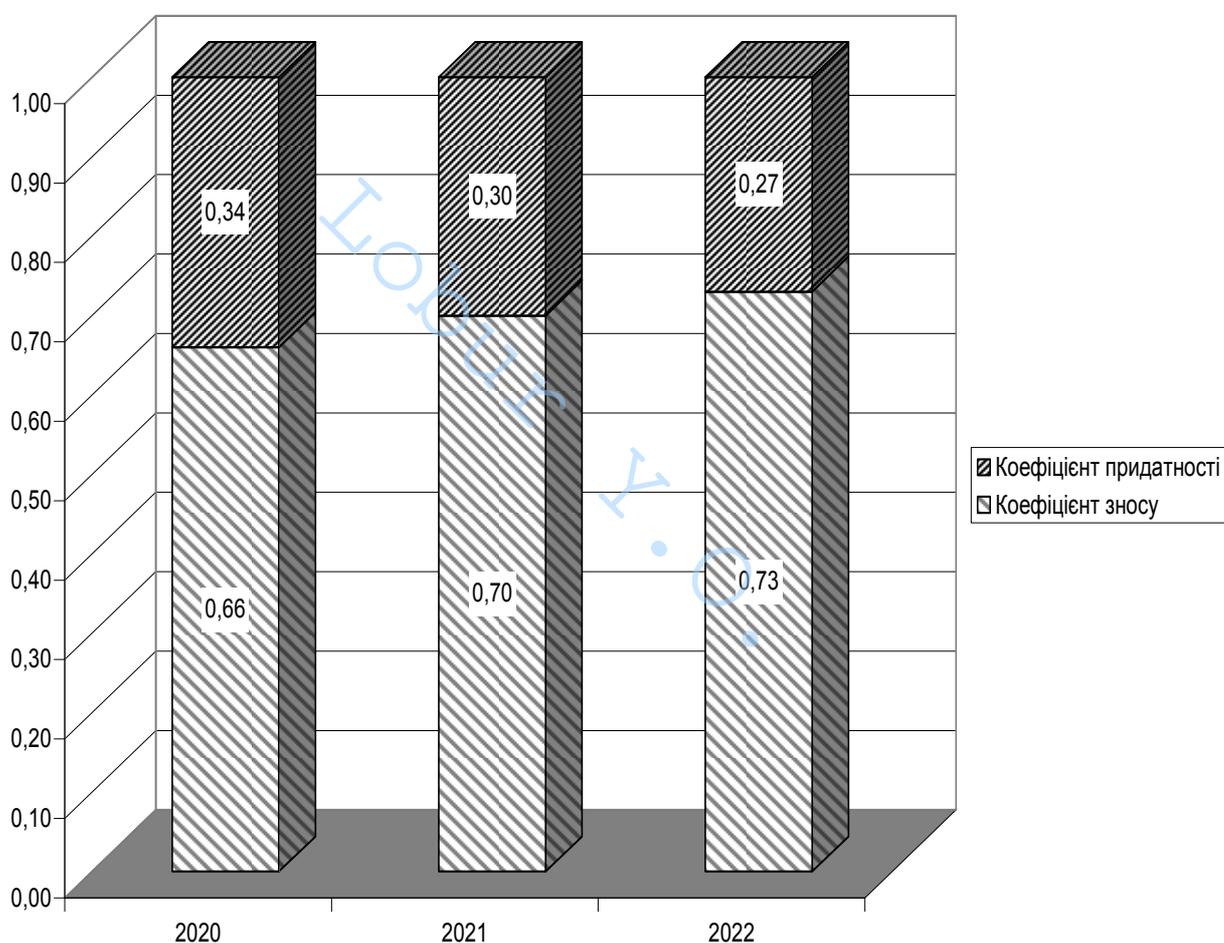

Рис. 2.4. Структура придатності майнового стану ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.

Дана тенденція відбувалась, в основному, капіталу в дооцінках та додаткового капіталу.

Отже, політика фінансування досліджуваного підприємства, за рахунок вдалого маневрування позиковими коштами не спроможна досягти високої прибутковості й забезпечити розширення обсягів діяльності.

Отже, узагальнюючи діагностику майнового стану, можемо зробити висновок про низький рівень забезпеченості підприємства основними засобами та фінансовими ресурсами для успішного функціонування.

Аналітичний стан та структура активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр. представлено в табл. 2.13.

В 2021 році баланс підприємства збільшився на 419439 тис. грн або на 8,46%.

Це виникло за рахунок:

- збільшення незавершених капітальних інвестицій на 261753 тис. грн;
- збільшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 231149 тис. грн;
- збільшення по статті «гроші та їх еквіваленти» на 136615 тис. грн;
- збільшення по статті «рахунки в банках» на 136604 тис. грн.

Аналітичний стан та структура активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр. представлено в табл. 2.14.

В 2022 році баланс підприємства зменшився на 880782 тис. грн або на 16,39%. Це виникло за рахунок:

- зменшення вартості незавершених капітальних інвестицій на 32234 тис. грн;
- зменшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 256453 тис. грн;
- зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками: за виданими авансами 10725 тис. грн;
- зменшення по статті «гроші та їх еквіваленти» на 301923 тис. грн;
- зменшення по статті «рахунки в банках» на 301899 тис. грн;
- зменшення по статті «запаси» на 17754 тис. грн;
- зменшення по статті «витрати майбутніх періодів» на 9005 тис. грн.

Таблиця 2.13

Аналітичний стан та структури активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр.

Майно	2020 рік		2021 рік		Відхилення		
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн.	Темп росту, %	п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8
Нематеріальні активи	19745	0,40	18353	0,34	-1392	92,95	-0,06
первісна вартість	67674	1,37	398333	7,41	330659	588,61	6,04
накопичена амортизація	48019	0,97	21480	0,40	-26539	44,73	-0,57
Незавершені капітальні інвестиції	963736	19,45	1225489	22,80	261753	127,16	3,35
Основні засоби	3156565	63,70	2888155	53,73	-268410	91,50	-9,97
знос	6233116	125,78	6584693	122,51	351577	105,64	-3,27
Довгострокова дебіторська заборгованість	13434	0,27	9541	0,18	-3893	71,02	-0,09
Відстрочені податкові активи	291294	5,88	352446	6,56	61152	120,99	0,68
I. Всього необоротних активів	4444774	89,70	4493984	83,61	49210	101,11	-6,09
Запаси	30739	0,62	41034	0,76	10295	133,49	0,14
Готова продукція	0	0,00	40894	0,76	40894	100,00	0,76
Товари	80	0,00	140	0,00	60	175,00	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	25306	0,51	256455	4,77	231149	1013,42	4,26
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	16036	0,32	17343	0,32	1307	108,15	0
з бюджетом	39826	0,80	35235	0,66	-4591	88,47	-0,14
у тому числі з податку на прибуток	34069	0,69	34067	0,63	-2	99,99	-0,06
Інша поточна дебіторська заборгованість	36600	0,74	31123	0,58	-5477	85,04	-0,16
Гроші та їх еквіваленти	352334	7,11	488949	9,10	136615	138,77	1,99
Рахунки в банках	352310	7,11	488914	9,10	136604	138,77	1,99
Витрати майбутніх періодів	9192	0,19	9867	0,18	675	107,34	-0,01
Інші оборотні активи	568	0,01	824	0,02	256	145,07	0,01
II. Всього оборотних активів	510601	10,30	880830	16,39	370229	172,51	6,09
БАЛАНС	4955375	100,00	5374814	100,00	419439	108,46	0

Таблиця 2.14

Аналітичний стану та структури активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр.

Майно	2021 рік		2022 рік		Відхилення		
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн.	Темп росту, %	п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8
Нематеріальні активи	18353	0,34	13866	0,31	-4487	75,55	-0,03
первісна вартість	398333	7,41	39189	0,87	-359144	9,84	-6,54
накопичена амортизація	21480	0,4	25323	0,56	3843	117,89	0,16
Незавершені капітальні інвестиції	1225489	22,8	1193255	26,55	-32234	97,37	3,75
Основні засоби	2888155	53,73	2576416	57,33	-311739	89,21	3,6
знос	6584693	122,51	6910493	153,77	325800	104,95	31,26
Довгострокова дебіторська заборгованість	9541	0,18	5878	0,13	-3663	61,61	-0,05
Відстрочені податкові активи	352446	6,56	422118	9,39	69672	119,77	2,83
I.Всього необоротних активів	4493984	83,61	4211533	93,71	-282451	93,71	10,1
Запаси	41034	0,76	23280	0,52	-17754	56,73	-0,24
Готова продукція	40894	0,76	23266	0,52	-17628	56,89	-0,24
Товари	140	0	14	0	-126	10,00	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	256455	4,77	2	0	-256453	0,00	-4,77
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	17343	0,32	6618	0,15	-10725	38,16	-0,17
з бюджетом	35235	0,66	36944	0,82	1709	104,85	0,16
у тому числі з податку на прибуток	34067	0,63	34067	0,76	0	100,00	0,13
Інша поточна дебіторська заборгованість	31123	0,58	23719	0,53	-7404	76,21	-0,05
Гроші та їх еквіваленти	488949	9,1	187026	4,16	-301923	38,25	-4,94
Рахунки в банках	488914	9,1	187015	4,16	-301899	38,25	-4,94
Витрати майбутніх періодів	9867	0,18	862	0,02	-9005	8,74	-0,16
Інші оборотні активи	824	0,02	4048	0,09	3224	491,26	0,07
II.Всього оборотних активів	880830	16,39	282499	6,29	-598331	32,07	-10,1
БАЛАНС	5374814	100	4494032	100	-880782	83,61	0

Динаміка структури активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. представлена на рис. 2.5.

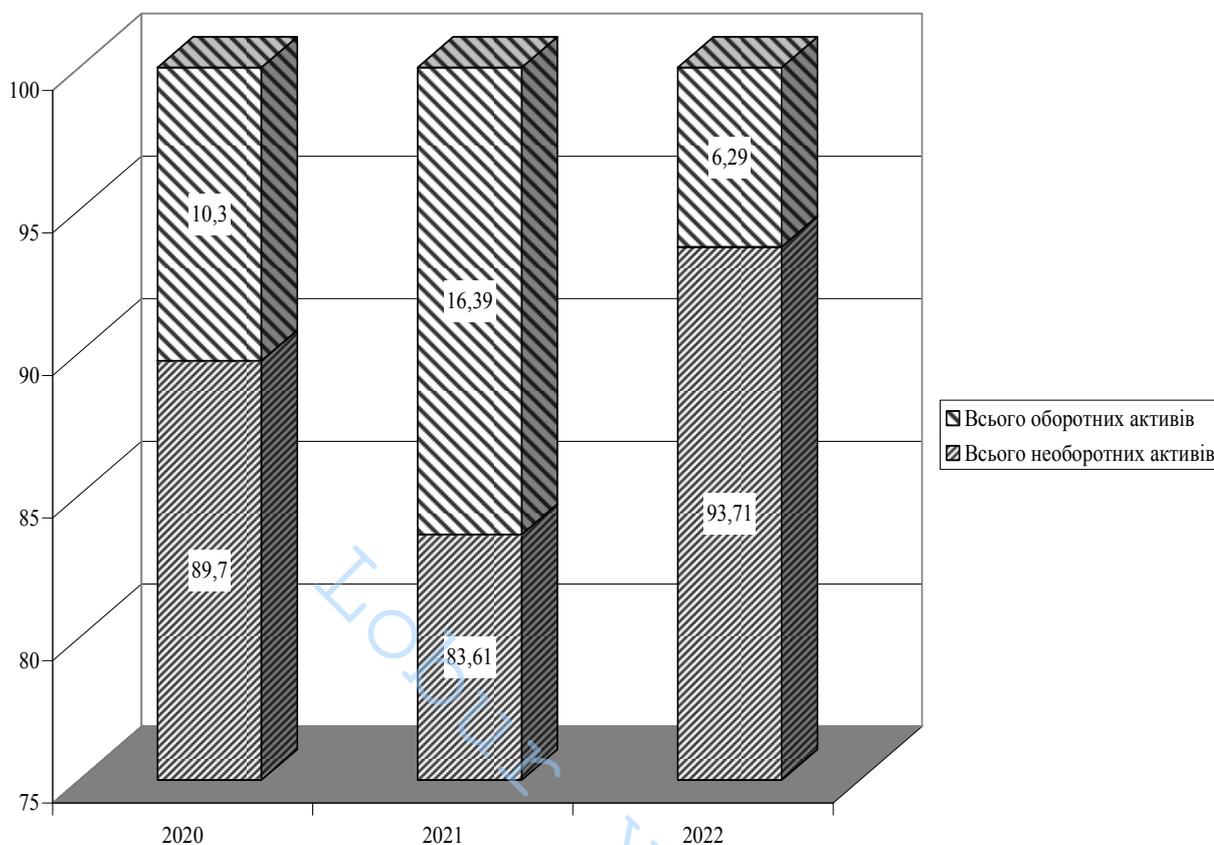

Рис. 2.5. Динаміка структури активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.

Відповідно до рис. 2.5, структура активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» характеризується такими відсотковими співвідношеннями: необоротні активи складають 89,70% від загальної суми активів, що свідчить про високу пропорцію довгострокових активів у структурі активів підприємства. Оборотні активи становлять 10,30% від загальної суми активів, що вказує на незначну частку оборотних активів у порівнянні з необоротними активами.

В 2021 рік, співвідношення активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» наступні. Необоротні активи складають 83,61% від загальної суми активів, що свідчить про зниження їх частки порівняно з попереднім роком. Оборотні активи

становлять 16,39% від загальної суми активів, що вказує на збільшення частки оборотних активів у структурі активів підприємства.

В 2022 рік, структура активів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» відображає такі відсоткові співвідношення. Необоротні активи становлять 93,71% від загальної суми активів, що свідчить про подальше збільшення частки необоротних активів у структурі активів підприємства. Оборотні активи складають 6,29% від загальної суми активів, що вказує на незначну частку оборотних активів у порівнянні з необоротними активами.

Зростання відсоткової частки необоротних активів може вказувати на збільшення інвестицій у довгострокові активи, такі як нерухомість, обладнання або інтелектуальна власність. Це може свідчити про стратегічні зміни в розвитку підприємства, наприклад, розширення виробництва або модернізацію устаткування.

Зменшення частки оборотних активів може бути наслідком зниження запасів, збільшення ефективності управління оборотним капіталом або зміни в бізнес-моделі підприємства наприклад, зміна фокусу на послуги або інші безготівкові операції.

Аналітичний стан та структура пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 р. – 2021 рр. представлено в табл. 2.15.

В 2021 році спостерігається:

- збільшення власного капіталу підприємства збільшився на 74500 тис. грн або на 1,93%, що свідчить про підвищення фінансової незалежності підприємства;
- зменшення довгострокових кредитів банків на 17594 тис. грн;
- збільшення поточної кредиторської заборгованості по довгостроковим зобов'язанням на 410475 тис. грн;
- збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 10756 тис. грн;
- збільшення кредиторської заборгованості по розрахункам з бюджетом на 8962 тис. грн;

- збільшення кредиторської заборгованості по розрахункам зі страхування на 3003 тис. грн;

- збільшення по статті «Поточні забезпечення» на 25235 тис. грн;

- збільшення по статті «Інші поточні зобов'язання» на 5523 тис. грн.

Отже, підприємство підвищує залежність від зовнішніх кредиторів, що негативно впливає на його фінансу стійкість.

Аналітичний стан та структура пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр. представлено в табл. 2.16.

В 2022 році спостерігається:

- зменшення валюти балансу на 880782 тис. грн.:

- зменшення власного капіталу підприємства на 1128233 тис. грн або на 29%;

- зменшення довгострокових кредитів банків на 121421 тис. грн., що позитивно впливає на фінансову незалежність підприємства в довгостроковому і короткостроковому періоді;

- збільшення інших довгострокових зобов'язань на 155306 тис. грн;

- збільшення поточної кредиторської заборгованості по довгостроковим зобов'язанням на 140910 тис. грн;

- збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 60969 тис. грн., що підвищує залежність підприємства від зовнішніх кредиторів, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства ;

- зменшення кредиторської заборгованості по розрахункам з бюджетом на 20770 тис. грн;

- зменшення кредиторської заборгованості по розрахункам зі страхування на 13457 тис. грн;

- збільшення по статті «Поточні забезпечення» на 77652 тис. грн;

- збільшення по статті «Інші поточні зобов'язання» на 50081 тис. грн.

Підприємство продовжує підвищувати залежність від зовнішніх кредиторів, що негативно впливає на його фінансу стійкість.

Таблиця 2.15

Аналітичний стан та структура пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр.

Пасива	2020 рік		2021 рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн.	Темп росту, %	п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий капітал)	286364	5,78	286364	5,33	0	100,00	-0,45
Капітал у дооцінках	1705222	34,41	1704472	31,71	-750	99,96	-2,70
Додатковий капітал	1859652	37,53	1934902	36,00	75250	104,05	-1,53
Резервний капітал	17430	0,35	17430	0,32	0	100,00	-0,03
I. Всього власного капіталу	3868668	78,07	3943168	73,36	74500	101,93	-4,71
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Довгострокові кредити банків	592669	11,96	610263	11,35	17594	94,90	-0,61
Інші довгострокові зобов'язання	150220	3,03	0	0,00	-150220	0,00	-3,03
Довгострокові забезпечення	34651	0,70	37905	0,71	3254	101,43	0,01
II. Всього довгостр. зобов'язань і забезпечень	777540	15,69	648168	12,06	-129372	76,86	-3,63
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	22056	0,45	432531	8,05	410475	1961,06	7,60
товари, роботи, послуги	89253	1,80	100009	1,86	10756	112,05	0,06
розрахунки з бюджетом	11910	0,24	20872	0,39	8962	175,25	0,15
розрахунки зі страхування	11096	0,22	14099	0,26	3003	127,06	0,04
розрахунками з оплати праці	50247	1,01	61550	1,15	11303	122,49	0,14
за одержаними авансами	2763	0,06	1922	0,04	-841	69,56	-0,02
Поточні забезпечення	112842	2,28	138077	2,57	25235	122,36	0,29
Доходи майбутніх періодів	446	0,01	341	0,01	-105	76,46	0,00
Інші поточні зобов'язання	8554	0,17	14077	0,26	5523	164,57	0,09
III. Всього поточних зобов'язань і забезпечень	309167	6,24	783478	14,58	474311	253,42	8,34
БАЛАНС	4955375	100,00	5374814	100,00	419439	108,46	0,00

Таблиця 2.16

Аналітичний стан та структура пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр.

Пасива	2021 рік		2022 рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн.	Темп росту, %	п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий капітал)	286364	5,33	286364	6,37	0	100,00	1,04
Капітал у дооцінках	1704472	31,71	1671529	37,19	-32943	98,07	5,48
Додатковий капітал	1934902	36,00	839612	18,68	-1095290	43,39	-17,32
Резервний капітал	17430	0,32	17430	0,39	0	100,00	0,07
I. Всього власного капіталу	3943168	73,36	2814935	62,64	-1128233	71,39	-10,72
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Довгострокові кредити банків	610263	11,35	488842	10,88	-121421	95,86	-0,47
Інші довгострокові зобов'язання	0	0,00	155306	3,46	155306	#ДЕЛ/0!	3,46
Довгострокові забезпечення	37905	0,71	14440	0,32	-23465	45,07	-0,39
II. Всього довгостр. зобов'язань і забезпечень	648168	12,06	658588	14,65	10420	121,48	2,59
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	432531	8,05	573441	12,76	140910	132,58	4,71
товари, роботи, послуги	100009	1,86	160978	3,58	60969	160,96	1,72
розрахунки з бюджетом	20872	0,39	102	0,00	-20770	0,49	-0,39
розрахунки зі страхування	14099	0,26	642	0,01	-13457	4,55	-0,25
розрахунками з оплати праці	61550	1,15	2735	0,06	-58815	4,44	-1,09
за одержаними авансами	1922	0,04	2405	0,05	483	125,13	0,01
Поточні забезпечення	138077	2,57	215729	4,80	77652	156,24	2,23
Доходи майбутніх періодів	341	0,01	319	0,01	-22	93,55	0,00
Інші поточні зобов'язання	14077	0,26	64158	1,43	50081	455,76	1,17
III. Всього поточних зобов'язань і забезпечень	783478	14,58	1020509	22,71	237031	130,25	8,13
БАЛАНС	5374814	100,00	4494032	100,00	-880782	83,61	0,00

Динаміка структури пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. представлено на рис. 2.6

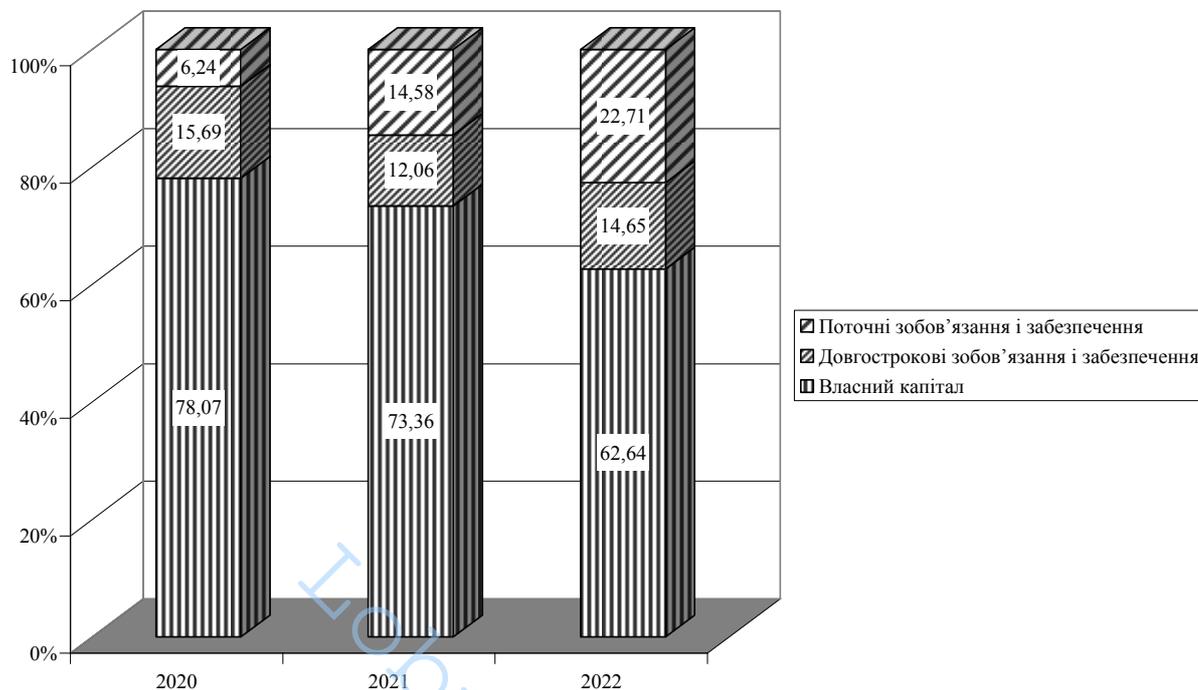

Рис. 2.6. Динаміка структури пасивів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.

Загалом, з аналізу пасивів видно, що протягом розглянутого періоду відзначається зниження частки власного капіталу та збільшення частки довгострокових зобов'язань у структурі пасивів. Поточні зобов'язання і забезпечення спочатку зменшились, але потім збільшились у 2022 році, що свідчить про певні зміни в фінансовому стані ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» протягом розглянутого періоду.

Зниження частки власного капіталу та збільшення частки довгострокових зобов'язань можуть вказувати на залучення додаткового зовнішнього фінансування, такого як кредити або облігації, для фінансування проектів або розширення діяльності підприємства.

Збільшення частки поточних зобов'язань і забезпечення у 2022 році може бути результатом збільшення короткострокових кредитів або змін у взаємовідносинах з постачальниками та кредиторами.

Ці зміни в структурі активів та пасивів варто уважно аналізувати для оцінки фінансової стабільності, ризиків та можливостей підприємства. Враховуючи ці дані, можна провести подальший детальний аналіз фінансових звітів та визначити стратегічні кроки для оптимізації фінансового стану ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства має величезне значення для ефективного фінансового управління та забезпечення стійкості підприємства. Аналіз платоспроможності має бути комплексним і враховувати інші фактори, такі як ліквідність, оперативна ефективність та інші фінансові показники, для отримання повної карти фінансового стану підприємства.

Результати розрахунку показників ліквідності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр. надано в табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Показники ліквідності та платоспроможності
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр.

Назва показника	Роки		Абсолютне відхилення, п.
	2020	2021	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність)	1,14	0,62	-0,52
Проміжний коефіцієнт покриття балансу	1,63	1,10	-0,53
Коефіцієнт покриття балансу	1,65	1,12	-0,53
Частка оборотних коштів у активах	0,10	0,16	0,06
Частка запасів у поточних активах	0,06	0,05	-0,01
Частка власних оборотних коштів у запасах	6,55	2,37	-4,18

Відповідно до табл. 2.17, коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність) в 2021 році значно зменшився з 1,14 в 2020 році до 0,62 в 2021 році. Абсолютне відхилення становить 0,52 п, що є значним зниженням. Це свідчить про погіршення здатності підприємства задовольняти свої поточні зобов'язання з наявних ліквідних активів. Проміжний коефіцієнт покриття балансу також зменшився з 1,63 в 2020 році до 1,10 в 2021 році, на 0,53 п. Це означає, що покриття балансу підприємства зменшується, що може свідчити про збільшення фінансової нестабільності та ризику неплатоспроможності. Частка оборотних коштів у активах зросла з 0,10 в 2020 році до 0,16 в 2021 році, знизився на 0,06 п. Це свідчить про зменшення ролі оборотних коштів у загальній структурі активів підприємства. Частка запасів у поточних активах зменшилася з 0,06 в 2020 році до 0,05 в 2021 році. Це може свідчити про зменшення запасів в загальній структурі активів підприємства. Частка власних оборотних коштів у запасах суттєво зменшилася з 6,55 в 2020 році до 2,37 в 2021 році. Це вказує на значну залежність від зовнішнього фінансування і можливу проблему з управлінням власними оборотними коштами.

Результати розрахунку показників ліквідності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр. надано в табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Показники ліквідності та платоспроможності
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2021 – 2022 рр.

Назва показника	Роки		Абсолютне відхилення, п.п.
	2021	2022	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність)	0,62	0,18	-0,44
Проміжний коефіцієнт покриття балансу	1,10	0,28	-0,82
Коефіцієнт покриття балансу	1,12	0,28	-0,84
Частка оборотних коштів у активах	0,16	0,06	-0,10
Частка запасів у поточних активах	0,05	0,08	0,03
Частка власних оборотних коштів у запасах	2,37	-31,70	-34,07

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність) значно зменшився з 0,62 в 2021 році до 0,18 в 2022 році. Абсолютне відхилення становить 0,44 п., що є значним зниженням. Це свідчить про погіршення здатності підприємства задовольняти свої поточні зобов'язання з наявних ліквідних активів. Проміжний коефіцієнт покриття балансу також зменшився з 1,1 в 2021 році до 0,28 в 2022 році. Це означає, що покриття балансу підприємства зменшується, що може свідчити про збільшення фінансової нестабільності та ризику неплатоспроможності. Частка оборотних коштів у активах зменшилася з 0,16 в 2021 році до 0,06 в 2022 році, знизилася до 0,1 в 2022 році. Це свідчить про зменшення ролі оборотних коштів у загальній структурі активів підприємства. Частка запасів у поточних активах зросла з 0,05 в 2021 році до 0,08 в 2022 році. Це може свідчити про збільшення запасів в загальній структурі активів підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Відобразимо на рис.2.7 графічну інтерпретацію аналізу показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

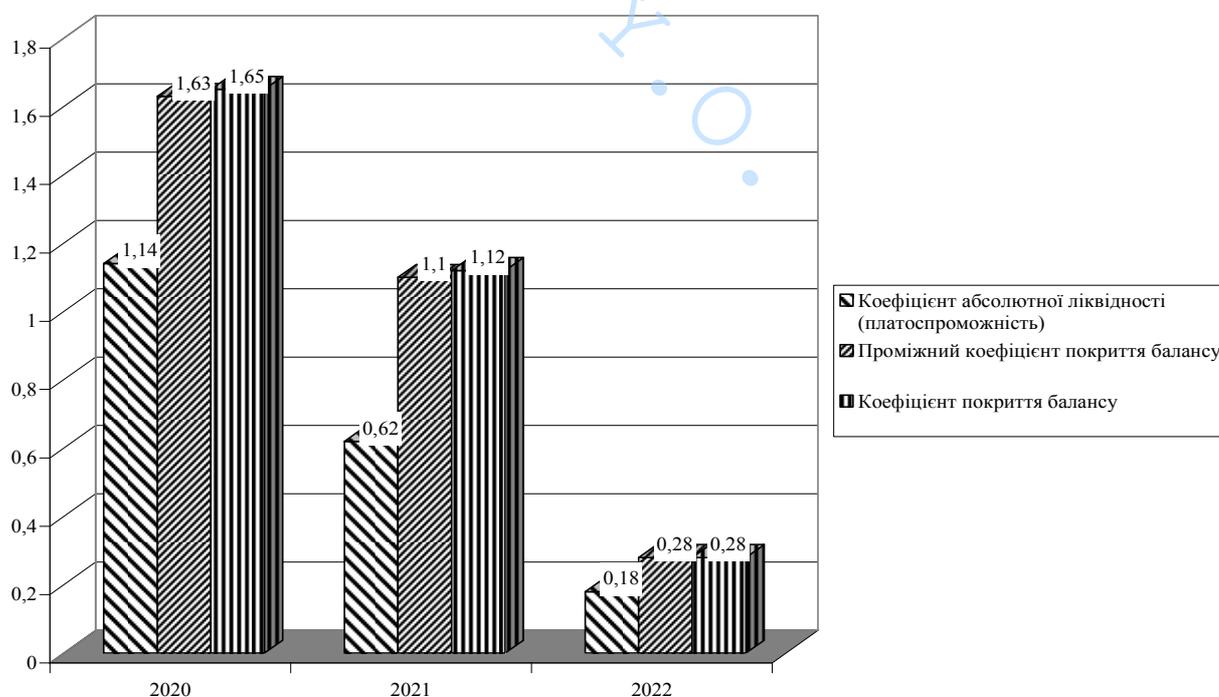

Рис. 2.7. Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр.

В цілому, показники ліквідності свідчать про погіршення фінансової стійкості та здатності підприємства виконувати свої зобов'язання у визначений строк.

Для покращення ситуації ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» необхідно звернути увагу на покращення управління оборотними активами, зменшення запасів і забезпечення достатньої кількості ліквідних активів для платежів.

2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Комплекс аналітичних процедур, що використовуються для діагностики фінансової стійкості організації, у ретроспекції із застосуванням інструментарію наявних методів та прийомів економічного аналізу є аналіз фінансової стійкості організації. Не тільки на сьогодні, аналіз фінансової стійкості організації представляє вагомую роль інформаційному забезпеченні ретроспективного аналізу діяльності не лише самої організації, а й її безпосередніх контрагентів, а також в інформаційному підкріпленні прийнятих управлінських рішень.

Перед проведенням аналізу фінансової стійкості доцільно визначити завдання аналізу та чітко їх сформулювати.

Аналіз фінансової стійкості передбачає виконання таких завдань:

- загальна перевірка фінансової стійкості;
- виявлення критичних точок фінансового стану організації та дослідження причин їх виникнення;
- пошук шляхів стабілізації та покращення фінансової стійкості;
- визначення рекомендацій для підвищення фінансової стійкості.

Фінансову стійкість підприємства оцінюють за допомогою абсолютних і відносних показників. В якості абсолютного показника фінансової стійкості приймають наявність власного оборотного капіталу.

Формування власного оборотного капіталу ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 - 2022 рр. наведено в табл. 2.19.

Виходячи з даних таблиці 2.19, можна зробити висновок, що оборотні активи та їх складові мали змінну тенденцію протягом 2020 – 2022 рр.

Таблиця 2.19

Формування власного оборотного капіталу ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»
у 2020 - 2022 рр., тис. грн

Показники	2020	2021	Відхилення , тис.грн / п	2022	Відхилення , тис.грн / п
1	2	3	4	5	6
Оборотні активи підприємства, у т.ч.:	510601	880830	370229	282499	-598331
запаси	30739	41034	10295	23280	-17754
дебіторська заборгованість	117768	340156	222388	67283	-272873
грошові кошти та їх еквіваленти	352334	488949	136615	187026	-301923
інші оборотні активи	9760	10691	931	4910	-5781
Поточні зобов'язання	309167	783478	474311	1020509	237031
Власний оборотний капітал	-576106	-550816	25290	-1396598	-845782

Так, у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. оборотні активи підприємства збільшилися на 370229 тис. грн, у тому числі запаси збільшилися на 10295 тис. грн. Спостерігається збільшення грошових коштів та їх еквівалентів (на 136615 тис. грн), інших оборотних активів (на 931 тис. грн).

Збільшення оборотних активів та її складових може свідчити про збільшення цін на матеріали, горюче та інше. Поточні зобов'язання збільшились у 2021 р. на 474311 тис. грн, що свідчить про посилення залежності підприємства, здатність його розраховуватися із зобов'язаннями. Спостерігається недолік власного оборотного капіталу у 2020 – 2021 рр.

В 2022 р. в порівнянні з 2021 р. оборотні активи підприємства зменшуються на 598331 тис. грн, в основному за рахунок зменшення дебіторської заборгованості (зменшення на 272873 тис. грн) та грошових

коштів (зменшення на 301923 тис. грн), зниження запасів (зниження на 17754 тис. грн).

Поточні зобов'язання зменшуються в 2022 р. на 237031 тис. грн, що свідчить про зниженні залежності підприємства від зовнішніх кредиторів, збільшується здатність підприємства розраховуватися по зобов'язання. Спостерігається недолік власного оборотного капіталу в сумі 1396598 тис. грн.

Для визначення типу фінансової стійкості підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» надамо характеристику джерел формування запасів (табл. 2.20).

Таблиця 2.20

Показники наявності джерел формування запасів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	Відхилення тис. грн	2022	Відхилення тис. грн
1	2	3	4	6	7
Власний оборотний капітал, (ВОК = П1 – А1), тис.грн.,	-576106	-550816	25290	-1396598	-845782
Наявність власних і довгострокових позикових джерел, (ВД = П1+ПЗ – А1), тис. грн.	-266939	232662	499601	-376089	-608751
Загальна величина основних джерел формування запасів, (ЗВ = ВД + КПК), тис. грн.	-266939	232662	499601	-376089	-608751

* П1 – перший розділ пасиву балансу; А1 – перший розділ активу балансу; ПЗ – третій розділ пасиву балансу; КПК – короткострокові позикові кошти.

З даних табл. 2.20 видно, що розмір власного оборотного капіталу за період з 2021 р. по 2020 р. має чітку тенденцію щодо поліпшення, при чому у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. показник збільшився на 25290 тис. грн, в 2022 р. розмір власного оборотного капіталу зменшився на 845782 тис. грн. Дана

динаміка є несприятливою у діяльності підприємства, оскільки свідчить про погіршення стабільності діяльності підприємства.

Власні і довгострокові позикові кошти у 2020 – 2022 рр. також мають нечітку тенденцію. В 2021 р. спостерігається збільшення власних і довгострокових позикових джерел на 499601 тис. грн, в 2022 р. зменшення на 608751 тис. грн. Дане коливання не сприяє розвитку підприємства, але зменшення в 2022 р. свідчить про те, що підприємство нездатне утримати на необхідному рівні показника.

Аналогічна ситуація стосується і загальної величини основних джерел формування запасів. У 2021 р. їх розмір збільшується і становив 232662 тис. грн, у 2022 р. зменшення на 608751 тис. грн, адже підприємство ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» неспроможне розрахуватися з постачальниками і кредиторами, що забезпечує автономність та не підтверджує фінансову стійкість.

Для того щоб визначити тип фінансової стійкості необхідно визначити розмір запасів на підприємстві (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

Склад запасів ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020–2022 рр.

Показники	2020	2021	Відхилення		2022	Відхилення	
			Абсолютне, тис.грн.	Темп росту, %		Абсолютне, тис.грн.	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси, у т.ч.:	30739	41034	10295	133,49	23280	-17754	56,73
готова продукція	0	40894	40894	100,00	23266	-17628	56,89
товари	80	140	60	175,00	14	-126	10,00

Провівши аналіз табл. 2.21, можемо зробити висновок, що спостерігається збільшення запасів в 2021 р. на 33,49%, в 2022 р. в порівнянні з попереднім 2021 роком зменшення на 43,27%.

На збільшення запасів у 2021 році вплинуло збільшення готової продукції на 40894 тис. грн. На зменшення запасів у 2022 р. вплинуло скорочення готової продукції на 17628 тис. грн, або на 43,11%, товари на 126 тис. грн, або на 90,0%.

Аналіз фінансової стійкості проводиться на основі дослідження джерел фінансових ресурсів, розрахунків абсолютних і відносних показників. Економічним змістом фінансової стійкості є «забезпечення запасів підприємства стійкими джерелами формування і гарантована платоспроможність» [5].

Характеристика типу фінансової стійкості підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» представлено в табл. 2.22.

Таблиця 2.22

Характеристика типу фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості	Характеристика	Джерела покриття витрат	Тривимірний показник
1	2	3	4
Абсолютна фінансова стійкість	Висока платоспроможність, фінансова стійкість	Власні оборотні кошти	$S = (1, 1, 1)$
Нормальна фінансова стійкість	Нормальна платоспроможність; ефективне використання позикових коштів; висока прибутковість виробничої діяльності	Власні оборотні кошти й довгострокові кредити	$S = (0, 1, 1)$
Нестійкий фінансовий стан	Порушення платоспроможності; необхідність залучення додаткових джерел: можливість поліпшення ситуації	Власні оборотні кошти, довгострокові та короткострокові кредити	$S = (0, 0, 1)$
Кризовий фінансовий стан	Неплатоспроможність підприємства; грань банкрутства	-	$S = (0, 0, 0)$

Визначення типу фінансової стійкості підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» за 2020-2022 рр. представлено в табл. 2.23.

Визначення типу фінансової стійкості підприємства
ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр., тис. грн

Показники	2020	2021	2022
1. Джерела формування власних коштів, (П1)	3868668	3943168	2814935
2. Необоротні активи, (А1)	4444774	4493984	4211533
3. Наявність власних оборотних коштів, (ВОК) (р. 1 – р. 2)	-576106	-550816	-1396598
4. Довгострокові зобов'язання, (П2)	777540	648168	658588
5. Наявність власних оборотних коштів і довгострокових джерел формування оборотних коштів, (р. 3 + р. 4)	201434	97352	-738010
6. Короткострокові кредити	0	0	0
7. Загальна величина основних джерел коштів, (р. 5 + р. 6)	201434	97352	-738010
8. Загальна сума запасів	30739	41034	23280
9. Надлишок (нестача) ВОК (S 1), (р.3-р.8)	-606845	-591850	-1419878
10. Надлишок (нестача) ВОК і довгострокових позикових джерел покриття запасів, (S 2) (р.5- р.8)	170695	56318	-761290
11. Надлишок (нестача) загальної величини основних джерел фінансування запасів, (S 3) (р.7-р.8)	170695	56318	-761290
12. Тривимірний показник типу фінансової стійкості	0, 0, 1	0, 0, 1	0, 0, 0
13. Тип фінансової стійкості	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан

Отже, як бачимо, у підприємство має нестійкий фінансовий стан у 2020 – 2021 рр. та передкризовий фінансовий стан у 2022 р.

Запаси не покриваються сумою власних джерел формування оборотних коштів, довгострокових позикових джерел, короткострокових кредитів. Це призводить до підвищення платоспроможності підприємства, але необхідно скоротити дебіторську заборгованість, прискорити оборотність запасів.

У 2020 – 2022 рр. підприємства за рахунок власних оборотних коштів не покриває запаси.

Проведемо аналіз фінансової стійкості підприємства за допомогою відповідних коефіцієнтів.

Динаміка показників оцінки фінансової стійкості ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. представлена в табл. 2.24.

Згідно табл. 2.24, коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів значно збільшився з 0,281 в 2020 році до 0,596 в 2022 році. Абсолютне відхилення становить 0,316 або 112,352% зростання. Це свідчить про збільшення залежності підприємства від залучених коштів та може сигналізувати про зростання фінансового ризику.

Коефіцієнт автономії зменшився з 0,781 в 2020 році до 0,626 в 2022 році. Абсолютне відхилення становить -0,154 або 19,768% зменшення. Це означає, що залежність підприємства від власних коштів зростає, що може вказувати на зниження його фінансової стійкості.

Таблиця 2.24

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»
у 2020 – 2022 рр.

Назва показника	2020	2021	Абсолютне відхилення, п.	2022	Абсолютне відхилення, п.
Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів	0,281	0,363	0,082	0,596	0,233
Коефіцієнт автономії	0,781	0,734	-0,047	0,626	-0,108
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,052	0,025	-0,027	-0,262	-0,287
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,219	0,266	0,047	0,374	0,108
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,167	0,141	-0,026	0,190	0,049
Коефіцієнт фінансового левереджу	0,201	0,164	-0,037	0,234	0,07
Показник заборгованості кредиторам	0,033	0,111	0,078	0,164	0,053

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує велике відхилення від негативного значення в 2020 році (-0,262) до ще більш негативного значення в

2022 році (-0,314). Це свідчить про зменшення гнучкості у використанні власних коштів підприємства. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу збільшився з 0,219 в 2020 році до 0,374 в 2022 році. Це означає, що підприємство стало більш залежним від обсягу залученого капіталу. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів зростає до 0,190 в 2022 році, що свідчить про збільшення обсягу довгострокової заборгованості підприємства. Коефіцієнт фінансового левереджу зростає до 0,234 в 2022 році, вказуючи на збільшення використання фінансового плеча для залучення коштів. Показник заборгованості кредиторам значно збільшився з 0,033 в 2020 році до 0,164 в 2022 році. Це може свідчити про збільшення зобов'язань підприємства перед постачальниками та кредиторами.

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 - 2022 рр. представлена на рис. 2.8.

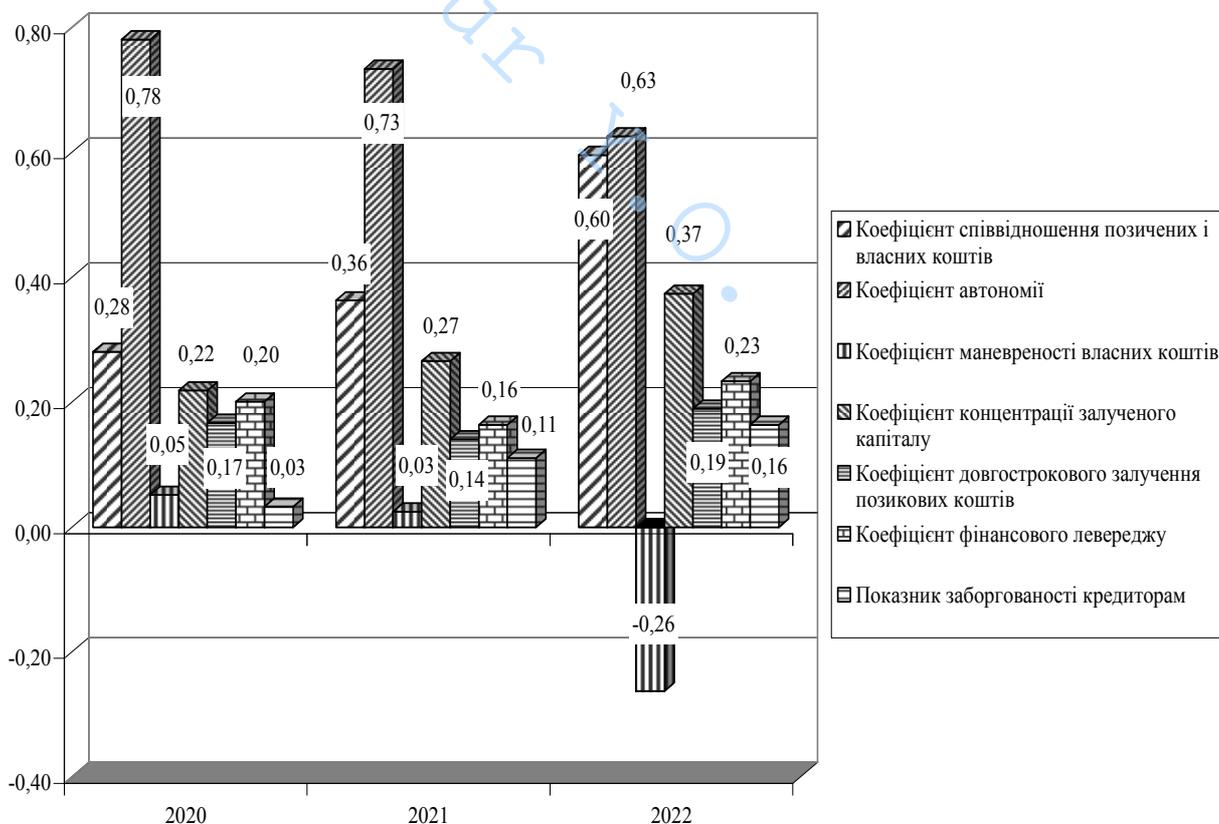

Рис. 2.8. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 - 2022 рр.

Загалом, аналіз показників фінансової стійкості ДП «Украерорух» вказує на загострення фінансового стану підприємства. Підприємству слід звернути увагу на забезпечення достатнього рівня власних коштів, зменшення залежності від залучених коштів та ефективне управління заборгованістю.

Отже, ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» фінансово нестабільно, нездатно відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі, фінансово залежно від контрагентів, коефіцієнти фінансової стійкості не знаходяться в рекомендованих межах.

Висновки до другого розділу

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» – фінансово нестабільне підприємство з 14-ти річним досвідом в області транспортних послуг, яка має сучасний автопарк більше 200 одиниць різноманітних модифікацій. Автомобілі оснащені системами GPS моніторингу, сучасними засобами зв'язку та додатковими системами безпеки автомобіля.

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. стикається зі складнощами у своїй діяльності, такими як зменшення доходів, зростання витрат та негативна зміна фінансових результатів. Співвідношення зміни чистого доходу та зміни собівартості наданих послуг не є оптимальними. Підприємство має чистий фінансовий збиток у 2020 році та у 2022 році.

Показники рентабельності підприємства у 2022 році свідчить про дуже суттєве погіршення фінансового стану ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Система управління персоналом в ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» прагне досягти високої ефективності використання людських ресурсів та забезпечити оптимальну роботу персоналу відповідно до стратегічних цілей підприємства. Вона покликана стимулювати розвиток талантів, забезпечувати адекватну компенсацію, навчання та мотивацію працівників, а також сприяти взаєморозумінню та співпраці всередині організації.

Показники ліквідності свідчать про зниження фінансової стійкості та здатності підприємства виконувати свої зобов'язання у визначений строк.

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» фінансово нестабільно, нездатно відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспектив, фінансово залежно від контрагентів, коефіцієнти фінансової стійкості не знаходяться в рекомендованих межах.

Гобирк Ю.О.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства

Особливості сучасного етапу економічного розвитку, які обумовлені процесами глобалізації, цифровізації, динамічністю та невизначеністю зовнішнього середовища, значною конкуренцією, визначають необхідність постійного вдосконалення та адаптації до зовнішніх факторів, які впливають на загальну стратегію підприємства та стратегію його фінансової стійкості. Посилення процесів транспарентності функціонування підприємства характеризуються невизначеністю ринкової кон'юнктури, нестабільністю попиту на вироблену продукцію у зв'язку з сезонністю товару, жорсткою конкуренцією у галузі, недостатністю фінансових ресурсів тощо.

У зв'язку з цим управління фінансовими ресурсами, яке дозволяє максимізувати прибуток у короткостроковий період та підтримувати стан фінансової стабільності у довгостроковій перспективі є запорукою ефективної діяльності та фінансової стійкості підприємств та визначає пріоритетність забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання, оскільки нестабільні фінансові показники функціонування підприємства знижують їхню платоспроможність, стримують розвиток і, в окремих випадках, призводять до банкрутства.

Підприємствам для успішної діяльності необхідна ефективна система функціонування, що дає можливість своєчасно та швидко приймати вірні управлінські рішення, використовуючи при цьому певний набір методів та інструментів їх реалізації. Слід зазначити, що стратегії є одним із ефективних механізмів регулювання діяльності підприємства та схильні до постійної

зміни, а інструменти, за допомогою яких вони формуються, оцінюються та реалізуються, не в повній мірі відповідають ринковим умовам. В умовах обмеженості фінансових, трудових та матеріальних ресурсів керівники підприємств орієнтуються на максимальний результат, проте навіть ефективна організація не приносить бажаного результату, якщо стратегію, зокрема стратегію фінансової стійкості, не озброєно дієвими інструментами її реалізації.

На рис. 3.1 представлено класичну структурну схему стратегії підприємства.

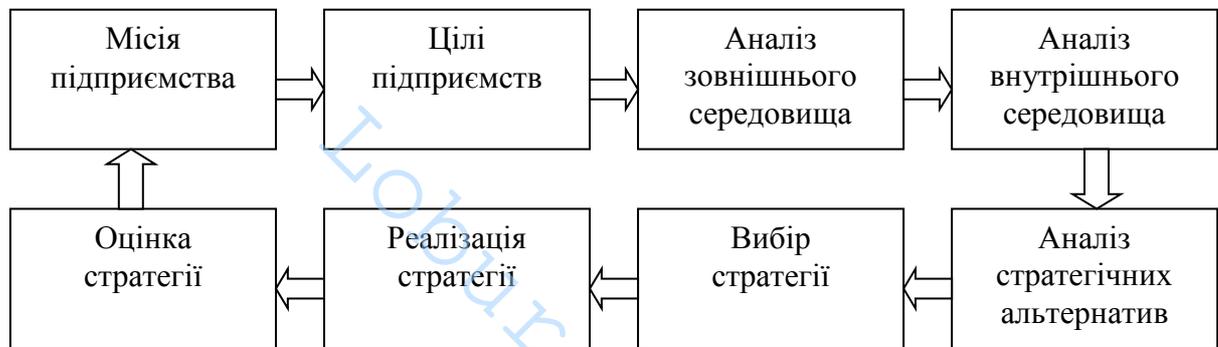

Рис. 3.1. Класична структурна схема стратегії підприємства

Для досягнення результату в складному і динамічному оточенні підприємствам необхідно адаптуватися до змінних умов ринку, покращуючи позиції за якістю, асортиментом або ціною наданих послуг чи пропонованої продукції.

Як показує практика, підприємствам конкурувати складно без оперативного отримання інформації про діяльність підприємства. При цьому одночасно дії підприємства повинні бути узгоджені та зосереджені на досягненні певних довгострокових цілей, що обумовлює необхідність формування стратегії фінансової стійкості, яка постійно визначала б поточний стан фінансових ресурсів та напрямки їхнього розподілу та використання у майбутньому.

У сучасних умовах особливо велике значення при оцінці ефективності надається збалансованій системі показників – стратегічній системі управління, розробленій Р.С. Капланом та Д.П. Нортонем із Гарвардської школи бізнесу [32]. Ця система створена для допомоги підприємствам в оцінці результатів фінансової діяльності при одночасному моніторингу нарощування можливостей та придбання нематеріальних активів, необхідних для майбутнього зростання. Автори показують, як використовувати чотири категорії оцінок (фінансову ефективність, знання клієнтів, внутрішні бізнес-процеси, навчання та розвиток персоналу) для побудови міцної навчальної системи, що поєднує особисті, організаційні та міжвідомчі ініціативи з метою створення довгострокової стратегічної переваги. Типові критерії наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Збалансована система показників

Фінансові показники	Споживчий сегмент	Внутрішні бізнес-процеси	Інновації та навчання
рентабельність позиковоо капіталу	частка ринку	швидкість інновацій	задоволеність працівника
дохід з продажу	збереження клієнтської бази	післяпродажне обслуговування	збереження кадрової бази
дохід на одного працівника	розширення клієнтської бази	ефективність операційного процесу	ефективність працівника
прибутковість проекту	задоволення потреб клієнта	оцінка якості, обсягу випуску, витрат матеріалів та тимчасового циклу	можливості інформаційної системи
аналіз беззбитковості	прибуток клієнта		інші фактори

Однією із сильних сторін збалансованої системи показників є те, що на їх основі стратегія набуває можливості реагувати на зміни ринку та конкурентного оточення підприємства.

Концепція формування стратегії забезпечення фінансової стійкості базується на чітко поставлених цілях та завданнях, обґрунтованих способах

досягнення заданих стратегічних орієнтирів. Цьому передують ґрунтовний ситуаційний аналіз, управлінська бізнес-діагностика діяльності підприємства, що дозволяє виявити ступінь оцінки фінансового стану підприємства, визначити причинно-наслідкові зв'язки можливого його погіршення, намітити заходи щодо його запобігання.

Аналіз діяльності підприємств показав, що підприємства відчувають нестачу власних фінансових ресурсів, не приділяють належної уваги визначенню дії факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, мають далеко не досконалу структуру управління, що нерідко призводить до погіршення фінансового стану підприємства та нестабільності розвитку, що обумовлює необхідність дослідження особливостей формування стратегії забезпечення фінансової стійкості.

В науковій літературі наводиться безліч визначень стратегії, але всі визначення об'єднують поняття стратегії як усвідомленої та продуманої сукупності норм і правил, що лежать в основі вироблення та прийняття стратегічних рішень, що впливають на майбутній стан суб'єктів господарювання. Узагальнивши теоретичний світовий досвід та ґрунтуючись на даних практичного дослідження, сформулюємо наступний підхід: стратегія забезпечення фінансової стійкості у широкому розумінні – це програма поетапних дій та заходів у системі стратегії розвитку, спрямована на постійну підтримку стійкого функціонування фінансів підприємства в довгостроковому його розвитку та системи взаємовідносин із зовнішнім та внутрішнім середовищем в умовах посилення транспарентності, що веде до досягнення головної мети.

Зміст стратегії забезпечення фінансової стійкості у тому, щоб побудувати позицію, потенційно гнучку, що дозволяє підприємству досягти поставленої мети не зважаючи на непередбачені втручання, які можуть виникнути під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Особливої уваги заслуговують стратегічні цілі підприємства.

Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства – процедура, яка ґрунтується на проведенні діагностичних дій щодо оцінки наявної стратегії забезпечення фінансової стійкості з урахуванням непередбачених факторів (інфляція, неплатежі, вплив зовнішніх факторів та ін.) та транспортних процесів.

Сучасна стратегія забезпечення фінансової стійкості передбачає адаптацію під умови, що постійно змінюються, тому виробничі завдання підприємства та стратегія забезпечення фінансової стійкості повинні збігатися, і, при гострій необхідності, оперативно коригуватися і змінюватися.

Враховуючи особливості та специфіку функціонування підприємств під впливом прозорості процесів в умовах цифровізації та нестабільності економіки, пропонується модель удосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства, яка містить сукупність основних положень, що обґрунтовують логіку процесу вдосконалення стратегії підприємства, носить ситуаційний характер, містить набір факторів, що впливають на динаміку зростання та склад критеріїв для розгляду альтернативних варіантів можливих сценаріїв розвитку та оцінки результативності стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Модель формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства передбачає прозорість його функціонування в умовах нестабільності економіки, що сприяє досягненню сталого розвитку.

Підтримка сталого розвитку підприємства можна досягти шляхом управління фінансовою стійкістю за результатами, а саме, виявляються резерви забезпечення фінансової стійкості підприємства шляхом активізації його інноваційного потенціалу.

Модель удосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства складається з двох блоків, кожен із яких включає відповідні рівні (рис. 3.2).

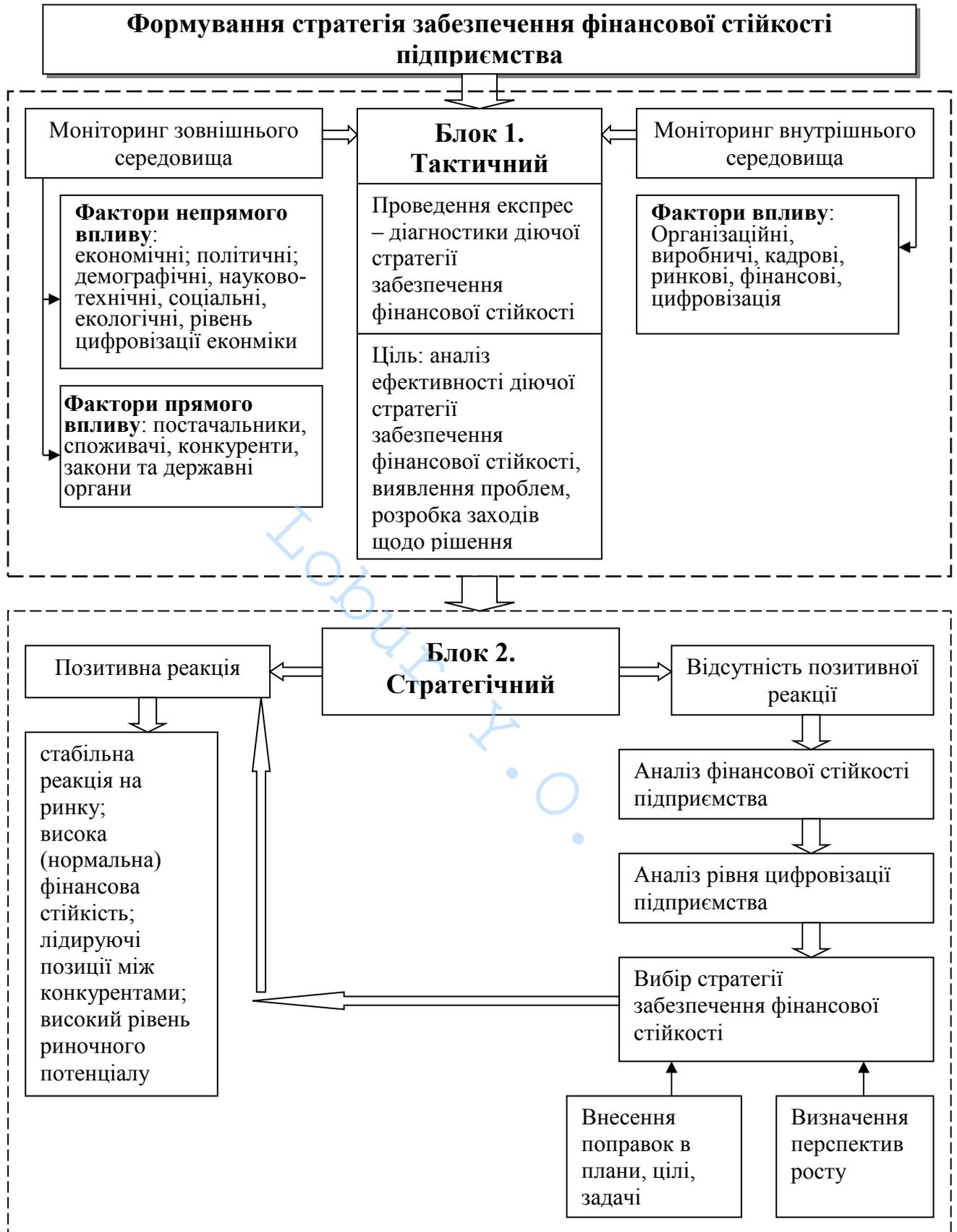

Рис. 3.2. Формування стратегія забезпечення фінансової стійкості підприємства

Перший блок – тактичний, основна мета якого – поетапне дослідження зовнішніх та внутрішніх факторів для запобігання дії посилюючих факторів, що сприяють неефективності чинної стратегії забезпечення фінансової стійкості та дестабілізації фінансової діяльності підприємства.

Модель впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на фінансову стійкість підприємства наведена на рис. 3.3.

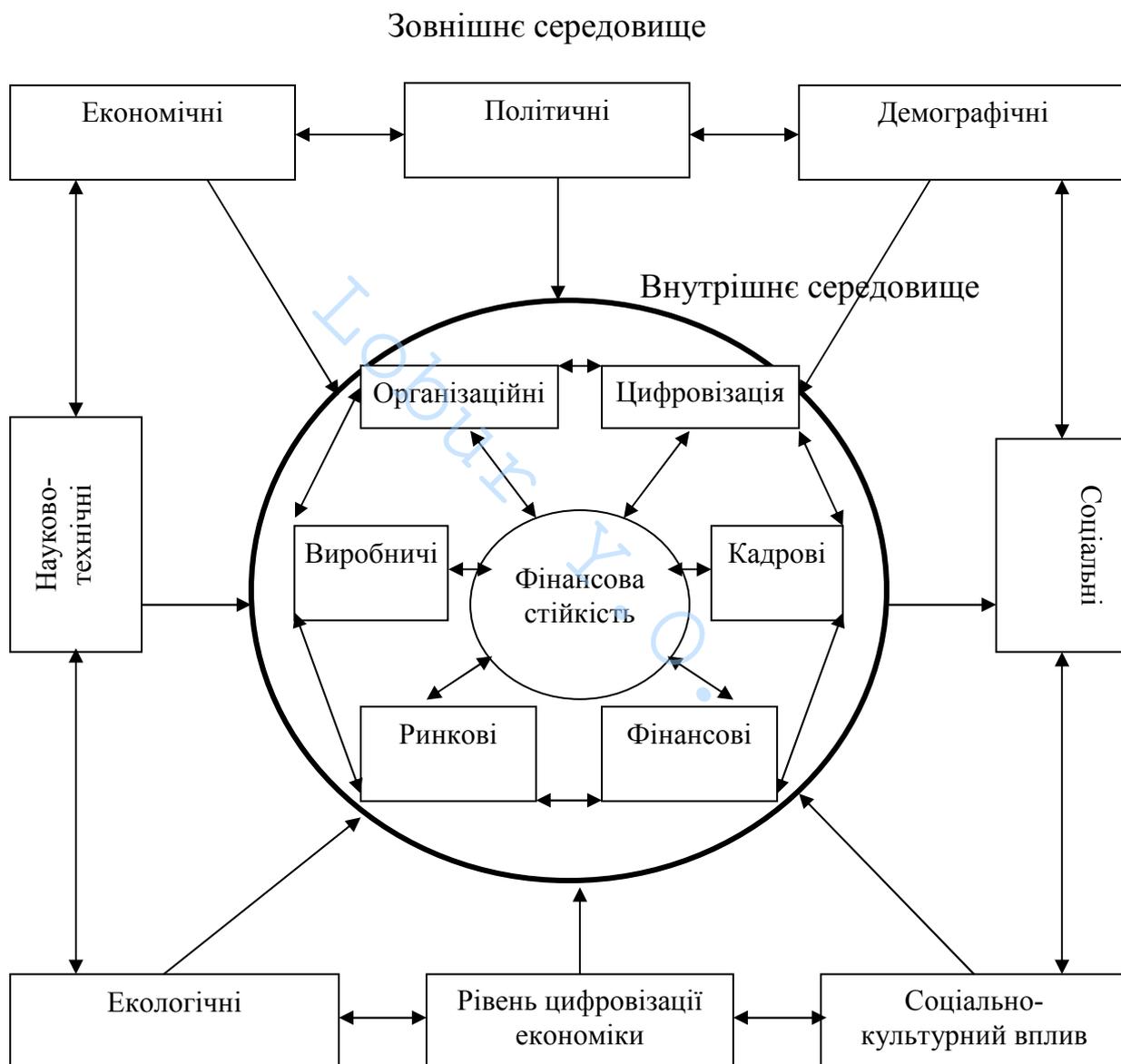

Рис. 3.3. Модель впливу зовнішнього і внутрішнього середовища впливу на фінансову стійкість підприємства

Зовнішні фактори згруповані на наступні основні групи: демографічні; научно-технічні; соціальні; соціального та культурного характеру; екологічні; політичні; економічні; рівень цифровізації економіки. Внутрішні фактори: організаційні; виробничі; кадрові; ринкові; фінансові; цифровізація.

Усі групи взаємопов'язані і може бути охарактеризовані певними тенденціями змін.

Для обґрунтування стратегічних цілей підприємство має насамперед визначити:

– по-перше, як воно «вписується» в ринкові сегменти і який його стан, виражений у характеристиці його споживачів, товарів, робіт, послуг, технологій, персоналу та напрямів розвитку;

– по-друге, у якому напрямі необхідно розподіляти фінансові ресурси підприємства, використання яких призведе до необхідного рівня забезпечення фінансової підтримки. стійкість.

Для розробки стратегії необхідно керуватися принципами, представленими в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Принципи розробки стратегія забезпечення фінансової стійкості підприємства

Положення	Визначення
1	2
Аналіз положення об'єкта всередині підприємства	Для розробки стратегії завжди потрібно враховувати аналіз майбутньої діяльності підприємства. А також загальної ситуації всередині підприємства та його реального стану на ринку. Потрібно враховувати основні підприєм, що впливають на розвиток управлінської діяльності, а також аналізувати їхню динаміку та здійснювати прогноз можливих сценаріїв руху підприємства для залучення не тільки клієнтури, а й інвесторів.
Облік зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку підприємства	Вони визначають функціонування підприємства. Якщо враховувати тільки один фактор не в сукупності, то отримана інформація буде неповною або недостовірною, що призведе до помилкових міркувань та подальших діям. Рішення має бути ефективним і найголовніше вивіреном, тому що надалі це вплине на долю не тільки окремо взятих працівників, а всього підприємства.

1	2
Сумісність тактики та стратегії управління підприємства	Необхідна взаємодія вивіреної стратегії та ефективної тактики як єдине ціле. Тобто ефективність управління безпосередньо залежить від відповідності тактики підприємства та, навпаки, формування стратегії, виходячи з вирішенні тактичних завдань
Пріоритет людського характеру	Ніяка стратегія підприємства не буде виконана, якщо керівництво не зможе правильно її донести до персоналу. Необхідний професіоналізм зі сторони працівників для реалізації стратегічних рішень, тому потрібно вміти правильно підбирати кадровий склад, здатний виконувати поставлені перед ним цілі. Задоволення споживчого попиту – це важливий аргумент підтвердження пріоритетності людського чинника у роботі будь-якого підприємства.
Визначення стратегічних напрямів та стратегічного контролю	Стратегія має бути чітко сформульована, оскільки неясність може привести до неправильного розуміння.
Відповідність стратегії до ресурсів, які є у підприємства	Реалізація стратегії неможлива в повному бсязі за відсутності потрібних ресурсів (матеріали, комплектуючі, енергія, персонал, інформація, ділові партнери та ін.) На стадії планування бізнесу важливо оцінити ресурси, якими зможе скористатися підприємство у майбутньому. Це допоможе при ухвалі стратегічних цілей.
Відповідність стратегії до технологій, які є у підприємства	Стратегічний орієнтири підприємства можливі за наявності на підприємстві відповідних технологій, які вже є в даний час (створення фінансової ситуації на ринку, фінансові потоки, інвестиційні потоки тощо)

Так, для розуміння політики функціонування підприємства необхідно аналізувати принципи стратегічного управління, які є основою менеджменту. При розробці стратегії потрібно відповідати певним вимогам, які припускають відсутність абстрактного характеру, оскільки чіткість планів запорука успіху в функціонування підприємства. А також потрібно враховувати організований зворотний зв'язок, який дозволить завчасно вносити коригування у стратегічний план.

Таким чином, сформульовані засади розробки стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства свідчать про складність процесу управління. Проте, з'являється впевненість у ефективному функціонуванні підприємства, як і в будь-якій іншій діяльності, при розробці стратегії неможливо уникнути

допущених помилок. Щоб їх не допустити, необхідно враховувати такі моменти: розгляд не всіх питань, що стосуються розвитку підприємства та його особливостей, а самих головних; запобігання односторонньому розвитку підприємства; відсутність аналізу зовнішніх та внутрішніх факторів, а також недостовірної інформації чи не точної; відсутність навичок управлінця чи вміння комунікувати.

Для вибору стратегічних орієнтирів розвитку підприємства, формування його стратегічних цілей використовується SWOT-аналіз, результати якого дозволяють виявити сильні та слабкі сторони підприємства, оцінити його можливості та загрози. На основі отриманих результатів даного аналізу підприємство може обґрунтувати стратегічні орієнтири розвитку [5].

Другий блок пропонується розпочати з аналізу фінансової стійкості підприємства, яка є основою для забезпечення фінансовими ресурсами, і є складовою аналізу фінансового состояния підприємства. Це дає можливість визначити необхідність фінансування поточної та майбутньої господарської діяльності підприємства, більш глибоке опрацювання основних напрямів стратегії забезпечення фінансової стійкості та розробка комплексу заходів для досягнення основного результату.

Отже, при формуванні стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства вихідною ланкою прийняття обґрунтованих управлінських рішень є аналіз фінансової стійкості суб'єкта господарювання, який виступає найважливішою завершальною та відправною стадією діяльності в галузі фінансів, основою стимулювання окремих ланок відповідно до їх внеску в ефективність виробництва продукції (послуг) та обґрунтування цілей подальшого розвитку досліджуваного підприємства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства дозволяє визначити можливість поліпшення використання фінансових ресурсів і дати обґрунтування раціональним шляхам розвитку підприємства.

В даний час все більше значення у розвитку економічних систем набуває цифровізації процесів на підприємстві, що необхідно враховувати при формуванні стратегії забезпечення фінансової стратегії підприємства.

Основними характеристиками цифрових перетворень на підприємства є: застосування цифрових технологій у виробництві, націлене на його автоматизацію; управління розвитком цифровізації пов'язане з інформаційно-комунікаційними технологіями, що сприяло появі нових бізнес-моделей (соціальні технології, мобільність, змішана реальність, «big data» та ін.); цифровізація актуальна як для інноваційного бізнесу, так і для транспортних підприємств, останні з яких зосереджуються не тільки на нових технологіях, а й на нових економічних реаліях, у яких вони виявляються, що змушує їх трансформуватися під інші умови для подальшого розвитку.

Основні інструментальні підходи цифрового перетворення підприємств, які враховують сучасні тенденції, представлені на рис. 3.4.

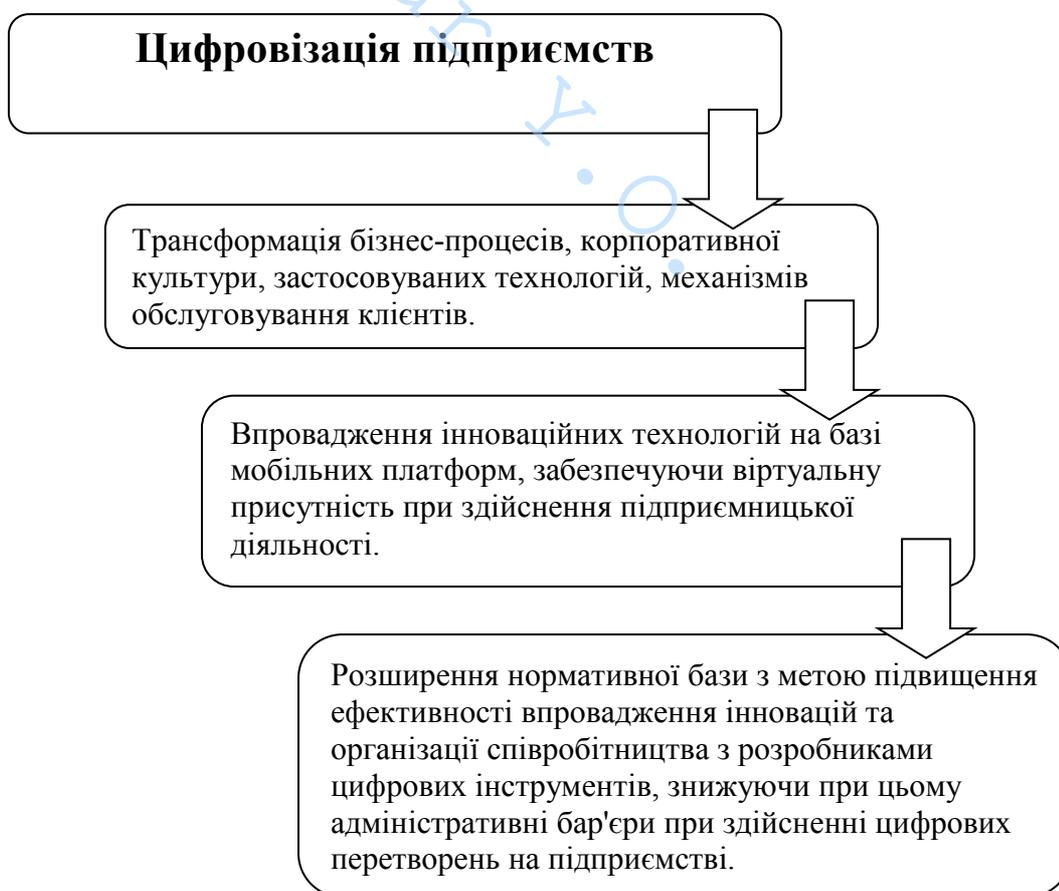

Рис. 3.4. Інструментальні підходи до цифровізації підприємства

Очевидно, що один із елементів стратегії забезпечення фінансової стійкості – організаційне забезпечення. Необхідно відзначити, що успіх діяльності підприємства залежить від постійного процесу прийняття управлінських рішень, які приймаються індивідуально фінансовими менеджерами підприємства в умовах транспарентності реалізації фінансової стійкості в умовах цифровізації.

Параметри оцінки результативності стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства:

- її відповідність прогнозованим змінам економічного розвитку та кон'юнктурі фінансового ринку, у т. ч. щодо окремих його сегментів;
- рівень узгодженості її цілей, напрямів та етапів реалізації загальної фінансової стратегії розвитку;
- надійність її реалізації з позиції: можливих змін зовнішньої середовища та фінансової стійкості;
- прийнятність рівня фінансових ризиків, пов'язаних із реалізацією стратегії, забезпечення фінансової рівноваги з урахуванням відповідності фінансовому
- оцінка економічної ефективності її реалізації, в т.ч. критично за встановленими цільовими стратегічними показниками, порівнянними з базовою їх величиною;
- реалізованість стратегії.

Роль стратегії забезпечення фінансової стійкості для досягнення ефективного та успішного розвитку підприємства зводиться до наступного:

- створює механізм реалізації довгострокових загальних та фінансових цілей майбутнього фінансового та соціального її розвитку в цілому та за окремими структурних підрозділів;
- реально оцінює її фінансові можливості, забезпечуючи тах використання внутрішнього фінансового потенціалу та активне маневрування його джерелами;

– відображає її порівняльні переваги у фінансовій діяльності зіставлення з конкурентами;

– дозволяє спрогнозувати можливі варіації розвитку неконтрольованих її факторів зовнішнього фінансового середовища з міні їх негативних наслідків.

3.2. Розробка методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємств транспортної галузі в умовах цифровізації

Розвиток економіки на сучасному етапі нерозривно пов'язано з процесами цифровізації, які впливають на підприємство, формують нові фактори, що впливають на його фінансову стійкість. Цифровізація транспортних підприємств дозволяє суттєво знизити експлуатаційні витрати, що сприяє підвищенню фінансової стійкості кожного підприємства галузі. У зв'язку з цим, актуальність дослідження полягає в тому, що забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах цифровізації є запорукою його виживання та основою стабільного становища всієї галузі.

Вибір методики оцінки рівня цифровізації підприємства заснований на тому, що являє собою розрахунок інтегрального індексу за наборами показників субіндексів, які найчастіше зустрічаються в розглянутих раніше методиках оцінки рівня цифровізації підприємства.

Пропонується наступний алгоритм оцінки фінансової стійкості підприємства в умовах цифровізації (рис. 3.5).

На першому етапі проводиться розрахунок фінансової стійкості підприємства за методичним підходом, що представлено в розділі 2.3, табл. 2.23.

За даними аналізу визначено, що підприємство має нестійкий фінансовий стан ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2021 рр. та передкризовий фінансовий стан у 2022 році.

Розглянемо докладніше другий етап. Цифровізація економіки охоплює суспільний, підприємницький та урядовий сектори, тобто без трансформацій на

макрорівні неможливі трансформації на мікрорівні, але оцінювати рівень цифровізації підприємств набагато складніше, адже аналіз має здійснюватись Україною за певною методикою, тоді коли загальну цифровізацію України може оцінювати та аналізувати світові організації в концепції глобального розвитку суспільства.

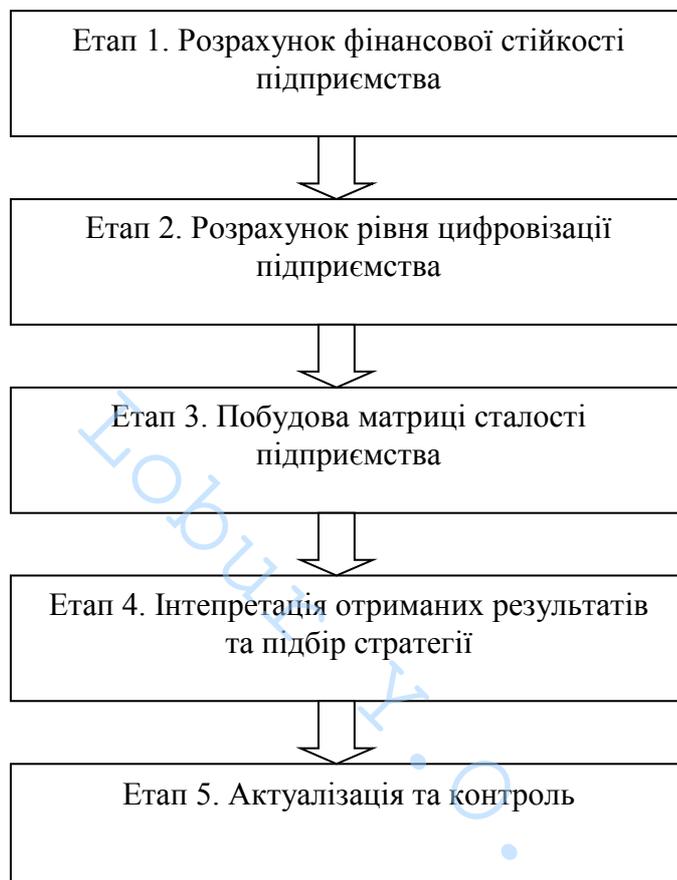

Рис. 3.5. Алгоритм оцінки фінансової стійкості підприємства в умовах цифровізації економіки України

Для оцінки рівня цифровізації підприємства пропонується прийняти за основу формулу розрахунку Індексу цифровізації галузей економіки та соціальної сфери [8], який розраховується як сума значень п'яти субіндексів. Кожен субіндекс складається з набору характеризуючих його показників і має свою вагу при агрегуванні. Індекс розраховується за такою формулою (3.1):

$$ІЦ = 0,3ІЦТ + 0,2ЦБП + 0,2ЦНП + 0,3КБ, \quad (3.1)$$

де *ІЦ* – індекс цифровізації галузей економіки та соціальної сфери;

ІЦТ – субіндекс «Використання цифрових технологій»;

ЦБП – субіндекс «Цифровізація бізнес-процесів»;

ЦНП – субіндекс «Цифрові навички персоналу»;

КБ – субіндекс «Кібербезпека».

Значення субіндексів розраховуються як середньоарифметичне, що входять до його складу показників.

Для субіндексу «Використання цифрових технологій»:

– використання хмарних сервісів; використання технологій інтернету речей;

– використання технології «Цифровий двійник»;

– використання промислових робіт / автоматизованих ліній;

– використання спеціальних програмних засобів для управління автоматизованим виробництвом та/або окремими технічними засобами та технологічними процесами;

– використання технологій збору, обробки та аналізу великих даних.

Для субіндексу «Цифровізація бізнес-процесів»:

– використання ERP-систем;

– використання цифрових платформ;

– використання системи електронного документообігу.

Для субіндексу «Цифрові навички персоналу»:

– питома вага фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у чисельності зайнятих;

– питома вага зайнятих, які володіють цифровими навичками на рівні вище базового, у чисельності зайнятих.

Для субіндексу «Кібербезпека»:

– використання засобів електронного підпису;

– використання систем виявлення вторгнення в комп'ютер або мережу;

– використання засобів суворої автентифікації;

- використання програмних засобів, що перешкоджають несанкціонованому доступу шкідливих програм;
- питома вага витрат на передові технології в загальному обсязі витрат на використання та впровадження цифрових технологій.

У запропонованому наборі показників для субіндексів «Використання цифрових технологій», «Цифровізація бізнес-процесів», «Кібербезпека» для показників пропонується використовувати значення «0» – за відсутності даної технології та «1» – при використанні даної технології.

Для субіндексів «Цифрові навички персоналу» необхідно здійснити нормування за допомогою переведення їх у дихотомічні величини (присвоєння значень «0» або «1»).

За значення норми будуть прийматися цільові значення показників, встановлені програмою сталого розвитку підприємства. Значення нижче норми буде присвоєно «0», вище за норму – «1».

Методика оцінки потенціалу підприємства надано в табл. 3.3.

Загальні показники потенціалу підприємства з урахуванням відповідних критеріїв матимуть вигляд:

$$I_i = \sum_{j=1}^m \lambda_{ij} \cdot P_{ij}, \quad (3.2)$$

де λ_{ij} – вагомість j -го критерію оцінки по i -й складової потенціалу підприємства.

λ_{ij} визначаються експертним шляхом таким чином, що:

$$\sum_{j=1}^m \lambda_{ij} = 1. \quad (3.3)$$

P_{ij} характеризує вірогідність виникнення факторів, визначаються експертним методом.

Таблиця 3.3

Методика підсумкової інтегральної оцінки цифровізації транспортної галузі економіки

Субіндекси	Вага складової	Методика розрахунку	Показники	Вага фактору
1	2	3	4	5
1. Використання цифрових технологій (ЦТТ)	0,3	$ЦТТ = P_{11} \cdot \lambda_{11} + P_{12} \cdot \lambda_{12} + P_{13} \cdot \lambda_{13} + P_{14} \cdot \lambda_{14} + P_{15} \cdot \lambda_{15}$	P_{11} – використання хмарних сервісів; використання технологій інтернету речей;	λ_{11}
			P_{12} – використання технології «Цифровий двійник»;	λ_{12}
			P_{13} – використання промислових робіт / автоматизованих ліній;	λ_{13}
			P_{14} – використання спеціальних програмних засобів для управління окремими технічними засобами;	λ_{14}
			P_{15} – використання технологій збору, обробки та аналізу великих даних	λ_{15}
2. Цифровізація бізнес-процесів (ЦБП)	0,2	$ЦБП = P_{21} \cdot \lambda_{21} + P_{22} \cdot \lambda_{22} + P_{23} \cdot \lambda_{23} + P_{24} \cdot \lambda_{24}$	P_{21} – використання ERP-систем;	λ_{21}
			P_{22} – використання цифрових платформ;	λ_{22}
			P_{23} – використання системи електронного документообігу	λ_{23}
			P_{24} – впровадження та використання цифрових технологій у % до валової доданої вартості	λ_{24}
3. Цифрові навички персоналу (ЦНП)	0,2	$ЦНП = P_{31} \cdot \lambda_{31} + P_{32} \cdot \lambda_{32}$	P_{31} – питома вага фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у чисельності зайнятих;	λ_{31}
			P_{32} – питома вага зайнятих, які володіють цифровими навичками на рівні вище базового, у чисельності зайнятих	λ_{32}

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5
4. Кібербезпека (КБ)	0,3	$ІЦТ = P_{41} \cdot \lambda_{41} + P_{42} \cdot \lambda_{42} + P_{43} \cdot \lambda_{43} + P_{44} \cdot \lambda_{44} + P_{45} \cdot \lambda_{45}$	P_{41} – використання засобів електронного підпису	λ_{41}
			P_{42} – використання систем виявлення вторгнення в комп'ютер або мережу	λ_{42}
			P_{43} – використання засобів суворої автентифікації	λ_{43}
			P_{44} – використання програмних засобів, що перешкоджають несанкціонованому доступу шкідливих програм	λ_{44}
			P_{45} – питома вага витрат на передові технології в загальному обсязі витрат на використання та впровадження цифрових технологій	λ_{45}
Індекс цифровізації транспортної галузі економіки (ІЦ)	$ІЦ = 0,3ІЦТ + 0,2ЦБП + 0,2ЦНП + 0,3КБ$			

Ступень узгодженості експертів оцінюється за допомогою коефіцієнта конкордації Кендала [30]:

$$W = \frac{12 \cdot S}{n^2 \cdot (m^3 - m)}, \quad (3.4)$$

де S – сума квадратів відхилень суми рангів кожного об'єкту експертизи від середнього арифметичного рангів;

n – число експертів;

m – число об'єктів експертизи.

Значення індексу пропонується розподілити за трьома рівнями (від «0» до «1»), що дозволить найбільш рівномірно розділити підсумкові значення.

Так, шкала співвідношення індексу цифровізації з рівнем цифровізації буде виглядати наступним чином (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Шкала співвідношення індексу цифровізації з рівнем цифровізації

Значення індексу цифровізації	Рівень цифровізації
Від 0 до 0,34	Низький
Від 0,35 до 0,69	Середній
Від 0,70 до 1	Високий

На третьому етапі необхідно здійснити побудову матриці стійкості підприємства.

Матриця утворюється за двома ознаками за допомогою системи горизонтальних та вертикальних координат, які виражають кількісні чи якісні характеристики відповідних параметрів.

На рис. 3.6 наводиться матриця стійкості підприємства, в даному варіанті використовує кількісні показники рівня цифровізації (горизонтальна вісь) та рівня фінансової стійкості (вертикальна вісь) підприємства та відповідно їх якісні характеристики згідно з шкалами співвідношення індексу цифровізації з

рівнем цифрування та коефіцієнта фінансової стійкості з рівнем фінансової стійкості. Перетин цих трьох координат утворює дев'ять квадрантів.

Рівень фінансової стійкості	Високий рівень	4	5	1
	Середній рівень	6	2	9
	Низький рівень	3	8	7
		Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
		Рівень цифровізації		

Рис. 3.6. Матриця стійкості підприємства

Матриця дозволить визначити дев'ять видів стратегії підприємства залежно від рівня фінансової стійкості та рівня цифровізації підприємства.

Класифікація типів стратегій транспортного підприємства надано в табл. 3.5.

На четвертому етапі буде проведена інтерпретація отриманих результатів та підбір стратегії реагування за встановленим рівнем цифровізації та рівні фінансової стійкості підприємства.

На п'ятому етапі буде здійснено актуалізацію та контроль. Актуалізація методики може полягати у розширенні переліку факторів, включених до методики оцінки рівня цифровізації підприємства, розширення переліку показників для розрахунку субіндексів, що обумовлено розвитком нових технологій.

Таблиця 3.5

Класифікація типів стратегій транспортного підприємства

Квадрат матриці	Стратегія
3	<p>Стратегія виживання</p> <p>Застосовується у випадках повного розладу економіко-фінансової діяльності підприємства, у стані, близькому до банкрутства. Необхідні, з одного боку, швидкі, рішучі, скоординовані дії, з іншого – обачність і реалістичність в прийнятті рішень. Необхідні санаційні заходи організаційно-правового, виробничо-технічного, соціального характеру. Відбувається розроблення і реалізація програм: перебудову системи управління; фінансову перебудову; перебудову маркетингу. реструктуризація підприємства</p>
7,9	<p>Стратегія радикальної реструктуризації</p> <p>Необхідна максимальна економія всіх ресурсів. Передбачається реалізацію рішучих дій, залучення додаткових засобів і ресурсів, направлених на суттєве покращення фінансової, виробничої і господарської діяльності підприємства за мінімальний проміжок часу. Необхідна організаційно-економічна, технічна реструктуризація. Пріоритетним напрямом є вихід підприємства на нові сегменти і впровадження технічних нововведень, оновлення основних фондів.</p>
6,2	<p>Оборонно-атакуюча стратегія.</p> <p>Має мету не тільки утримати фінансову стійкість, але і понизити негативний вплив рівня цифровізації транспортної галузі, перенести його нестабільність з меншими втратами. Може використовувати один із підходів: економія з чітким наміром швидкого пожвавлення; зрушення в тривалому спаді з меншими сподіваннями на швидке пожвавлення; стабілізація, коли необхідні довготермінові програми для досягнення збалансованого стану підприємства на ринку. Перспективою подальшого розвитку можна вважати переорієнтацію, вихід на нові ринки надання послуг, проведення активної маркетингової політики.</p>
8	<p>Стратегія штурму</p> <p>Мінімізація негативного впливу зовнішніх факторів, дозволить зберегти позицію в матриці. Слід уникати недовикористання фінансових ресурсів, конкурентних переваг, неефективне використання основних фондів. Таким підприємствам потрібно виходити на нові групи клієнтів, шукати нові ринки збуту, там, де їх потенціал протистояння кризовим процесам розкриється повною мірою. У разі успіху, такі підприємства можуть увійти до числа лідерів.</p>
1	<p>Стратегія утримання фінансової стійкості</p> <p>Фінансово-господарська діяльність прибуткова, є можливість збільшення об'ємів надання послуг за рахунок внутрішніх ресурсів та зовнішнього фінансування. Лідерство в області цінової політики, просування нових послуг. Підприємство привабливе для інвесторів, що дозволяє привернути фінансові ресурси на фінансовому ринку. Необхідно взяти напрям на інноваційний шлях подальшого розвитку.</p>

Також вона може бути пов'язана з внесенням змін та поправок до розрахунків, матрицю сталого розвитку підприємства та стратегії у зв'язку зі зміною внутрішніх та зовнішніх факторів.

Контроль методики буде здійснюватися на предмет виконання обраної стратегії та її актуалізації.

Проводимо апробацію запропонованої методики.

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) використання цифрових технологій (ІЦТ), що впливають на цифровізацію транспортної галузі економіки представлено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) використання цифрових технологій (ІЦТ)

Фактор експертизи	Оцінка експерта						Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Рівень впливу
	1	2	3	4	5	6				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Використання хмарних сервісів; використання технологій інтернету речей;	9	8	7	9	9	7	49	-11	125,44	0,1873
Використання технології «Цифровий двійник»;	6	7	9	5	6	5	38	0	0,04	0,1365
Використання промислових робіт / автоматизованих ліній;	5	4	5	6	5	6	31	7	46,24	0,1079
Використання спеціальних програмних засобів для управління окремими технічними засобами	4	3	1	2	7	4	21	17	282,24	0,0794

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Використання технологій збору, обробки та аналізу великих даних	8	9	8	8	8	9	50	-12	148,84	0,1841
Среднее арифметичне рангов	38									
Коефіцієнт конкордації	0,6463									

Оцінка значення показника використання цифрових технологій (ІЦТ) представлено в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Оцінка значення показника використання цифрових технологій (ІЦТ)

Фактор експертизи	Оцінка експерта (вірогідність виникнення)						Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Середня вірогідність виникнення	Середня нормована оцінка
	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Використання хмарних сервісів; використання технологій інтернету речей;	5	5	5	5	5	5	30	-8,2	67,24	5	0
Використання технологій «Цифровий двійник»;	3	1	1	2	2	2	11	10,8	116,64	1,8333	0,7857
Використання промислових робіт / автоматизованих ліній;	5	5	5	4	4	5	28	-6,2	38,44	4,6667	0,2714
Використання спеціальних програмних засобів для управління окремими технічними засобами	1	2	4	1	3	3	14	7,8	60,84	2,3333	0,8214

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Використання технологій збору, обробки та аналізу великих даних	5	5	5	5	2	4	26	-4,2	17,64	4,3333	0,6231
Средне арифметичне рангов	21,8										
Коефіцієнт конкордації	0,4088										

В табл. 3.8 представлено визначення показника впливу цифрових технологій на цифровізацію транспортної галузі економіки.

Таблиця 3.8

Визначення локального показника рівня впливу цифрових технологій
(ІЦТ)

Фактор експертизи	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)	Середнє нормоване значення показника
Використання хмарних сервісів; використання технологій інтернету речей	0,1873	0
Використання технології «Цифровий двійник»;	0,1365	0,7857
Використання промислових робіт / автоматизованих ліній;	0,1079	0,2714
Використання спеціальних програмних засобів для управління окремими технічними засобами;	0,0794	0,8214
Використання технологій збору, обробки та аналізу великих даних	0,1841	0,6231
Локальний показник впливу цифрових технологій (ІЦТ)	$ІЦТ = 0 \cdot 0,1873 + 0,7857 \cdot 0,1365 + 0,2714 \cdot 0,1079 + 0,8214 \cdot 0,0794 + 0,6231 \cdot 0,1841 = 0,32.$	

Шкала співвідношення індексу використання цифрових технологій з рівнем використання цифрових технологій представлено в табл. 3.9.

Шкала співвідношення індексу використання цифрових технологій з
рівнем використання цифрових технологій

Значення індексу цифровізації	Рівень цифровізації
Від 0 до 0,34	Низький
Від 0,35 до 0,69	Середній
Від 0,70 до 1	Високий

Шкала співвідношення індексу використання цифрових технологій з рівнем впливу цифрових технологій свідчить, що транспортна галузь має низький рівень використання цифрових технологій. Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) цифровізації бізнес-процесів (ЦБП), що впливають на цифровізацію транспортної галузі економіки представлено в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) цифровізації бізнес-процесів
(ЦБП) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Оцінка експерта						Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт λ_{ij})
	1	2	3	4	5	6				
1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12
Використання ERP-систем;	2	4	5	4	5	4	24	-10,6	112,36	0,2667
Використання цифрових платформ;	1	3	2	1	1	2	10	3,4	11,56	0,1143
Використання системи електронного документообігу	3	2	4	5	4	3	21	-7,6	57,76	0,2286

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Впровадження та використання цифрових технологій у % до валової доданої вартості	4	1	1	2	3	1	12	1,4	1,96	0,1238
Середнє арифметичне рангів	13,4									
Коефіцієнт конкордації	0,5143									

Оцінка значення показника цифровізації бізнес-процесів (ЦБП) представлено в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Оцінка значення показника цифровізації бізнес-процесів (ЦБП)

Фактор експертизи	Оцінка експерта (вірогідність виникнення)						Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Середня вірогідність виникнення	Середня нормована оцінка
	1	2	3	4	5	6					
1	2	3	4	5	6	7	9	10	11	12	13
Використання ERP-систем;	4	3	5	4	3	5	24	-2	4	3,85714	0,28571
Використання цифрових платформ;	5	5	4	5	5	4	33	-11	121	4,71429	0,07143
Використання системи електронного документообігу	3	3	2	3	3	3	20	2	4	2,85714	0,53571
Впровадження та використання цифрових технологій у % до валової доданої вартості	2	2	1	1	2	1	11	11	121	1,57143	0,85714
Коефіцієнт конкордації	0,6343										

В табл. 3.12 представлено визначення показника цифровізації бізнес-процесів (ЦБП) на цифровізацію транспортної галузі економіки.

Таблиця 3.12

Визначення показника впливу цифровізації бізнес-процесів (ЦБП) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)	Середнє нормоване значення показника
Використання ERP-систем;	0,2667	0,28571
Використання цифрових платформ	0,2143	0,47143
Використання системи електронного документообігу	0,2286	0,53571
Впровадження та використання цифрових технологій у % до валової доданої вартості	0,1238	0,85714
Показник цифровізації бізнес-процесів (ЦБП)	$ЦБП = 0,28571 \cdot 0,2667 + 0,47143 \cdot 0,2143 + 0,53571 \cdot 0,2286 + 0,85714 \cdot 0,1238 = 0,41.$	

Шкала співвідношення індексу цифровізації бізнес-процесів з рівнем цифровізації бізнес-процесів представлено в табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Шкала співвідношення індексу цифровізації бізнес-процесів з рівнем цифровізації бізнес-процесів

Значення індексу цифровізації бізнес-процесів	Рівень цифровізації бізнес-процесів
Від 0 до 0,34	Низький
Від 0,35 до 0,69	Середній
Від 0,70 до 1	Високий

Шкала співвідношення індексу цифровізації бізнес-процесів з рівнем цифровізації бізнес-процесів свідчить, що транспортна галузь має середній рівень цифровізації бізнес-процесів.

Проводимо оцінки впливу цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки. Основними факторами, що впливають на функціонування підприємства є використання ERP-систем, використання цифрових платформ, використання системи електронного документообігу.

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) цифрових навичок персоналу на цифровізацію транспортної галузі економіки представлено в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Оцінка експерта			Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)
	1-го	2-го	3-го				
1	2	3	4	5	6	7	8
питома вага фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у чисельності зайнятих	1	2	2	5	3,5	12,25	0,2321
питома вага зайнятих, які володіють цифровими навичками на рівні вище базового, у чисельності зайнятих	2	1	1	4	2,5	6,25	0,1223
Среднее арифметичне рангів	1,5						
Коефіцієнт конкордації	0,3562						

Оцінка значення показника впливу цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки представлено в табл. 3.15.

Оцінка значення показника впливу цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Оцінка експерта (вірогідність виникнення)			Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Середня вірогідність виникнення	Середня нормова на вірогідність виникнення
	1	2	3					
Питома вага фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у чисельності зайнятих	1	1	2	4	2,7	7,29	3,2145	0,28954
Питома вага зайнятих, які володіють цифровими навичками на рівні вище базового, у чисельності зайнятих	2	1	2	5	3,7	13,69	3,8741	0,21235
Середнє арифметичне рангів	1,3							
Коефіцієнт конкордації	0,5483							

В табл. 3.16 представлено визначення показника впливу цифрових навичок персоналу на цифровізацію транспортної галузі економіки.

Таблиця 3.16

Визначення показника впливу цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)	Середнє нормоване значення показника
Питома вага фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у чисельності зайнятих	0,2321	0,28954
Питома вага зайнятих, які володіють цифровими навичками на рівні вище базового, у чисельності зайнятих	0,1223	0,21235
Локальний показника впливу цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки	$ЦНП = 0,2321 \cdot 0,28954 + 0,1223 \cdot 0,21235 = 0,12331$.	

Відповідність значення показника впливу цифрових навичок персоналу (ЦНП) на цифровізацію транспортної галузі економіки представлена в табл. 3.17.

Таблиця 3.17

Шкала співвідношення індексу впливу цифрових навичок персоналу з рівнем впливу цифрових навичок персоналу

Значення індексу впливу цифрових навичок персоналу	Рівень впливу цифрових навичок персоналу
1	2
Від 0 до 0,34	Низький
Від 0,35 до 0,69	Середній
Від 0,70 до 1	Високий

Шкала співвідношення індексу цифрових навичок персоналу (ЦНП) з рівнем впливу цифрових навичок персоналу свідчить, що транспортна галузь має низький рівень використання цифрових технологій, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Проводимо оцінки впливу кібербезпеки транспортної галузі (КБ) на цифровізацію транспортної галузі економіки.

Основними факторами кібербезпеки, що впливають на функціонування підприємства, його фінансову стійкість є використання засобів електронного підпису, використання засобів суворої автентифікації, використання програмних засобів, що перешкоджають несанкціонованому доступу шкідливих програм, питома вага витрат на передові технології в загальному обсязі витрат на використання та впровадження.

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) факторів кібербезпеки транспортної галузі (КБ) на загальну цифровізацію транспортної галузі економіки представлено в табл. 3.18 та дозволять зробити розрахунки середнє арифметичне рангів, коефіцієнту конкордації.

Оцінка рівня впливу (ваговий коефіцієнт) факторів кібербезпеки (КБ) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Оцінка експерта						Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)
	1	2	3	4	5	6				
Використання засобів електронного підпису	2	7	5	3	5	6	28	-4,5714	20,898	0,1667
Використання систем виявлення вторгнення в комп'ютер або мережу	1	3	7	6	3	2	22	3,4286	11,7551	0,125
Використання засобів суворої автентифікації	3	2	6	5	4	5	25	-0,5714	0,3265	0,1458
Використання програмних засобів, що перешкоджають несанкціонованому доступу шкідливих програм	4	1	1	2	2	1	11	15,4286	238,0408	0,2625
Витрати на передові технології в загальному обсязі витрат на використання та впровадження цифрових технологій	7	5	3	1	7	7	30	-8,5714	73,4694	0,1875
Середнє арифметичне рангів							23,2000			
Коефіцієнт конкордації							0,4065			

Оцінка значення показника кібербезпеки (КБ) представлено в табл. 3.19.

Оцінка значення показника кібербезпеки (КБ)

Фактор експертизи	Оцінка експерта (вірогідність виникнення)						Сума рангів	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного	Середня вірогідність виникнення	Середня нормована оцінка	
	1	2	3	4	5	6						
Використання засобів електронного підпису	4	5	5	4	5	5	28	-6,0000	36,00	4,67	0,07143	
Використання систем виявлення вторгнення в комп'ютер або мережу	5	5	4	5	5	4	28	-6,0000	36,00	4,67	0,07143	
Використання засобів суворої автентифікації	3	3	2	3	3	3	17	5,0000	25,00	2,83	0,53571	
Використання програмних засобів, що перешкоджають несанкціонованому доступу шкідливих програм	2	2	1	1	2	1	9	13,0000	169,00	1,50	0,85714	
Витрати на передові технології в загальному обсязі витрат на використання та впровадження цифрових технологій	5	5	4	5	4	5	28	-6,0000	36,00	4,67	0,0489	
Середнє арифметичне рангів							22,0000					
Коефіцієнт конкордації							0,4152					

В табл. 3.20 представлено визначення показника кібербезпеки (*КБ*) на цифровізацію транспортної галузі економіки.

Таблиця 3.20

Визначення показника кібербезпеки (*КБ*) на цифровізацію транспортної галузі економіки

Фактор експертизи	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)	Середня нормована значення
Використання засобів електронного підпису	0,1667	0,07143
Використання систем виявлення вторгнення в комп'ютер або мережу	0,125	0,07143
Використання засобів суворої автентифікації	0,1458	0,53571
Використання програмних засобів, що перешкоджають несанкціонованому доступу шкідливих програм	0,2625	0,85714
Витрати на передові технології в загальному обсязі витрат на використання та впровадження цифрових технологій	0,1875	0,0489
Локальний показник рівня впливу показника кібербезпеки (<i>КБ</i>) на цифровізацію транспортної галузі економіки	$KB = 0,07143 \cdot 0,1667 + 0,07143 \cdot 0,125 + 0,53571 \cdot 0,1458 + 0,85714 \cdot 0,2625 + 0,0489 \cdot 0,1875 = 0,333.$	

Відповідність значення показника впливу кібербезпеки (*КБ*) на цифровізацію транспортної галузі економіки представлена в табл. 3.21.

Таблиця 3.21

Шкала співвідношення індексу впливу кібербезпеки (*КБ*) з рівнем впливу кібербезпеки

Значення індексу кібербезпеки	Рівень кібербезпеки
Від 0 до 0,34	Низький
Від 0,35 до 0,69	Середній
Від 0,70 до 1	Високий

Шкала співвідношення індексу впливу кібербезпеки (КБ) з рівнем впливу кібербезпеки свідчить, що транспортна галузь має низький рівень кібербезпеки.

Проводимо оцінку цифровізації транспортної галузі економіки (ІЦ) (табл. 3.22).

Таблиця 3.22

Визначення показника цифровізації транспортної галузі економіки (ІЦ)

Фактор експертизи	Рівень впливу (ваговий коефіцієнт)	Значення показника
Показник використання цифрових технологій (ІЦТ)	0,3	0,32
Показник цифровізації бізнес-процесів (ЦБП)	0,2	0,41
Показник цифрових навичок персоналу (ЦНП)	0,2	0,12
Показник кібербезпеки (КБ)	0,3	0,333
Індекс цифровізації транспортної галузі економіки (ІЦ)	$ІЦ = 0,3 \cdot 0,32 + 0,2 \cdot 0,41 + 0,2 \cdot 0,12 + 0,3 \cdot 0,333 = 0,30.$	

Відповідність значення локального показника впливу кібербезпеки (КБ) на цифровізацію транспортної галузі економіки представлена в табл. 3.23.

Таблиця 3.23

Шкала співвідношення індексу цифровізації транспортної галузі економіки з рівнем цифровізації транспортної галузі економіки

Значення індексу цифровізації транспортної галузі економіки (ІЦ)	Значення рівня цифровізації транспортної галузі економіки (ІЦ)
Від 0 до 0,34	Низький
Від 0,35 до 0,69	Середній
Від 0,70 до 1	Високий

Шкала співвідношення індексу цифровізації транспортної галузі економіки з рівнем цифровізації транспортної галузі економіки свідчить, що транспортна галузь має низький рівень цифровізації транспортної галузі.

Підприємству ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» запропонована стратегія виживання (квадрат 3). Застосовується у випадках повного розладу економіко-фінансової діяльності підприємства, у стані, близькому до банкрутства. Необхідні, з одного боку, швидкі, рішучі, скоординовані дії, з іншого – обачність і реалістичність в прийнятті рішень. Необхідні санаційні заходи організаційно-правового, виробничо-технічного, соціального характеру.

Відбувається розроблення і реалізація програм: перебудову системи управління; фінансову перебудову; перебудову маркетингу. реструктуризація підприємства

Таким чином, в результаті дослідження був розроблений алгоритм оцінки фінансової стійкості підприємства в умовах цифровізації.

Методика дозволить підприємствам підібрати стратегію розвитку, виходячи з поточного рівня фінансової стійкості та поточного рівня цифровізації. Методика може бути використана підприємствами різних форм власності та розмірів.

Розроблену методику оцінки рівня фінансової стійкості в умовах цифровізації можна охарактеризувати як гнучку – вона не виключає можливість доопрацювання показників з урахуванням практичних досліджень, вона може коригуватися відповідно до розвитку цифрової економіки за такими напрямкам: зміна та розширення набору показників для розрахунку субіндексів у процесі розвитку цифрових технологій; зміна переліку джерел інформації, які можуть бути використані для отримання даних; розробка алгоритму розрахунку показників, що входять до субіндексів, при розширенні їх переліку з метою уніфікації інформації, що надходить.

Використання методики у внутрішній аналітиці підприємства дозволить отримувати оцінку рівня фінансової стійкості підприємства з можливістю відстеження динаміки рівня цифровізації

3.3. Прогнозування банкрутства підприємства з використанням ковзаючої середньої

Підприємства при прийнятті ефективного управлінського рішення необхідно враховувати майбутні показники своєї діяльності з метою подальшої постановки цілей, прийняття стратегічних рішень, оптимізації діяльності, що здійснюється.

У зв'язку з цим виникає потреба проведення економічного прогнозування. В даний час існує безліч методів прогнозування, проте не кожен з них дозволяє в доступній та легкій формі самостійно здійснити прогноз показників діяльності підприємства.

У сучасних умовах через динамічність процесів і зростання невизначеностей інформації найактуальнішою справою стає короткострокове прогнозування. При короткостроковому прогнозуванні найбільш важливими є останні дані досліджуваного процесу, а не тенденція, що склалася на всьому періоді передісторії. В даний час існує безліч методів прогнозування, кожен з яких має свою відмінну особливість. Одним із найбільш перспективних методів прогнозування одновимірних часових рядів, що характеризують історичну інформацію, що зберігається у базі даних, вважаються адаптивні методи. Адаптивні методи враховують нерівноцінність рівнів тимчасового ряду, ступінь «старіння» даних. Найважливіша перевага таких методів – побудова моделей, що самокоректуються, здатних враховувати результат прогнозу, зробленого на попередньому етапі.

Прогнозування методом екстраполяції на основі кривих зростання якоюсь мірою також містить елемент адаптації, оскільки з отриманням «свіжих» фактичних даних параметри кривих перераховуються наново. Надходження нових даних може призвести і до заміни обраної раніше кривою на іншу модель. Однак, ступінь адаптації в даному випадку дуже незначна, крім того, вона падає зі зростанням довжини тимчасового ряду, оскільки при цьому зменшується «вагомність» кожної нової точки. В адаптивних методах різну

цінність рівнів, залежно від від їхнього «віку», можна врахувати за допомогою системи ваг, що надаються цим рівням.

Облік тимчасової структури даних, реальних економічних процесів, дозволяє адекватно відобразити їх у математичних та економетричних моделях. Усвідомлення цього факту призвело як до ревізії багатьох макроекономічних теорій та побудов, і до бурхливому розвитку специфічних методів аналізу таких даних.

Одним з найпоширеніших методів, що використовуються при прогнозуванні, є метод ковзної середньої. Суть методу у тому, що відбувається заміна абсолютних значень середніми арифметичними за певні періоди. Тому основним завданням при прогнозуванні з використанням даного методу є підбір періоду усереднення. Перевагами даного методу є його динамічність, можливість легкої інтерпретації результатів рішень, простота методу алгоритму, достатня ефективність. Працюючи зі ковзної середньої слід зазначити, що відбувається укорочування згладженого низки проти фактичним, що веде до втрати інформації. Іншим недоліком є деяка суб'єктивність вибору періодів усереднення ковзної середньої, які можуть бути як парними, так і непарними.

Метод ковзної середньої використовується переважно при короткостроковому прогнозуванні.

Прогноз на основі ковзаючої середньої здійснюється за наступними формулами (3.5) [5]:

$$y_{t+1} = m_{t-1} + \frac{1}{n} \cdot (y_t - y_{t-1}), \text{ если } n = 3, \quad (3.5)$$

де $t + 1$ – прогнозований період;

t – період, що передує прогнозованому періоду (рік, місяць і т.д.);

y_{t+1} – прогнозований показник;

m_{t-1} – ковзаюча середня за два періоди до прогнозованого;

n – число рівнів, які входять в інтервал згладжування;

Y_t – фактичне значення явища, що досліджується за попередній період;

Y_{t-1} – фактичне значення явища, що досліджується за два періоди, що передують прогнозованому.

Оценка фінансової стійкості ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК», яка проведена у розділ 2, свідчать, що підприємство у 2022 має кризовий стан.

Проведемо прогноз вірогідності банкрутства підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» за моделлю Альтмана з використанням ковзаючої середньої (табл. 3.24).

Таблиця 3.24

Прогноз вірогідності банкрутства підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК»
за моделлю Альтмана на основі ковзаючої середньої

Модель Альтмана	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Прогноз 2023	Прогноз 2024
Фактичні значення	3,1	3,2	3,5	2,4	2,6	-7,6	-7,1	x	x
Ретро прогноз	x	x	3,2667	3,0333	2,8333	-4,8667	-5,7	x	x
Прогноз на наступний період	x	x	x	x	x	x	x	1,1586	-0,4496

Як зазначалося, значення показника « Z » так пов'язане з імовірністю банкрутства: $Z \leq 1,8$ - дуже висока; $1,81 \leq Z \leq 2,70$ - висока; $2,71 \leq Z \leq 2,99$ - можлива; $Z \geq 3,00$ - дуже низька.

Отже, вірогідність банкрутства підприємства ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» дуже висока та становить у 2023 р. – 1,1586, у 2024 р. – (-0,4496), що є негативною тенденцією.

Прогноз вірогідності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана на основі ковзаючої середньої надано на рис. 3.7.

Формула має вигляд (3.6):

$$y = -0.2276x^2 + 2,261x - 2,3643 \quad (3.6)$$

На основі отриманих розрахунків і графіка полінома, відповідного значення коефіцієнта детермінації в якості функції що вирівнює (апроксиміруюча) обраний поліном другого ступеня.

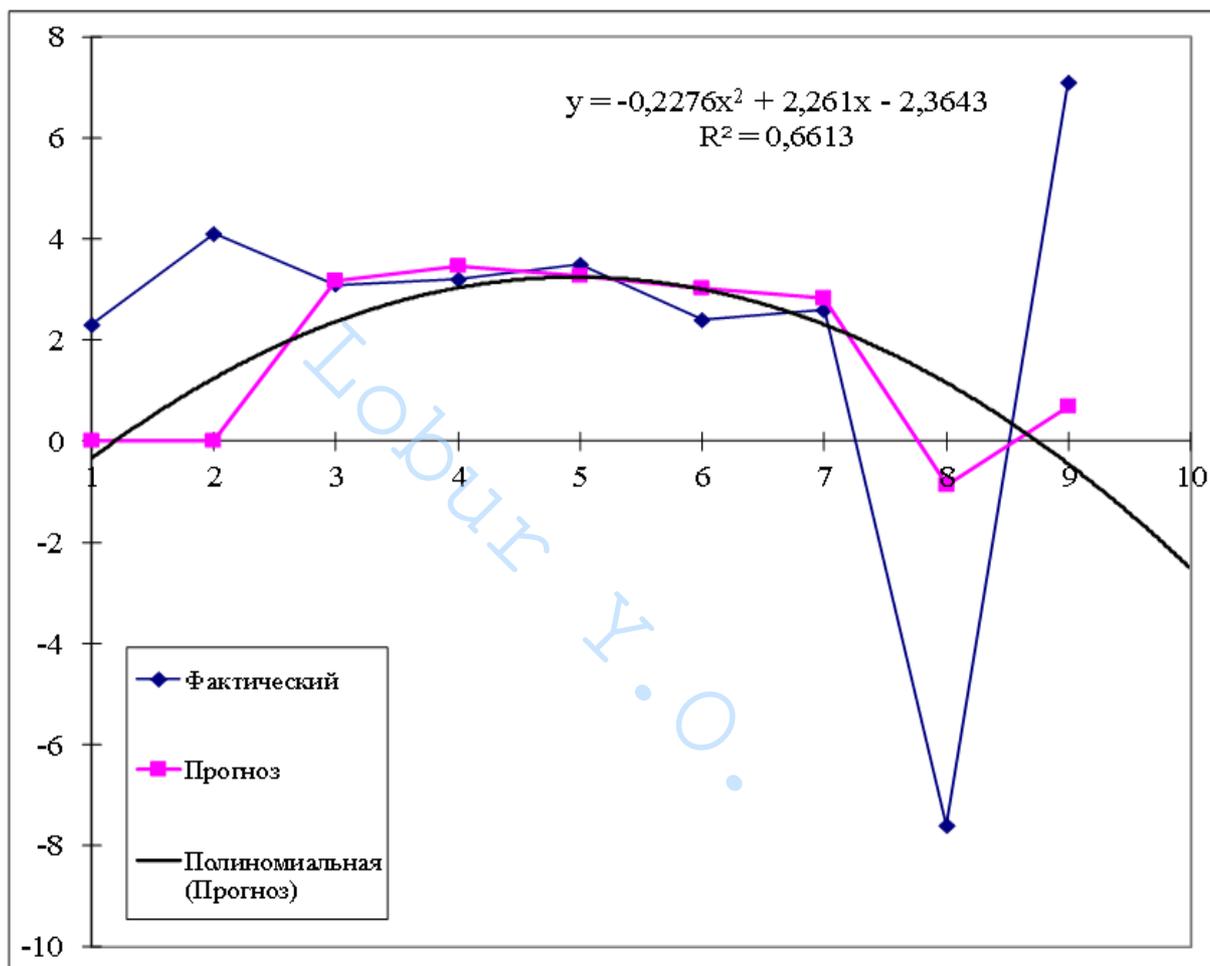

Рис. 3.7. Прогноз вірогідності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана на основі ковзаючої середньої

Проведемо прогноз вірогідності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана з використанням ковзаючої середньої після впровадження заходів (табл. 3.25).

Прогноз вірогідності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана на основі ковзаючої середньої

Модель Аьтмана	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Прогноз 2023	Прогноз 2024
Фактичні значення	3,1	3,2	3,5	2,4	2,6	-7,6	-7,1	-6,8	x
Ретро прогноз	x	3,15	3,35	2,95	2,5	-2,5	-0,25	-3,5	x
Прогноз на наступний період	x	x	x	x	x	x	x	x	2,8

На основі отриманих розрахунків і графіка полінома, відповідного значення коефіцієнта детермінації в якості функції що вирівнює (апроксимуюча) обраний поліном третього ступеня.

Прогноз вірогідності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана на основі ковзаючої середньої після впровадження заходів в межах забезпечення фінансової стійкості надано на рис. 3.8.

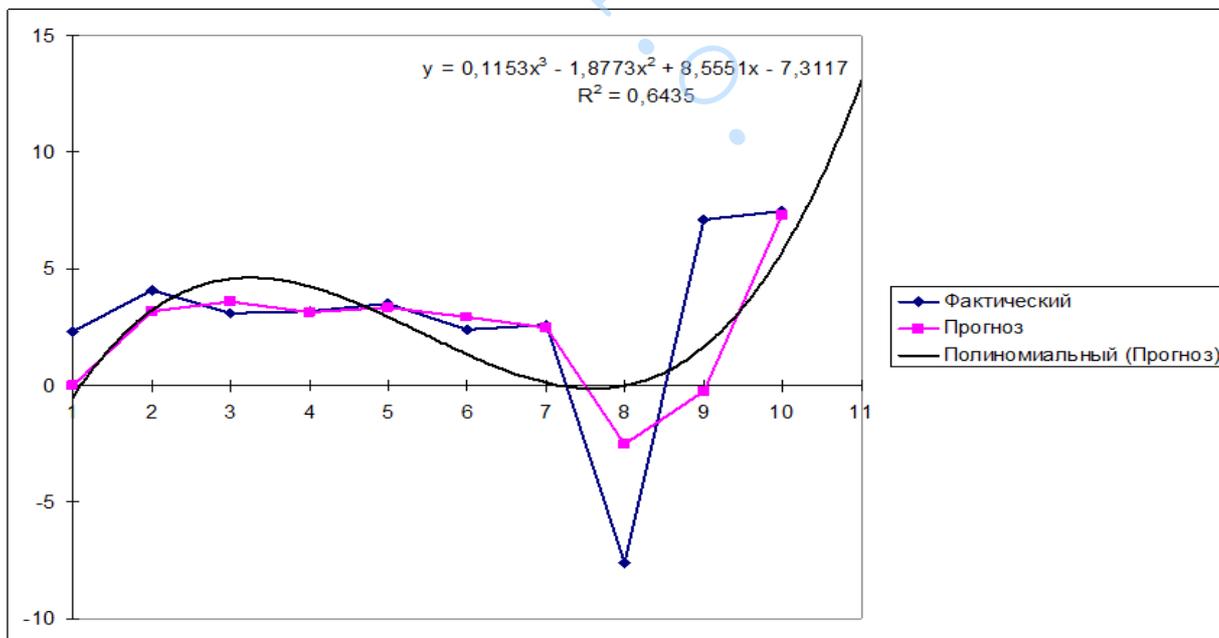

Рис. 3.8. Прогноз вірогідності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана на основі ковзаючої середньої після впровадження заходів щодо забезпечення фінансової стійкості

Формула має вигляд (3.7):

$$y = 0.1153x^3 - 1,8773x^2 + 8,5551x - 7,3117 \quad (3.7)$$

Передбачається, що фактичне значення моделі Альтмана підвищиться і становить 2,8.

Прогнозування ймовірності банкрутства за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана і економетричних методів аналізу часового ряду дуже зручно для економістів різних країн. Однак для українських підприємств застосування даної моделі затруднене. У зв'язку з тим, що в Україні недостатню ведеться статистика банкрутств, неможливо виявити фактори, які найбільшою мірою впливають на фінансову стійкість українських підприємств.

Висновки до третього розділу

Особливості сучасного етапу економічного розвитку (процеси глобалізації, цифровізації, динамічність та невизначеність зовнішнього середовища, значна конкуренція в більшості галузей економіки та ін.) визначають необхідність постійного вдосконалення та адаптації до зовнішніх факторів впливу на стратегію фінансової стійкості підприємств. Посилення процесів конвергенції підприємства характеризуються невизначеністю ринкової кон'юнктури, нестабільністю попиту вироблену продукцію у зв'язку з сезонністю товару, жорсткої конкуренцією у галузі, недостатністю фінансових ресурсів тощо.

Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства – процедура, яка ґрунтується на проведенні діагностичних дій щодо оцінки активної стратегії забезпечення фінансової стійкості з урахуванням непередбачених факторів (інфляція, неплатежі, вплив зовнішніх факторів та ін.).

Роль стратегії забезпечення фінансової стійкості для досягнення ефективного та успішного розвитку підприємства зводиться до наступному: –

створює механізм реалізації довгострокових загальних та фінансових цілей майбутнього фінансового та соціального її розвитку в цілому та за окремими структурних підрозділів; реально оцінює її фінансові можливості, забезпечуючи так використання внутрішнього фінансового потенціалу; дозволяє спрогнозувати можливі варіації розвитку неконтрольованих її факторів зовнішнього фінансового середовища з міні їх негативних наслідків.

Розвиток економіки на сучасному етапі нерозривно пов'язано з процесами цифровізації, які впливають на підприємство, формують нові фактори, що впливають на його фінансову стійкість. Цифровізація транспортних підприємств дозволяє суттєво знизити експлуатаційні витрати, що сприяє підвищенню фінансової стійкості кожного підприємства галузі. У зв'язку з цим, актуальність дослідження полягає в тому, що забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах цифровізації є запорукою його виживання та основою стабільного становища всієї галузі.

Вибір методики оцінки рівня цифровізації галузі заснований на тому, що являє собою розрахунок інтегрального індексу за наборами показників субіндексів, які найчастіше зустрічаються в розглянутих раніше методиках оцінки рівня цифровізації підприємства. Використання методики у внутрішній аналітиці підприємства дозволить отримувати оцінку рівня фінансової стійкості підприємства з можливістю відстеження динаміки рівня її цифровізації

Підприємству ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» запропонована стратегія виживання (квадрат 3). Застосовується у випадках повного розладу економіко-фінансової діяльності підприємства, у стані, близькому до банкрутства. Необхідні, з одного боку, швидкі, рішучі, скоординовані дії, з іншого – обачність і реалістичність в прийнятті рішень. Необхідні санаційні заходи організаційно-правового, виробничо-технічного, соціального характеру. Відбувається розроблення і реалізація програм: перебудову системи управління; фінансову перебудову; перебудову маркетингу. реструктуризація підприємства

Одним з найпоширеніших методів, що використовуються при прогнозуванні, є метод ковзної середньої. Суть методу у тому, що відбувається заміна абсолютних значень середніми арифметичними за певні періоди. Тому основним завданням при прогнозуванні з використанням даного методу є підбір періоду усереднення. Перевагами даного методу є його динамічність, можливість легкої інтерпретації результатів рішень, простота методу алгоритму, достатня ефективність. Працюючи зі ковзної середньої слід зазначити, що відбувається укорочування згладженого низки проти фактичним, що веде до втрати інформації. Іншим недоліком є деяка суб'єктивність вибору періодів усереднення ковзної середньої, які можуть бути як парними, так і непарними.

Метод ковзної середньої використовується переважно при короткостроковому прогнозуванні.

Прогнозування ймовірності банкрутства за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана і економетричних методів аналізу часового ряду дуже зручно для економістів різних країн. Однак для українських підприємств застосування даної моделі затруднене. У зв'язку з тим, що в Україні недостатню ведеться статистика банкрутств, неможливо виявити фактори, які найбільшою мірою впливають на фінансову стійкість українських підприємств.

ВИСНОВКИ

Невизначеність та складність економічної середовища функціонування та розвитку підприємств, мінливість ключових факторів успіху підприємства та необхідність адекватної реакції на них. Підприємства актуалізують проблему забезпечення фінансової стійкості підприємства. Необхідність забезпечення фінансової стійкості підприємства та наявність неоднорідних підходів під час розкриття сутності цього поняття визначають актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз визначень дозволяє виділити найбільш суттєві ознаки фінансової стійкості підприємства: гнучкість та адаптивність, тобто здатність підприємства протидіяти негативному впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансово-економічні процеси функціонування; стабільність.

Фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Її необхідно визначити як такий стан фінансових ресурсів, ефективності їх розміщення та використання, при якому забезпечується розвиток всіх сфер діяльності на основі зростання прибутку та активів за збереження платоспроможності та кредитоспроможності. Фінансова стійкість служить запорукою виживання та основою стабільного становища підприємства у ринкових умовах.

Найважливішими сутнісними ознаками фінансової стійкості підприємства є: гнучкість та адаптивність функціонування; стабільність функціонування; платоспроможність, інвестиційний потенціал, як фінансові передумови розвитку.

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» – фінансово нестабільне підприємство з 14-ти річним досвідом в області транспортних послуг, яка має сучасний автопарк більше 200 одиниць різноманітних модифікацій. Автомобілі оснащені системами GPS моніторингу, сучасними засобами зв'язку та додатковими системами безпеки автомобіля.

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» у 2020 – 2022 рр. стикається зі складнощами у своїй діяльності, такими як зменшення доходів, зростання витрат та негативна зміна фінансових результатів. Співвідношення зміни чистого доходу та зміни собівартості наданих послуг не є оптимальними. Підприємство має чистий фінансовий збиток у 2020 році та у 2022 році.

Показники рентабельності підприємства у 2022 році свідчить про дуже суттєве погіршення фінансового стану ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК».

Система управління персоналом в ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» прагне досягти високої ефективності використання людських ресурсів та забезпечити оптимальну роботу персоналу відповідно до стратегічних цілей підприємства. Вона покликана стимулювати розвиток талантів, забезпечувати адекватну компенсацію, навчання та мотивацію працівників, а також сприяти взаєморозумінню та співпраці всередині організації.

Показники ліквідності свідчать про погіршення фінансової стійкості та здатності підприємства виконувати свої зобов'язання у визначений строк.

ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТИК» фінансово нестабільно, нездатно відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспектив, фінансово залежно від контрагентів, коефіцієнти фінансової стійкості не знаходяться в рекомендованих межах.

Вдосконалення стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства – процедура, яка ґрунтується на проведенні діагностичних дій щодо оцінки активної стратегії забезпечення фінансової стійкості з урахуванням непередбачених факторів (інфляція, неплатежі, вплив зовнішніх факторів та ін.).

Роль стратегії забезпечення фінансової стійкості для досягнення ефективного та успішного розвитку підприємства зводиться до наступного: – створює механізм реалізації довгострокових загальних та фінансових цілей майбутнього фінансового та соціального її розвитку в цілому та за окремими структурних підрозділів; реально оцінює її фінансові можливості, забезпечуючи тах використання внутрішнього фінансового потенціалу;

дозволяє спрогнозувати можливі варіації розвитку неконтрольованих її факторів зовнішнього фінансового середовища з міні їх негативних наслідків.

Розвиток економіки на сучасному етапі нерозривно пов'язано з процесами цифровізації, які впливають на підприємство, формують нові фактори, що впливають на його фінансову стійкість. Цифровізація транспортних підприємств дозволяє суттєво знизити експлуатаційні витрати, що сприяє підвищенню фінансової стійкості кожного підприємства галузі. У зв'язку з цим, актуальність дослідження полягає в тому, що забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах цифровізації є запорукою його виживання та основою стабільного становища всієї галузі.

Вибір методики оцінки рівня цифровізації транспортної галузі заснований на тому, що являє собою розрахунок інтегрального індексу за наборами показників субіндексів, які найчастіше зустрічаються в розглянутих раніше методиках оцінки рівня цифровізації підприємства. Використання методики у внутрішній аналітиці підприємства дозволить отримувати оцінку рівня фінансової стійкості підприємства з можливістю відстеження динаміки рівня її цифровізації

Прогнозування ймовірності банкрутства за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана і економетричних методів аналізу часового ряду дуже зручно для економістів різних країн. Однак для українських підприємств застосування даної моделі затруднене. У зв'язку з тим, що в Україні недостатню ведеться статистика банкрутств, неможливо виявити фактори, які найбільшою мірою впливають на фінансову стійкість українських підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.М. Управління запасом фінансової стійкості підприємства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 2. С. 30–36.
2. Андрієнко М.М., Корж Л.О. Економічна діагностика конкурентоспроможності підприємства на ринку транспортних послуг. *Бізнес Інформ*. 2022. № 11. С. 149-154 URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2022-11_0-pages-149_154.pdf (дата звернення: 11.11.2023).
3. Ареф'єва О.В., Вовк О.М., Дмитрик Х.Ю. Стратегічні орієнтири реалізації інноваційного потенціалу транспортних підприємств при відбудові економіки. *ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»*. 2022. № 36. С. 40-44.
4. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Мягких І.М. Особливості дії інфляції та її вплив на економіку України. *Економічний вісник Донбасу. Науковий журнал*. 2018. № 2 (52). С.95 – 101.
5. Ареф'єва О. В., Калинюк В. Є. Теоретичне підґрунтя формування адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний вісник*. 2022. №3. С. 123-130. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/79.123> (дата звернення: 11.11.2023).
6. Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т., Заболотна Д. В. Стратегічні ресурси забезпечення економічного потенціалу в контексті інтеграційно-диверсифікаційного розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. 398–404. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-398-404> (дата звернення: 11.11.2023).
7. Ареф'єва О., Сімкова Т., Жураківський В. Стратегічний розвиток авіатранспортних підприємств в конкурентних умовах. *Економіка та*

суспільство. 2022. Випуск 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-68> (дата звернення: 11.11.2023).

8. Ареф'єва О.В., Антоненко К.В. Аналіз наслідків війни для економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2023. №71. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/71-2023>. (дата звернення: 11.11.2023).

9. Ареф'єва О.В., Ареф'єв С.О. Методологічні підходи реалізації інноваційного управління розвитком підприємств. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 2017. Випуск 3 (6). URL: <http://am.eor.by/index.php/gallery/125-vipusk-3-6-2017> (дата звернення: 11.11.2023).

10. Ареф'єва О.В., Коваленко Н.В., Андрієнко М.М. Стратегічне управління вартістю підприємства в умовах інноваційного розвитку. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. Вип. 4 (80). DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/80.130> (дата звернення: 11.11.2023).

11. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Кравчук Н.М. Адаптивне управління фінансовою стійкістю підприємства при забезпеченні його економічної безпеки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип. 1(75). Ч. 1 С. 80–90. URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-1-12> (дата звернення: 11.11.2023).

12. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Лістрова М.С. Економічний потенціал розвитку підприємства в системі управління його безпекою. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-3> (дата звернення: 11.11.2023).

13. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Резніченко Д.С. Стратегічне управління потенціалом інноваційного підприємства. *Інноваційні платформи управління економічними процесами в умовах цифровізації економіки* / кол. моногр. за ред. д.е.н., проф. Прохорової В.В. Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2020. С. 183-194. (дата звернення: 11.11.2023).

14. Ареф'єва О.В., Сафонік Н.П., Дудік А.О. Стратегічний аналіз розвитку транспортних підприємств в умовах інноваційних тенденцій.

Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. №7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-04-16>. (дата звернення: 11.11.2023).

15. Ареф'єва О.В. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: монографія / за редакцією Ареф'євої О.В. К:НАУ, 2018. 260 с.

16. Ареф'єва О.В., Городянська Д.М. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки.* 2018. № 8. С. 83–90.

17. Башнянин Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії.* 2016. Вип. 2 (02). С. 98–101.

18. Башнянин Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економіка і суспільство.* 2015. № 1. С. 65–68.

19. Бердар М.М. Формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Актуальні проблеми економіки.* 2014. №5. с.133-138.

20. Березін О.В., Плотник О.Д. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку. Полтава: Інтер Графіка, 2012. 221 с.

21. Бикова Н.В. Експортний потенціал підприємств лісопромислового комплексу: автореф. дис. ... канд. екон. наук; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К., 2011. 20 с.

22. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси України.* 2015. № 3. С.117 – 128.

23. Бірман О.М. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація. *Фінанси України.* 2014. № 4. С.77-81.

24. Борщук І.В. Глушко О. В. Показники фінансової стійкості як складова виміру ефективності функціонування підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* 2016. № 22. С. 17–21.

25. Бугай В. З., Резанов Е. О. Основні напрями збереження фінансової стійкості підприємства в умовах кризи. *Економічний простір*. 2019. № 142. С. 112–122.
26. Бугай В.З., Омельченко В.М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони*. 2018. № I. С. 34–39.
27. Бурда А.І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників тріади потенціалу на сталий розвиток підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Вип. 19.12. С. 141–153.
28. Бурденко І.М. Фінансова стійкість підприємств торгівлі та її забезпечення в умовах трансформації національної економіки. *Вісник ОДЕУ*. 2018. №2. С.40–45.
29. Буряк П.Ю. Формування і надання інформації про фінансові ресурси підприємства. *Фінанси України*. 2015. №10. С.123-128.
30. Васьківська К. В., Науменко В. В., Довбенко А. Я., Шуєва Д. Д. Активізація підприємницької діяльності об'єднаних територіальних громад в умовах різноукладності. *Вісник ЛНАУ: економіка АПК*. 2019. № 26. С. 5–10. URL: <https://doi.org/10.31734/economics2019.26.005>. (дата звернення: 11.11.2023).
31. Васюткіна Н. В., Смірнова А.С. Формування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки підприємства як засобу підвищення конкурентоспроможності. *Бізнес Інформ*. 2022. № 09. С. 53-59
32. Вовк О.М. Формування інноваційного потенціалу підприємств в умовах цифровізації регіональних економічних систем. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2022. Том 21. № 3(52). С. 64-67.
33. Воробйов Ю.М. Формування власного фінансового капіталу підприємства. *Фінанси України*. 2015. №3 С.36-40.
34. Гайдар С.М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Торгівля і ринок: зб. наук. праць*. 2019. № 107 27. С. 443-449.

35. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 2 (46). С. 121–127.
36. Гізатулліна О.М. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методика оцінки. *Прометей*. 2018. № 2. С. 239–244.
37. Глушко О. В. Фінансова стійкість як категорійне поняття. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : збірник науково-технічних праць*. 2015. Вип. 21.18. С. 171–175.
38. Голеско І.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2017. № 30. С. 49-57.
39. Городинська Д. Економічна стійкість підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 10 (42). С. 141–146.
40. Гуляєва Н.М., Сьомко О.В. Фінансові ресурси підприємств. *Фінанси України*. 2015. №12. С.58.
41. Давиденко Н.М. Фінансова стійкість підприємства аграрної сфери. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 2. С. 50–58.
42. Державна система правової охорони інтелектуальної власності. ВОІВ: Оприлюднено глобальний інноваційний індекс 2022 року. URL: https://ukrpatent.org/uk/news/main/wipo-global_innovation-index-2022-29092022 (дата звернення: 22.11.2023)
43. Докієнко Л.М. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05. Київ, 2015. 23 с.
44. Домбровська Л.В. Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації структури капіталу. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. С. 1–6. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2731>. (дата звернення: 11.11.2023).
45. Другова О. С., Фень В. А. Теоретичні аспекти формування фінансової стійкості підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №34. С. 138–142.

46. Дуброва Н.П., Антоненко В.В. Управління фінансовою стійкістю сільськогосподарських підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 11 (2). С. 8–11.
47. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика. *Формування ринкової економіки*. 2019. № 22. 523 с.
48. Загородна О., Серединська В. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємств. *Вісник ТНЕУ*. 2017. № 3. С. 20–24.
49. Зазуляк Х.С. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. *Студентський науковий вісник «Керівник. ІНФО»*. 2017. С. 34–38.
50. Захарова Н.Ю. Оцінка фінансової стійкості аграрних підприємств. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції* 2012. №3. С. 28 – 32.
51. Зятковський І.В. Теоретичні засади фінансів підприємств. *Фінанси України*. 2015. № 4. С.17-26.
52. Іванов В.Л., Малов В.А. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємство*. 2020. № 22. С. 32–39.
53. Качмарик Я.Д., Хуткий Р.І. Ефективність формування фінансових ресурсів підприємства. *Фінанси України*. 2014. № 10. С.138-144.
54. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Чернівці: ЧДІЕУ. 2014. 456 с.
55. Камінська І. М., Мишко О. А., Шишка Д. С. Методичні підходи до аналізу фінансового потенціалу підприємства. *Економічний форум*. 2020. № 4. С.107-113.
56. Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія. Харків: «ІНЖЕК», 2019. 144 с.
57. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств : навч. посібн. / за ред. д-р екон. наук, проф. Г.Г. Кірейцева. К. : Вид-во ЦУЛ, 2013. 268 с.

58. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : навч. посіб. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2016. 228 с.
59. Ковальчук Н. О., Руснак Т. В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. В. 11. С. 368-371.
60. Козлова О. С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 914– 918.
61. Коняшова А.В. Показники оцінки функціональних складових економічної стійкості розвитку підприємства. *Економіка*. 2013. № 8. С. 123-128.
62. Косарева І. П., Бут А.С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. *Молодий вчений*. Вип. 4. 2017. С. 678-682.
63. Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. Вип.19. С. 104.
64. Косарева І.П., Удовика Є.М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 246–251. URL : <http://globalnational.in.ua/archive/23-2018/48.pdf>. (дата звернення: 11.11.2023).
65. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 4(29). . 135–145.
66. Костирко Л.А. Аналіз потенціалу фінансової в системі управління вартістю підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2015. № 4 (221). 122 с.
67. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства. *Вісник ТНЕУ*. 2018. № 4. С. 120–124.
68. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування : [навч. посіб.]. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 90 с.

69. Ловінська Л.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. *Фінанси, облік і аудит*. 2016. № 1(23). С. 252–259.
70. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук; Ін-т економ, прогн. НАН України. К., 2016. 59 с.
71. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 7. С. 26–30.
72. Марченко А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів. *Фінанси України*. 2015. №9. С. 102-108.
73. Маслак О.І., Безручко О.О. Особливості оцінювання економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1 (48). С. 121–127.
74. Масленников Є.І. Елементи системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 12/1. С. 25-28.
75. Масленников Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства : Монографія. Одеса: Прес-кур'єр, 2019. 316 с.
76. Микитюк П.П, Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник. Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
77. Мисак Н.В., Ященко О.І. Стратегічні аспекти досягнення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2019. Вип. 15.5. С. 384–389.
78. Модель комплексної оцінки фінансової стійкості підприємств URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>. (дата звернення: 11.11.2023).
79. Мозговий О. Фінанси: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. К. : КНЕУ, 2015. 502 с.

80. Музиченко А.О. Методи оптимізації структури фінансових ресурсів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. №6. С. 12-15.

81. Нагорна І. В. Облікове забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємства. *Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання*. Випуск 3. 2016. С. 534–537. URL : www.economyandsociety.in.ua. (дата звернення: 11.11.2023).

82. Нагорнюк О. В. Щодо сутності фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 37–43.

83. Овчаренко Р.В. Інформаційне забезпечення та методика оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Банківська справа*. 2019. № 4. С. 59–62.

84. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. *Вісник НБУ*. 2015. № 5. С.11-16.

85. Оспіщев В. Міжнародні фінанси: навч. посібник. К. : Знання, 2013. 335 с.

86. Островська Г. Й. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуальним потенціалом промислових підприємств. *Галицький економічний вісник*. ТНТУ. 2019. Том 57. С. 89–98. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.02.089 (дата звернення: 11.11.2023).

87. Островська Г.Й. Система менеджменту знань як інструмент ефективного використання інтелектуального потенціалу підприємства. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 104–110.

88. Островська О.А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті. *Стратегія економічного розвитку України*. 2022. Вип. 4 (11). 182 С.

89. Партин Г.О. Фінанси підприємств: навчальний посібник / А.Г. Загородній, Г.О. Партин. Львів: ЛБІНБУ, 2014. 265 с.

90. Пастошук О.В. Визначення сутності понять потенціал та вартість. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 4. Т. 4. С. 305–308.

91. Патута О.С., Пришко К.Є. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 2. С. 323–327.
92. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. К.: Вид-во «Лібра», 2002. 472 с.
93. Петренко В. С., Квасова О. П Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. URL : file:///D:/mnj_2015_8_34.pdf (дата звернення: 11.11.2023).
94. Петренко Л.А. Розвиток експортного потенціалу підприємства (за матеріалами молокопереробних підприємств України): автореф. дис. ... канд. екон. наук; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К., 2017. 17 с.
95. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка та фінанси підприємства : підручник. Львів: Магнолія 2006, 2014. 408 с.
96. Писаренко Т.В., Кваша Т. К., Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь. К: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
97. Піддубна Л.І. Експортний потенціал машинобудівного комплексу Харківської області України в контексті викликів глобальної конкуренції. *Економіка розвитку*. 2012. № 3 (63). С. 79–84.
98. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Храпач В. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці. *Бізнес Інформ*. 2020. №12. С. 245–251.
99. Пілецька С., Храпач В. Диверсифікація як метод підвищення економічної ефективності підприємства в післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск №48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-23>. (дата звернення: 11.11.2023).
100. Пілецька С.Т. Організаційно-економічний механізм реалізації стратегії забезпечення інноваційної активності авіапідприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2016. № 1. С. 102-109.

101. Пілецька С.Т. Система інформаційного забезпечення фінансової незалежності підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2010. №3. С.290 – 295.

102. Пілецька С.Т. Сутність економічної стійкості та її взаємозв'язок з кризовими процесами на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2014. №5. С. 286-290. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_5_51 (дата звернення: 11.11.2023).

103. Пілецька С.Т. Формування конкурентної стратегії аеропорту в умовах невизначеності. *Бізнес Інформ*. 2022. №10. С. 193–198. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-193-198>. (дата звернення: 11.11.2023).

104. Пілецька С.Т., Ануфрієва М.О. Формування конкурентної стратегії підприємства в умовах економіки знань: теоретичний підхід. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 9/2. С. 37–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-35>. URL: efp_09-2_2022.pdf. (дата звернення: 11.11.2023).

105. Пілецька С.Т., Копча Ю. Ю., Камишна С. Ю. Контролінг в системі антикризового управління. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 1 (67). С. 52-58. URI: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/185589>. (дата звернення: 11.11.2023).

106. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю. Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023 рік. Том 8. № 2. С.224—230. URI: <http://ujae.org.ua/formuvannya-strategiyi-zabezpechennya-finansovoyi-bezpeku-pidpryemstva/> (дата звернення: 11.11.2023).

107. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Кравчук Н.М. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2022. №1 (42). С.64–68. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).64-69](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).64-69). (дата звернення: 11.11.2023).

108. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Лукаржевська – М'ялик В.М. Економічний потенціал розвитку підприємства в системі управління його безпекою. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-3>. (дата звернення: 11.11.2023).

109. Пілецька С.Т., Лункіна І.Ю. Стратегічно орієнтований економічний потенціал підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 9/1. С.17-23. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/423ae458-91ef-4a73-8737-286731c7f38b> (дата звернення: 11.11.2023).

110. Пілецька С.Т., Мягких І.М. Інноваційна сприятливість підприємств до розвитку в умовах змінюваного зовнішнього середовища. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2017. №6(117). С. 121-128.

111. Плис В.Й., Приймак І.І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України. Львів : АТБ, 2019. 142 с.

112. Плис В.Й. Стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 36–42.

113. Пойда-Носик Н.Н., Грабарчук С.С. Фінансові ресурси підприємств. *Фінанси України*. 2015. №1. С. 96-103.

114. Притуляк Н.М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1. С. 26–31.

115. Пшик Б.І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву. *Вісник НТУ*. 2017. № 138. С. 91–96.

116. Решитнякова А.В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. С. 139–144.

117. Рибалко Н.О. Фінансові ресурси – основа діяльності підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. №3. С. 27-29.

118. Сабадирьова А. Л. Організаційні основи інформаційної системи оцінки потенціалу промислового підприємства. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/444/1/%D0%A1%D0%.pdf>. (дата звернення: 11.11.2023).

119. Сафонік Н.П., Дудік А.О. Особливості формування системи економічної безпеки авіапідприємств в умовах трансформаційних перетворень.

Економіка та суспільство. 2022. Випуск 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-9> (дата звернення: 11.11.2023).

120. Сімах Ю.А. Визначення поняття конкурентостійкість підприємства. *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Т. X. № 1. С. 12–16.

121. Смачило В., Будникова Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємств. *Економічний простір*. 2018. № 20/2. С. 35–40.

122. Смерічевський С. Ф., Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т. Формування стратегічних рішень при управлінні змінами на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2022. №6. С. 108–117. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-6-108-117>. (дата звернення: 11.11.2023).

123. Сорока Й. Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 2. С. 363–367.

124. Сосновська О.О. Механізм оцінки фінансової стійкості підприємств. *Економіка: теорія та практика*. 2017. С. 60–66.

125. Стрішенець О. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 3. С. 58–65.

126. Терен Г. М. Система показників аналізу ліквідності підприємства. *Економічна наука*. 2016. № 8. С. 36-41.

127. Тридід О.М., Орехова К.В. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : Монографія. К.: вид-во Університету БС НБ України, 2017. 143 с.

128. Філімоненков О. Фінанси підприємств: навч. Посібник. 2-ге, вид., перероб. та доп.. К.: Кондор, 2015. 397 с.

129. Філонич О.М., Дряпа Я.О. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економіка і регіон*. № 1 (32). 2018. С. 199–202.

130. Фінанси підприємств : підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. К. : КНЕУ, 2016. 460 с.

131. Хома І.Б. Формування системно-комплексного підходу в оцінці рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2018. № 611. С. 32–41.
132. Хотомлянський О.Л., Знахуренко П.А. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2015. № 1. С. 111–117.
133. Чепка В.В. Фінансова стійкість: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. С. 649–655.
134. Черкашина А.О., Головка О.Г. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 39. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/39-2021> (дата звернення: 11.11.2023).
135. Чумак О.В., Нагорна І.В. Механізм інжинірингу при формуванні інформаційного підґрунтя аналізу фінансової стійкості підприємства. *Бізнес-інформ*. 2017. № 12-2017. С. 359–364.
136. Шаблиста Л.М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 2. С. 46–58. 89.
137. Шкарлет С.М. Ідентифікація стану економічної безпеки в сучасних умовах інноваційного розвитку підприємств. *Стратегія розвитку України*. 2017. № 1-2. С. 304–315.
138. Шульгіна Л. М., Юхименко В. В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій: монографія. К.: UnivestPrePress, 2015. 212 с.
139. Яценко В.М. Сутність поняття та методичні підходи до оцінки фінансової стабільності і фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. № 1. С. 8–17.
140. Яцух О. О., Захарова Н. О. Фінансовий стан підприємства та методи його оцінки. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2018. Т. 29. № 3. С. 173–180.
141. Arefieva O, Piletska S, Khaustova V, Poberezhna Z, & Zyz D. Monitoring the economic stability of the company's business processes as a

prerequisite for sustainable development: investment and security aspects. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. IOP Publishing. 2021. Vol. 628. No. 1. pp. 012042

142. Arefieva O., Piletska S., & Arefiev S. The innovative activity of enterprises as a prerequisite for sustainable economic development. *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 4. Number 1. Riga: Publishing House “Baltija Publishing”, 2018, p. 1-8.

143. Arefieva, O., Tytykalo, V., Kalyniuk, V., Sytnik, N., & Gnitetskyi, I. (2023). Formation of the Adaptive Management System for the Economic Security of Enterprises in the COVID-19 Context. *Journal of the University of Zulia*, 14(40), 539-554.

DOI:10.46925//rdluz.40.30<https://produccioncientificaluz.org/index.php/rluz/article/view/40083>. (дата звернення: 11.11.2023).

144. Boiko O., Vasiutkina N., Marchenko S., & Kondratiuk O. Implementation of the experience of Asian countries in the creation and development of innovatively active enterprises in Ukraine. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2022. Vol. 41, pp. 412-421. [JHED-Volume-41-Volume-Content.pdf](https://www.jhed.org/JHED-Volume-41-Volume-Content.pdf) (keypublishing.org)

145. Buleev I., Bryukhovetska N., Korytko T., Piletska S., & Patlachuk V. Evaluation of the level of personnel adaptation to enterprises intellectualization in terms of the economy digitalization. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 2023. Vol. 45. No. 1: 94-104. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.10> (дата звернення: 11.11.2023).

146. Khanin S., Derhaliuk M., Arefieva O., Murashko M., & Nusinova O. Organizational-Economic Mechanism of Providing Sustainability of the Region's Development Based on the Impact of the Potential-Forming Space in the Conditions of the Creative Economy Formation. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.22, No.2, February 2022. p. 348-356.

147. Korytko T., & Piletska S. Model of the Adaptive Management System of an Industrial Enterprise in the Conditions of Industry 4.0. *Economic Herald of the*

Donbas. Quarterly scientific journal. 2022. № 4 (70). 2022. С. 76-80. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-4\(70\)-76-80](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-4(70)-76-80). (дата звернення: 11.11.2023).

148. Korytko T., Piletska S., Arefieva O., Pidhora Y., & Fomichenko I. The system of evaluating the effectiveness of employees motivation as a factor of the enterprise sustainable development. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development.* 2021. Vol. 43, No. 4, pp. 545-554.

149. Korytko T., Piletska S., & Bohutska O. Mechanizm zarządzania potencjałem innowacyjnym przedsiębiorstw w warunkach gospodarki cyfrowej. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.* 2022, vol. 97, no. 2, pp. 71-80 DOI: URL : <https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.2113>. (дата звернення: 11.11.2023).

150. Kovalchuk A.M., Safonik N.P., & Zaliznyuk V. P. Strategic management of adaptation of enterprises innovation activity of to the conditions of the sustainable development. *Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: Scientific monograph.* Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. pp. 679-692. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-157-2-37>. (дата звернення: 11.11.2023).

151. Kovalchuk S., Arefieva O., Shevchenko A., Kononov O., & Subachov M. (2023). The Use of Digital Marketing Technologies in the Commercial Activity to Increase Enterprises' Value in the COVID-19 Conditions. *Journal of the University of Zulia,* 14(40), 506-522. DOI:10.46925//rdluz.40.28 <https://produccioncientificaluz.org/index.php/rluz/article/view/40081>. (дата звернення: 11.11.2023).

152. Kuzior A, Arefieva O, Kovalchuk A, Brożek P, & Tytykalo V. Strategic Guidelines for the Intellectualization of Human Capital in the Context of Innovative Transformation. *Sustainability.* 2022; 14(19):11937. DOI: <https://doi.org/10.3390/su141911937>. (дата звернення: 11.11.2023).

153. Network Readiness Index (2022). URL: <https://networkreadinessindex.org/> (дата звернення: 22.11.2023)

154. Piletska S., Korytko T., & Bogutska O. Formation of an organizational and economic mechanism for encouraging investment activity of enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Volume 4, Number 5. pp. 10-18.

Iobur Y.O.